

1982

A FŐVÁROSI KÖNYVTÁR ÉVKÖNYVE

XIII

1943 — 1945

A SZÉKESFŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR ÉVKÖNYVE

I

1946

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS HÁZINYOMDÁJA

X. 2440

7/60277

Felelős kiadó: Kóhalmi Béla

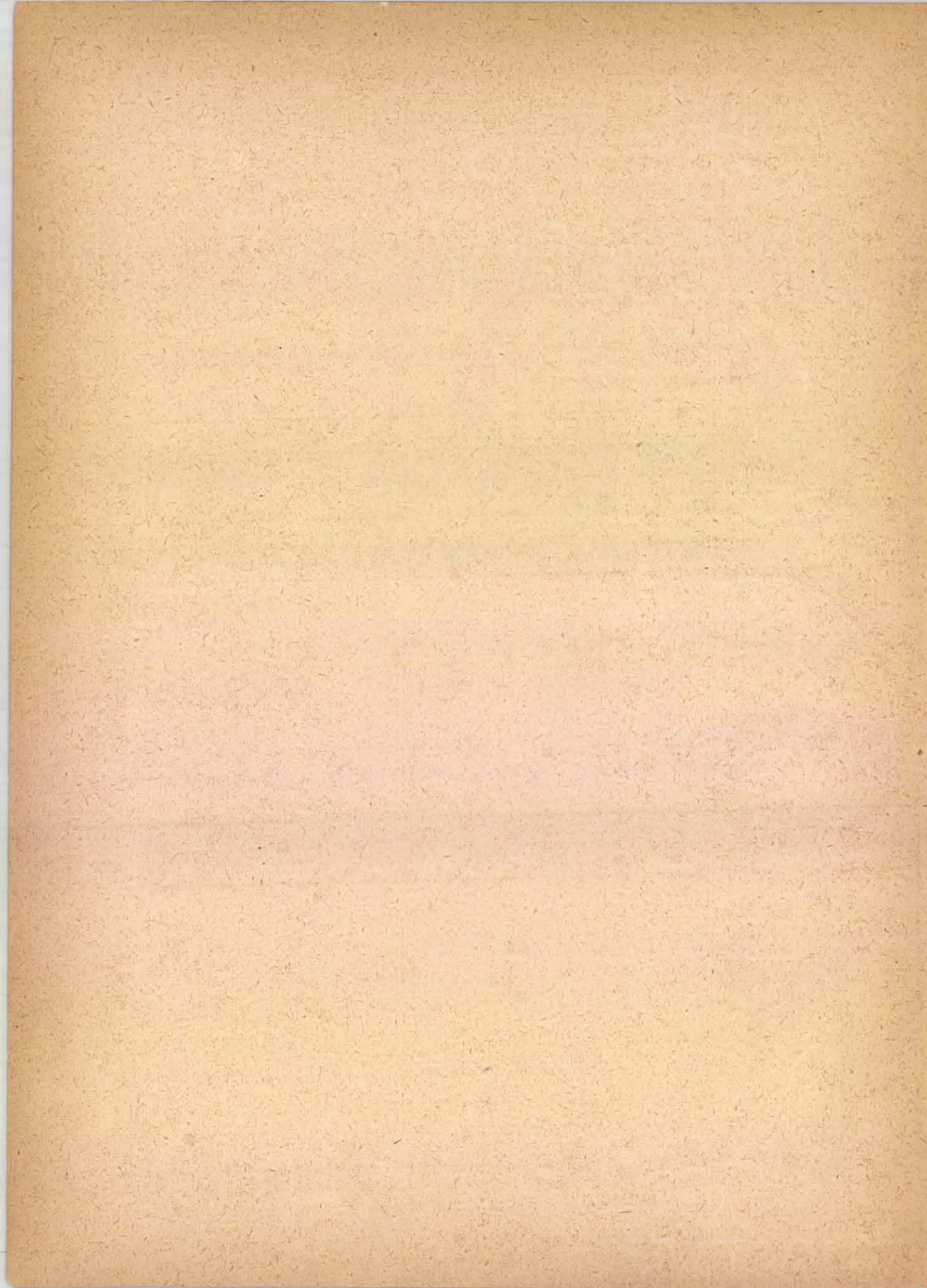
Budapest székesfőváros háziinyomdája — 95589 — Felelős vezető: dr. Mihálik Gusztáv

TARTALOM

	Oldal
Összefoglaló adatok a Székesfővárosi Szabó Ervin-könyvtárról.....	5
Summary. Statements about the Municipal Szabó Ervin Library ...	8
Резюме данных столичной библиотеки имени „Сабо Эрвина“.....	11
Két esztendő az ostrom előtt: 1943—1944.	15
Közművelődési könyvtáraink 1943—1944-ben	18
A Fővárosi Könyvtár az ostrom és felszabadulás évében	20
Közművelődési könyvtáraink az ostrom alatt	27
A könyvtár költségvetése 1943 és 1944-ben	32
A könyvtár 1943. évi zárszámadása	33
Gyarapodás kimutatása, 1942—1945.....	34—41
A könyvtár kölcsönzőinek foglalkozási statisztikája 1943—1945.....	41—43
Az egész nyilvános szolgálat áttekintése, 1943—1945.	44—47
Az összes forgalom, 1932—1945.....	48—49
Képek az első villamos mozgókönyvtárról	50 után
A Székesfővárosi Szabó Ervin-Könyvtár szignetje	50 «
A Székesfővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1946-ban	51
Könyvtárosképző tanfolyam.....	59
Közművelődési könyvtáraink az 1946. évben	61—74
A Székesfővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1946—1947. évi költségvetése	75
A gyarapodás kimutatása, 1945—1946.....	76—78
A könyvtár kölcsönzőinek foglalkozási statisztikája.....	79
Az egész nyilvános szolgálat, 1946.....	80—83
Az összes forgalom kimutatása	84—85
List of Publications — Kiadványaink jegyzéke	86
Tájékoztató a Székesfővárosi Szabó Ervin Könyvtárról	boríték

ÖSSZEFOGLALÓ ADATOK

A SZÉKESFŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁRRÓL

Az alapítás éve : 1895

A könyvtár fejlődésének főbb állomásai :

- 1904 március. A főváros tanácsa az újonnan szervezett könyvtárosi állásra Szabó Ervin dr-t választja meg. 1904-ig a könyvtár (akkor még Fővárosi Könyvtár néven) hivatali szakkönyvtár volt. 1895—1903-ig a főlevéltáros, 1903 után 1911-ig — a Fővárosi Statisztikai Hivatal igazgatója vezette. 1904 október 15-én nyílik meg a könyvtár a közönség részére.
- 1907 Megindul a Fővárosi Könyvtár Értesítője című negyedévi kiadvány.
- 1911 A főváros közgyűlése elhatározta, hogy a könyvtárat nyilvános könyvtárrá fejleszti ki tudományos központtal és közművelődési könyvtárak hálózatával. Ugyanekkor szervezettileg is különvált a Statisztikai Hivataltól. Külön helyiséget kapott a Központi városháza Károly-körúti (ma Somogyi Béla-úti) szárnyának I. emeletén. Igazgatója dr Szabó Ervin lett.
- 1914 végén a központi könyvtár irányítása alatt 4 fiókkönyvtár működik. Ebben az évben foglalta el a könyvtár a gróf Károlyi-utca 8. sz. alatti iskolában még mindig ideiglenes, de tágasabb helyiségét.
- 1918-ban hat fiókkönyvtár működött.
- 1931-ben a könyvtár a Reviczky-utca 1. sz. alatti Wenckheim-palotába költözött a központi könyvtár állományával és a fiókokat ellátó központtal.
- 1944 decemberében 13.
- 1946 december 31-én 14 fiók és 3 villamoson elhelyezett mozgókönyvtár tartozott a hálózatba. A főváros közgyűlése a Fővárosi Könyvtárat a könyvtár nagylelkű megszervezője emlékére Székesfővárosi Szabó Ervin Könyvtárnak nevezi el.

A könyvtár költségvetési adatainak fejlődése.

A könyvtár

1905 első önálló költségvetése :

teljes összege ..... 13.600 K

ebből könyvbeszerzés :

1914-ben teljes összege ..... 284.630 K

könyvbeszerzés ..... 69.000 «

1944-ben teljes összege ..... 1.313.664 P

könyvbeszerzés ..... 180.700 «

1946—47-ben (1946 augusztus 1-től 1947 július 31. költségvetési évben)

teljes összeg ..... 976.940 Ft

könyvbeszerzés ..... 400.000 «

A könyvtár gyűjtési köre.

Az 1925. évben megalkotott 838/1925. kgy. sz. szervezési szabályzat szerint a könyvtár tudományos központi könyvtárának gyűjtési köre a társadalomtudományokat és az ú. n. szellem-tudományokat öleli fel. Teljességre törekszik a városigazgatással kapcsolatos irodalom gyűjtésében, a Budapestinensia anyagában. A természettudományok főágaiban csak az alapvető és e tudományok fejlődése szempontjából fontos munkákat, az alkalmazott tudományok főágaiban a városigazgatással kapcsolatos fontosabb munkákat gyűjti.

A könyvállomány fejlődése.

	Állomány	Összesen	Évi gyarapodás
1914-ben	87.000	87.000	15.942 kötet
1938 központi gyűjtemény	261.638\		8.928 «
fiókkönyvtárakban	238.687\	500.325	12.876 «
1944 december közp. gyűjtemény	306.691\		4.950 «
fiókkönyvtárakban	235.734\	542.425	4.977 «
1946 december közp. gyűjtemény	298.415\		7.388 «
fiókkönyvtárakban	225.278\	523.693	18.028 «

Az állomány csökkenése.

- 1944—1945-ben háborús cselekmények következtében a központban 8.095, a fiókokban 16.047 kötet ;
- 1946-ban (a fasiszta anyag kiemelése következtében) a központban 10.307, a fiókokban 22.898 kötet.

Különgyűjtemények.

A központi könyvtár különgyűjteményei:

- A (Keleti és szlávgyűjtemény: a Közép- és Távolkelet és a magyar őstörténet anyaga)
- B (Budapesti gyűjtemény [Budapestinensia])
- B-H (Budapesti kisnyomtatvány-gyűjtemény)
- B-T (Budapesti térképek)
- K Kézikönyvtár (reference-könyvek)
- P (Idegen nyelvű röpiratgyűjtemény)
- R (Magyar nyelvű röpiratgyűjtemény)
- T (Térképek)
- 01 (Könyvészeti gyűjtemény. Nemzeti és szakbibliográfiák)
- 02 (Könyvtartani irodalom)
- 09-091 (Bibliofilia. Ritka könyvek)
- Sz (Szűry-gyűjtemény. Régi és új magyar irodalom első kiadású anyaga)
- Ball (Ballagi-gyűjtemény. Régi magyar politikai röpiratok)
- Em (Emigrációk irodalma: szervezés alatt)
- Vár (Városházi közigazgatási könyvtár: szervezés alatt)
- Szín (Színészettörténeti és zenei gyűjtemény: szervezés alatt)

A könyvtárhasználat fejlődése.

1905 A központi könyvtár kölcsönzők száma	308	1944 A központi könyvtár kölcsönzők száma	1.347
kölcs. kötetek száma	446	kölcs. kötetek száma	30.236
1907 kölcsönzők száma	3.300	az összes forgalom	75.649
kölcs. kötetek száma	7.326	A fiókkönyvtárakban kölcsönzők száma	23.562
1917 A központi könyvtár kölcsönzők száma	2.472	kölcs. kötetek száma	939.129
kölcs. kötetek száma	44.071	az összes forgalom	956.593
az összes forgalom	57.538	Az egész könyvtár összforg. 1,053.980 köt.	
A fiókkönyvtárakban kölcsönzők száma	8.685	1946 A központi könyvtár (csak 158 napon át volt nyitva) kölcsönzők száma	2.025
kölcs. kötetek száma	268.958	kölcs. kötetek száma	23.906
az összes forgalom	297.484	az összes forgalom	30.489
Az egész könyvtár összforg. 355.022 köt.		A fiókkönyvtárakban kölcsönzők száma	25.347
1938 A központi könyvtár kölcsönzők száma	2.056	kölcs. kötetek száma	1.029.201
kölcs. kötetek száma	47.491	az összes forgalom	1.059.025
az összes forgalom	216.349	Az egész könyvtár összforg. 1,089.514 köt.	
A fiókkönyvtárakban kölcsönzők száma	19.624		
kölcs. kötetek száma	1.010.539		
az összes forgalom	1.109.878		
Az egész könyvtár összforg. 1,326.227 köt.			

Olvasóterem.

A központi könyvtárnak 66 ülőhelyes könyvolvasóterme és 48 ülőhelyes folyóiratolvasóterme van.

Olvasóterem a következő fiókkönyvtárakban van:
Felnőttek részére a 3., 6., 7., 8., 9. és 10. sz. fiókokban.
Az ifjúság részére a 2., 3., 7., 8. és 14. sz. fiókokban.

1938-ban az olvasótermi forgalom
központi könyvtárban ..... 168.858 kötet
a fiókkönyvtárakban ..... 99.339 „

1942-ben:
a központi könyvtárban ... 103.954
a fiókkönyvtárakban ... 90.037

1946-ban a központi könyvtár olvasóterme (fűtési nehézségek miatt) csak 158 napon át volt nyitva.
Olvasóterem forgalma 6583 kötet, a fiókokban 29.824 kötet.

Kik használhatják a könyvtárat.

Az olvasó- és folyóirattermet minden 18. életévét betöltött budapesti lakos használhatja, ha magát rendőri bejelentő lappal igazolja. Otthoni használatra minden nagykorú főbérlo lakosnak kölcsönöz könyvet, ha az igazolásul rendőri bejelentőlapot és lakbér-fizetésről nyugtát mutat fel. De kölcsönözhet könyvet minden 18 éves lakos akkor, ha nagykorú budapesti lakos aláírásával jótállást hoz.

A könyvtár katalógusai.

Cédulakatalógus (a szerzők vagy a címek betűrendjében).

Szakkatalógus a tizedes osztályozó rendszer szerint.

Földrajzi katalógus.

Új beszerzéseiről a könyvtár látogatója állandó kiállításunk, 1942-ig az Évkönyvben közölt új szerzeményi jegyzék és a kölcsönzőben kitett jegyzék alapján szerez tájékoztatást.

A könyvtár kiadványai.

Ezek jegyzékét jelen Évkönyvünk utolsó oldalain közöljük.

Háborús veszteségek.

Épületkárok

A központi könyvtár palotájában (az erősen megrongálódott tetőzet- és homlokzatsérülések) és a fiókokban körülbelül ..... 60.000 Ft
Üvegkár, berendezés és felszerelési kár körülbelül ..... 860.000 «

Összesen 920.000 Ft

Két fiókkönyvtár (a 12. sz. és az 5. sz.) fiók teljesen megsemmisült.

A könyvanyagban esett kár:

A központi gyűjteményben és a fiókokban összesen 24.142 kötet.

Ezek értéke körülbelül 400.000 forint.

Háborús károk összege körülbelül 1,320.000 forint.

Az újjáépítés adatai.

A dunaparti sávban még állt a front, amikor 1945 január 18-án már 8 könyvtári alkalmazott jelentkezett romeltakarító munkára.

1945 január végén 50, márciusban 63 alkalmazott foglalkozott helyreállító munkával a pesti, 40 a budai oldalon.

A fiókkönyvtárak közül a 10. sz. (Andrássy-út 52. sz.) fiók 1945 február 19-én megnyílt az olvasóközönség számára.

1945 május közepén 7 fiók működött a pesti, 1 a budai oldalon.

A központi könyvtár olvasótermei 1945 november 9-én nyíltak meg.

A felszabadulás évének végén ablaktalan, fűtetlen helyiségekben a háború előtti 13 fiókból már 11 fiók állt az olvasóközönség szolgálatára.

A felszabadulás első (csonka) évében a nyitvatartás napjainak száma a központban 40 nap, a 14 fiókban 2333. Az összes forgalom 407.061 kötet.

A könyvtár alkalmazottainak száma :

	1946	1903
a központban	105	2
a fiókokban	44	—

A könyvtár vezetői :

Hajdu Henrik igazgató, dr. Dienes László igazgató, Kóhalmi Béla ny. igazgató, dr. Dávid Antal aligazgató.

SUMMARY

STATEMENTS ABOUT THE MUNICIPAL SZABÓ ERVIN LIBRARY

Year of foundation : 1895.

The chief stages in the development of the Library.

- 1904** March. The Municipal Council elects Ervin Szabó to the newly created position of librarian. Till 1904 the Library (then called Municipal Library) was an official special library, administered from 1895 till 1903 by the chief archivist, from 1903 till 1911 by the Director of the Municipal Bureau of Statistic. The Library was opened for the public on October 15th 1904.
- 1907** The quarterly entitled: »The Report of the Municipal Library« appeared first.
- 1911** The General Assembly of the City decided to develop the Library to a public library with scientific central library and a net of educational branch libraries. Its organisation was separated from that of the Bureau of Statistic. It got an independent locality in the Town Hall on the first floor of the wing facing Károly körút (now Somogyi Béla út). Its director became Ervin Szabó.
- 1914** At the end of the year, 4 branch libraries were open, directed by the central library. In the same year, the Library was removed to its still temporary, however more spacious locality in the school in No 8 gr. Károlyi u.
- 1918** Six branch libraries are working.
- 1931** The Library moved in his present localities to the Wenckheim Palace (No 1. Reviczky-u.) with the stock of the central library and the central bureau for providing the branches.
- 1944** In December, 13 branches are working.
- 1946** December 31st. 14 branch libraries and 3 travelling libraries on trams belong to the net. The General Assembly named the Library after its meritorious organiser Municipal Szabó Ervin Library.

The development of the library budget.

1905 The first independent library budget	13.600 K
1914 total sum	284.630 K
Books	69.000 «
1944 total sum	1.313.664 P
Books	180.700 «
1946/47 (from Aug. 1 st 1946 till July 31 st 1947)	
total sum	976.940 F
Books	400.000 «

The Sphere of book collecting of the Library.

According to the Regulation No. 383/1925. kgy. of the year 1925 the central library collects books on social science and the so-called humanistic sciences. It tries to possess a complete collection on local government, of the »Budapestinensia« material. Of the chief branches of natural science, it collects only the basic works important for the development of this sciences. Of the chief branches of useful arts and sciences, collects only the fundamental works in connection with city administration.

The development of the Stock.

Stock :		Yearly increase :	
In 1914	87.000	15.942	vols
1938 Central Libr.	261.638\	8.928	«
Branch Libr.	238.687/	12.876	«
1944 Dec. Central Libr.	306.691\	4.950	«
Branch Libr.	235.734/	4.977	«
1946 Dec. Central Libr.	298.415\	7.388	«
Branch Libr.	225.278/	18.028	«

Decrease in the stock.

In 1944-1945 in consequence of war damages	
Central Library	8.065 vols
Branch Libr.	16.047 «
1946 (in consequence of the removal of fascist books)	
Central Library	10.307 vols
Branch Libr.	22.898 «

Special Collections.

In the Central library:

- A (Oriental and Slav collection, material concerning the Central and Far East and Hungarian Ancient History.)
- B (Budapest Collection [Budapestinensia])
- B-H (Collection of small prints concerning Budapest)
- B-T (Maps of Budapest)
- K (Reference books)
- P (Pamphlets in foreign languages)
- R (Pamphlets in Hungarian)
- T (Maps)
- 01 (Bibliography. National and special bibliographies.)
- 02 (Library Economy)
- 09-091 (Bibliophily. Rare books)
- Sz (Szűry Collection. First editions in the older and recent Hungarian literature)
- Ball (Ballagi collection. Old Hungarian political pamphlets)
- Em (The literature of refugees; in preparation)
- Vár (Public administration library of the Town Hall; in preparation)
- Szin (Theatrical and musical collection. In preparation)

The circulation of the Library.

1905 Central Library		1944 Central Library	
Number of borrowers	308	Number of borrowers	1,347
Number of borrowed books..	406	Number of borrowed books..	30,236
		Total	75,649
1907 Central Library		Branch libraries	
Number of borrowers	3,300	Number of borrowers	23,562
Number of borrowed books..	7,326	Number of borrowed books..	939,129
		Total	956,593
1917 Central Library		Total circulation of the Library	1,053,980
Number of borrowers	2,472		
Number of borrowed books..	44,071	1946 Central Library (open only for 158 days)	
Total	57,538	Number of borrowers	2,025
Branch Libraries		Number of borrowed books..	23,906
Number of borrowers	8,685	Total	30,489
Number of borrowed books..	268,958	Branch libraries	
Total	297,484	Number of borrowers	25,347
Total circulation of the Library	355,022.	Number of borrowed books..	1,029,201
		Total	1,059,025
1938 Central Library		Total circulation of the Library	1,089,514
Number of borrowers	2,056		
Number of borrowed books..	47,491		
Total	216,349		
Branch libraries			
Number of borrowers	19,624		
Number of borrowed books..	1,010,539		
Total	1,109,878		
Total circulation of the Library	1,326,277		

Reading-room.

In the Central library, there is a reading room with 66 seats and a newspaper reading-room with 48 seats.

The following branch-libraries have reading rooms:

For adults: branches 3, 6, 7, 8, 9 and 10.

For juveniles: branches 2, 3, 7, 8 and 14.

*The circulation of the reading room in 1938

In the Central Library .....

In the Branch libraries .....

In 1942

In the Central Library .....

In the Branch libraries .....

In 1946 the reading room of the Central Library was, in consequence of difficulties in heating, open only for 158 days.

Circulation of reading room .....

Branch libraries .....

The reading room and newspaper room may be used by any resident of Budapest, older than 18, if he identifies himself with his police certificate of identity. Any full age ratepayer may borrow books for home reading if he identifies himself with his police certificate of identity and shows a house-rent receipt, or any 18 years old resident, if he brings a guarantee signed by a resident of Budapest.

Catalogues.

Card catalogue (in the alphabetical order of authors, or titles). Special catalogue following the decimal classification. Geographical catalogue.

The readers are informed of the new accessions by way of a permanent exhibition and a list to be found in the lending department. Up till 1942, the list of new accessions is to be found in the Yearbook.

The publications of the Library.

A list is to be found on the end of this Yearbook.

War losses.

<i>Damages in buildings.</i>	Value
In the central building (the roof and were front seriously damaged)	
in the branches, about	60.000 Ft
Damages in glass, furniture and equipment, about	860.000 «
Total	920.000 «

Two branch libraries (No 12 and 5) were completely destroyed.

Damages in books:

In the Central Library and in the Branch libraries together.....	24.142 vols
Value about	400.000 Ft
Total war losses about	1,320.000 «

Data of re-contruction.

While the siege was still continuing in the Danube-zone, 8 members of the library staff already arrived voluntarily to assist in clearing away the ruins on January 18th 1945. By the end of January, 50, in March, 63 employees were engaged in reconstruction in Pest, 40 in Buda.

Of the branch, libraries, No. 10/53, Andrassy-út) opened on February 19th 1945 for the public.

By the middle of May 1945, 7 branches were open in Pest, 1 in Buda.

The reading rooms of the Central Library opened on November 9th 1945.

At the end of the year of the Liberation, 11 of the 13 pre-war branches were open for the public, the staff working in rooms without windows and heating.

In the first year of Liberation, the Central Library was open for 40 days, the 14 branches for 2333 days. Total circulation: 407.061 vols.

<i>Number of the library staff.</i>	1946	1903
Central Library	105	2
Branch libraries	44	—

Leaders of the Library.

Henrik Hajdu, Director: László Dienes, Director: Béla Kőhalmi, retired Director: Antal Dávid, Assistant Director.

РЕЗЮМЕ ДАННЫХ СТОЛИЧНОЙ БИБЛИОТЕКИ ИМЕНИ „САБО ЭРВИНА“

Год основания: 1895.

Главные стадии развития библиотеки:

- 1904** март: столичный совет избирает Д-р Сабо Эрвина на должность библиотекаря. До 1904 года библиотека (тогда еще под именем Столичной Библиотеки), была служебной библиотекой Горуправы. С 1895 года до 1903 года библиотекой руководил главный архивариус, после же 1903 года до 1911 года директор Статистического Института столицы. С 15 октября 1904 г. библиотека открывается для публики.
- 1907** Выпускается квартальное издание Вестника Библиотеки.
- 1911** Общее собрание столицы постановило развить библиотеку, как публичную библиотеку с научным центром и с сетью библиотек всеобщего образования. Одновременно организационно отделяется от Статистического Института. Получает отдельное помещение во флигеле Центральной Горуправы на стороне Кароль-керут на I этаже. Директором стал Д-р Сабо Эрвин.
- В конце 1914** года под руководством Центральной Библиотеки, действуют 4 филиалов. В этом году библиотека заняла, хотя и временное, но более просторное помещение в школе по гр. Кароли-ул. 8.
- В 1918** году действуют 6 филиалов.
- 1931** библиотека переселяется на ул. Ревички № 1, в здание Венкхейм с составом центральной библиотеки и с центральным пунктом филиалов.
- 1944** в декабре в сети находилось 13.
- 1946** 31-го декабря 14 филиалов и 3 подвижных библиотек, помещенных в трамваях. Общее городское собрание переименовывает название Столичной Библиотеки в память ее организатора, в библиотеку имени Сабо Эрвина.

Развитие сметных данных библиотеки.

1905	полная сумма первой самостоятельной сметы:	13.600 К.
1914	..... полная сумма:	300.000 К.
	комплектирование:	
1944	..... полная сумма:	
	комплектирование:	
1946—1947	(с 1-го августа 1946 г. до 31-го июля 1947 г.)	
	полная сумма:	
	комплектирование:	

Круг сбора библиотеки.

Согласно созданного в 1925 г. устава за № 838/1925 круг сбора научной литературы охватывает общественную и т. н. духовную науку. Стремится к пополнению сбора литературы, связанной с администрацией города.

Развитие состава книг.

С о с т а в		Годовой прирост	
1914	.....	87.000	— том
1938	центр. сбор.....	261.638	8.928 "
	в филиалах б....	238.687	12.876 "
1944	дек. центр. сб. ..	306.691	4.950 "
	в филиалах	235.734	4.977 "
1946	дек. центр. сб. ..	298.415	18.028 "

Уменьшение состава.

1944—1945	в центральный	8.095 том
	в филиалах.....	16.047 "
1946	(вследствие выбора фашистского материала)	
	в центральный	10.307 "
	в филиалах.....	22.898 "

Специальные коллекции.

- А (Восточная и славянская коллекция)
- Б (Будапештская коллекция)
- БН (Будапештская коллекция памфлетов)
- Б-Т (Будапештские географические карты)
- К Справочники
- П (Коллекция памфлетов на иностранных языках)
- Р (Коллекция памфлетов на венгерском языке)
- Т Географические карты
- 01 (Библиографическая коллекция. Национальн. и спец. библиографии)
- 02 (Библиотечная литература)
- 09—091 (Библиофилия. Редкие книги)
- С (Коллекция Сюри. Первое издание старой и новой венгерской литературы)
- Балл (Коллекция Баллаги. Старые венгерские политические памфлеты)
- Эм (Литература эмиграции)
- Вар (Библиотека администрации Горуправы)
- Син. (Коллекция истории театрального и музыкального искусства)

Развитие пользования Библиотекой.

1905	Число абонентов Центр. Библиотеки	308	1944	Центральн. библиотека	1.347
	число выданных томов	446		число выданных томов	30.236
1907	Число абонентов	3.300		весь оборот	75.649
	число выданных томов	7.326		В филиалах	
1918	Центральн. библиотека			число абонентов	23.562
	число выданных томов			число выданных томов	939.129
	число абонентов			весь оборот	956.593
	весь оборот			Весь оборот всей библиотеки: 1,053.980	
	В филиалах		1946	Центральн. библ. (лишь в продолжении 158 дней была открыта)	
	число абонентов			число абонентов	2.025
	число выданных томов			число выданных томов	23.906
	весь оборот			весь оборот	30.489
1938	Центральная библиотека			В филиалах	
	число абонентов	2.056		число абонентов	25.347
	число выданных томов	47.491		число выданных томов	1,029.201
	весь оборот	216.349		весь оборот	1,059.025
	В филиалах			Весь оборот всей библиотеки: 1,089.514	
	число абонентов	19.624			
	число выданных томов	1,010.539			
	весь оборот	1,109.878			
	Весь оборот всей библиотеки: 1,326.227				

Читальня.

Читальня Центральной Библиотеки имеет 66 мест и 48 мест в зале периодической литературы.

Читальня находится в следующих филиалах:

Для взрослых 3., 6., 7., 8., 9. и 10. филиалах.

Для юношей в 2., 3., 7., 8 и 14. филиалах.

1938	Оборот читальни Центр.		1944	в Центральной библ.	103.954 томов
	Библ.	168.858 томов		в филиалах	90.037 "
	в филиалах	99.339 "			
1946	Читальня Центральной Библиотеки (за недостатком топлива) была открыта лишь на 158 дней.				
	Оборот читальни	6.583 томов			
	в филиалах	29.824 "			

Кто может пользоваться библиотекой.

Читальней может пользоваться каждый будапештский житель, достигнувший 18 лет и удостоверяющий свою личность документами. Каждый совершеннолетний главный арендатор квартиры получает книгу на дом, если удостоверяется. Но может получать книги и каждый 18 летний жилец, если предъявит ручательство совершеннолетнего жителя Будапешта.

Каталоги Библиотеки.

Картотечный каталог (алфавитный порядок авторов).

Предметный каталог (по децимальной системе).

Географический каталог.

Посетитель библиотеки ориентируется о новых книгах путем постоянной выставки, а до 1942 года на основании списков в Ежегоднике Библиотеки.

Издания библиотеки отмечаются на обложке Ежегодника.

Военные потери.

Вред нанесенный в зданиях.

В здании Центральной Библиотеки (сильно поврежденная крыша и фасад)

и в филиалах ..... 60.000 фр.

Вред, нанесенный в стеклах, оборудовании и снаряжении прибл. ... 860.000

920.000 фр.

Два филиала (№ 12 и № 5) совершенно уничтожены.

Потери в книгах:

В центральной коллекции и в филиалах вместе ..... 24.142 томов

Ценность этого прибл. .... 400.000 ф.

Итог военных повреждений прибл. .... 1,320.000 ф.

Данные восстановления.

Еще на полосе набережной стоял фронт, когда 18 января 1945 года 8 служащих библиотеки явились для очистки от развалин. В конце января 1945 года 50, в марте же 63 служащих занимались восстановительными работами на пештской стороне, а на будайской стороне 40.

Среди филиалов для публики открылся № 10 (по Андрашши-ут 52) 19-го февр. 1945 г.

В середине мая 1945 года 7 филиалов действовали на пештской, и 1 на будайской стороне.

Читальни Центральной Библиотеки открылись 9-го ноября 1945 г.

В конце освободительного года в безоконных и нетопленных помещениях из 13 довоенных филиалов открылись для публики 11 отделений.

В первом году освобождения число дней открытия было 40 в центральной, а в 14 филиалах 2.333 дней. Весь оборот 407.061 томов.

Число служащих библиотеки:

	1944	1903
В центральной	105	2
В филиалах	44	—

Руководители библиотеки:

Хайду Хенри директор, Д-р Диенеш Ласло директор, Кехалми Бела пенс. директор, Д-р Давид Антал вице-директор.

1943 — 1944

KÉT ESZTENDŐ AZ OSTROM ELŐTT*)

Legszemléletesebb módon táblázataink mutatják, mennyiben volt eredményes a Könyvtár munkája az ostromot megelőző két évben. E két év alatt töméntelen energia fecsérlődött el. A kutatók és olvasók szolgálatára, a gyűjtemények fejlesztésére mind kevesebb és kevesebb munkaidőt fordíthatott a Könyvtár. Végül is abban a megoldhatatlan feladatban csúcsosodott ki a könyvtárosok munkája: mit és hogyan mentsenek a légi és földi ostrom támadó fegyverei elől.

A könyvbeszerezésben a hanyatlás már 1943-ban is feltűnő. Ezer kötettel kevesebb a központ, 3600-zal kevesebb a fiókok gyarapodása az 1942. évvel szemben. Az 1944. évi gyarapodás a központban már csak valamivel több az 1942. évi gyarapodás felénél, a fiókok részére közel 2500-zal kevesebb könyvet vásárolt a Könyvtár, mert a könyvek megdrágultak, külföldről egyre kevesebb munkát kaphatott, a gyarapítás egyéb forrásai (kötelespéldányok, ajándékozás, egyesületi kiadványok stb.) is kevesebbet juttattak.

A Könyvtár használatát — kölcsönző forgalmunkat — a gyarapodás csökkenése érzékenyebben mégsem befolyásolta. 1943-ban a Könyvtár központját és 13 fiókját együttesen 27.481 kölcsönző használta. 1942-ben csak alig valamivel több: 27.700. A központi gyűjtemény 1943. évi kölcsönzőinek száma 320-szal volt *több*, mint az előző évben. A fiókok kölcsönzőinek száma (24.751) ugyanebben az évben csak 719-cel volt kevesebb, mint 1942-ben. A kikölcsönzött kötetek száma 1943-ban a központban (52.999) csak 3400-zal kevesebb, mint 1942-ben. A fiókokban is jelentéktelen még a csökkenés: az 1942. évi 159.311 kötettel szemben: 121.100.

A zuhanás csak 1944-ben volt nagy. A központban kikölcsönzött kötetek száma 1944-ben már csak 30.236 az előző évi 52.999-el, a fiókokban 75.649, az előző évi 121.100-zal szemben.

1943-ban a tisztviselők létszáma a központi könyvtárban és a fiókokban együtt: 93.

A KÖNYVÁLLOMÁNY

A Könyvtár állománya 1943-ban 14.864 kötetel gyarapodott. Ebből a tudományos központi könyvtárra 7048 kötet, a fiókokra 7816 kötet jutott.

Az 1944. évi gyarapodás 9927 kötet volt. Ebből a tudományos központi könyvtárra 4950 kötet, a fiókokra 4977 kötet jutott.

KÜLÖN GYŰJTEMÉNYEINK

A = *Keleti Gyűjtemény*. 1943-ban 306 új művel, 1944-ben 260 új művel gyarapodott. A Thallóczy, Vámbéry, Zichy-hagyaték feldolgozatlan anyagából 90 művet dolgoztak a gyűjteménybe: a Zichy-anyagból a szlávnyelvű országokra, a mohamedán Keletre, részben az ókori Keletre, a Vámbéry-hagyatékából Közép-Ázsiára, a Thallóczy-anyagból a Balkán történetére vonatkozó műveket.

*) Ezt az összefoglaló jelentést a felszabadulás után a Könyvtár élére állított új vezetőség teszi közzé, de hozzá kell fűznie, hogy a címben jelzett három év közül az első két esztendő — 1943 és 1944 — eseményeiről a könyvtár előző vezetőségének kellett volna beszámolnia. Hogy ezt nem tette, nem tehette, annak oka az, hogy az 1943. évről szóló jelentés szedésbe adott kézírata az ostrom alatt a Székesfővárosi Házinyomdában elégett, az 1944-ről szóló jelentés nyers anyaga pedig az ostrom viharában elkallódott. Am, ha fennmaradtak volna is ezek a feljegyzések, a régi vezetőség jelentéssé már fel nem dolgozhatta volna, mert el kellett hagynia a helyét. Az elveszett feljegyzések pótlása, rekonstruálása csak tökéletlenül sikerülhetett, — ez különösen a táblázatok rovatain látszik meg — ennek ellenére sikerült a lelkismeretlenül vállalt háborúba mindjobban belesodródó, majd pusztulásba taszított ország egyik legnagyobb könyvtárának sorsáról elég hű képet nyújtani.

B = Budapesti Gyűjtemény. Gyarapodása 1943-ban 895 kötet, 1944-ben 784 kötet. A budapesti térképgyűjtemény 1943-ban 11, 1944-ben 15 új térképpel gyarapodott. Ezzel a budapesti térképek száma 303 darabra emelkedett. A metszetgyűjtemény 1943-ban 17 önálló lappal, a régi fényképek gyűjteménye 30 darabbal gyarapodott. 1944-ben a gyűjteményekben gyarapodás nem volt. Az ujságszelvénygyűjtemény 1943-ban 196 darabbal, 1944-ben 137 darabbal növekedett.

A gyűjteményt 1943-ban 700 olvasó látogatta, akik részben helyben olvasták, részben kikölcsönözték az anyagot. 1944-ben a látogatók száma 893. A helyben használt kötetek száma 2083, a kikölcsönzetteké 161 volt. A gyűjteményből a nagy olvasóterembe kiadott kötetek száma 103 volt.

A német megszállást követő légitámadások elől a Budapesti Gyűjtemény értékesebb részét és a könyvritkaságokat a Bazilika pincéjében e célra berendezett székesfővárosi óvóhelyre szállították a könyvtár alkalmazottai. Ugyancsak ide került a Szűry- és Ballagi-gyűjtemény is; mindez összesen 694 dobozba csomagolva. A dobozokba nagyságuknál fogva el nem helyezhető anyagot nyolc külön csomagban helyezték el. Az átszállított anyag kb. 25.000 könyv és kinyomtatvány volt és kb. 500 folyóméter polcterületet foglalt el.

Elkészült katalóguscédulák száma: 1943-ban 670 betűrendes, 1124 szak-katalóguscédula; 1944-ben 541 betűrendes és 822 szakkatalóguscédula.

09,091. Könyvritkaságok és bibliofil könyvek gyűjteménye. 1943. évi gyarapodás: 137 bedolgozott mű; 1944-ben 103 mű.

R., P. és Ball. = Röpiratgyűjtemény. A magyar tárgyú R- és Ball-röpiratok gyarapodása 1943-ban 729 darab, 1944-ben 561 darab. A külföldi tárgyú és idegen nyelvű röpiratok gyarapodása 1943-ban 421 darab, 1944-ben 108 darab.

A behelyezett katalóguscédulák száma 1943-ban 1396, 1944-ben 1480 darab.

A helyben használt röpiratok száma 1943-ban 901 darab, 1944-ben 1034, a helyben használt pamflettek száma 1943-ban 230, 1944-ben 371 darab. A beiktatott új dobozok száma a két év alatt összesen 204 darab.

K. = Kézikönyvtár. 1943. évi gyarapodása 139 kötet, 1944. évi gyarapodása 140 kötet.

01 és 02 = könyvészeti és könyvtártani gyűjtemény. 1943. évi gyarapodás: 59 kötet a 01-ben, a 02-ben 26. — 1944-ben a gyarapodás a 01-ben 49, a 02-ben 12 kötet.

Sz. = Szűry-gyűjtemény. Gyarapodás 1943-ban 223 mű, 247 kötet; 1944-ben 74 mű, 81 kötet.

T. = Térképgyűjtemény. Gyarapodás 1943-ban 18 mű (ebből egy áthelyezés); 1944-ben 12 mű főként a kézikönyvtárból áthelyezett munka.

AZ OSZTÁLYOK MUNKÁSSÁGA

Rendelőosztály. 1943. A könyvek árának emelkedésével párhuzamosan nem emelkedett a költségvetésnek könyvek beszerzésére szánt tétele. Ez mutatkozott meg elsősorban a gyarapodás csökkenésében.

1944-ben a helyzet e tekintetben nem javult, sőt romlott: a beiktatott könyvek száma az előző évihez viszonyítva a felére csökkent.

Az 1943. évben a Rendelőosztályba érkezett 10.572 kötet, ebből tényleges gyarapodás 7048 darab; — 1944-ben 8751 kötet érkezett be, a gyarapodás 4950 darab.

Hatóságok, egyesületek, magánosok ajándékképpen 1943-ban 5714 darab monografikus (mű és röpirat), 1229 sorozatos mű, 105 darab kinyomtatvány, — 1944-ben 3790 darab monografikus mű (könyv és röpirat) 967 sorozatos mű, 193 db kinyomtatvány a beiktatott anyag.

Osztályozó. 1943-ban 3356 kötetet osztályozott 8059 szakbeosztással, 1944-ben 2095 kötetet 6129 szakbeosztással. Fontos munkája volt a betűrendes és a szakcédulakatalógus revíziója, karbantartása és javítása. Ennek során 1943-ban 26.732 katalóguscédulát tettek használhatóvá, az elnyűtt példányok helyébe 14.869 újonnan gépelt karton került, 1944-ben közel 15.000 katalóguscédulát tett az osztály használhatóbbá és több mint 8000 újonnan gépelt kartont helyezett az elnyűtt példányok helyébe.

1944-ben 90 új katalógusdobozzal bővítette az osztály a nyilvános kölcsönző katalógusát. Ezek beiktatásakor az egész cédulaanyagot arányosan újra elosztotta.

1943-ban folytatta, 1944-ben befejezte a Tizedes osztályozó rendszer magyarra fordítását és átdolgozását. Ezzel elkészült a brüsszeli séma nagyobb honi könyvtárakban használt magyar változata. Jelentette ez a munka egyben a Fővárosi Könyvtár régebbi osztályozó sémáinak átdolgozását és hozzáalkalmazását az 1929 óta megjelent nemzetközi kiadásokhoz.

Katalógizáló. 1943-ban 8021 darabot, 1944-ben 5789 kötetet vett át feldolgozásra. Készült 1943-ban 32.442 darab, 1944-ben 16.216 cédula. Az elkészült katalóguscédulák behelyezését is az osztály végezte. 1943-ban a szakkatalógusba 10.192, a betűrendesbe 17.600, a földrajziba 4650 cédulát, 1944-ben a szakkatalógusba 5220, a betűrendesbe 8670, a földrajziba 2326 cédulát helyezett be.

Házikönyvkötészet. 1 vezető, 6 segéd és 2 munkásnőből álló személyzettel 1943-ban 8566, 1944-ben 6828 kötet könyvet javított, 1943-ban 85, 1944-ben 52 új kötést, ezek közül 175 antik kötést készített. Aranyozást végzett 1943-ban 5705, 1944-ben 4360 esetben. Készített 1943-ban 208, 1944-ben 154 dobozt. Táskákon, tékákon, kartonvezérlapokon, mappákon, passepartout-kon kívül végezte a katalóguscédulák sokszorosítását. 1943-ban 39.284 darab, 1944-ben 31.809 cédulát sokszorosított.

Folyóíratosztály. 1944-ben 410 folyóírat járt a könyvtár központja számára. Ebből előfizetés és tagsági járulékképen 366, ajándékképen 50, cserébe 14, kötelespéldányként 6.

Nyelvek szerint így oszlottak meg a folyóíratok: 269 magyar, 119 német, 11 olasz, 5 francia, 5 egyéb.

499 folyóíratot köttettünk, 376 kötött évfolyam került a raktárba.

Központi gyűjteményünk nyilvános szolgálata az 1943. és 1944. évben. A központi kölcsönző forgalma 1943-ban fokozatosan csökkent, a háború nehezedő terhei, a légoltalmi szolgálat ellátása, mind több olvasót hátráltatott a könyvtár használatában. 1944-ben a csökkenés tovább tart. A március 19-i német megszállás után feltűnően nagyfokú ez a csökkenés, melyet még fokozott a zsidótörvények szigorítása: a sárgacsillag viselésének kötelezettsége, a zsidóknak minden nyilvános helyről, így a Könyvtár használatától való eltiltása. A Könyvtár demokratikus érzelmű tisztviselői, amennyiben az ellenőrzés megengedte, nagyon sok esetben mégis lehetővé tették részükre a Könyvtár használatát.

1944 áprilisában kezdődtek a sorozatos légitámadások a főváros ellen; ezek a támadások, mint ismeretes, nem kímélték a Belváros hadi szempontból nem fontos negyedeit sem; a veszély olyan arányú készenlétet követelt, amely mellett a nyilvános szolgálat alig volt fenntartható. 1944 november és december havában a kölcsönzés mélypontjára ért.

Beiratkozott kölcsönzők száma:

1943-ban	2.730
1944-ben	1.347

Könyvet igénylők száma :

1943-ban	68.101
1944-ben	45.413

Kikölcsönzött kötetek száma :

1943-ban	52.999
1944-ben	30.236

A folyóiratosztály olvasótermében 3377 alkalommal adott ki folyóiratot használatra az 1944. év folyamán. Az olvasók száma 1944 februárjában heti 731 volt. (A német megszállás előtti maximum.) Novemberben már csak heti 118.

A FIÓKKÖZPONT 1943—1944-BEN

A központ a fiókkönyvtárakba 1943-ban 19.959 kötetet, 1944-ben 5010 kötetet szállított ki a fiókokba. Ebből 1943-ban 8200, 1944-ben 5482 új gyarapodás volt, a többi a raktárból került ki. 1943-ban 2738, 1944-ben 317 kötet. A központ raktárába került 1943-ban 146, 1944-ben 520 kötet. A mind gyakoribb légítámadások a könyvanyagnak a fiókokba szállítását 1944-ben mindjobban megnehezítették. A javításra beküldött könyvekből a fiókok 1943-ban 9167, 1944-ben 2695 kötetet kaptak vissza. Javításra, selejtezésre beküldtek a fiókok 1943-ban 9322, 1944-ben 9089 kötetet.

Az új gyarapodás jellege szerint :

	1943	1944
ismeretterjesztő	1.762	1.980
szépirodalmi	5.890	2.970
ifjúsági ismeretterjesztő	146	74
ifjúsági szépirodalmi	402	458

KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁRAINK 1943-BAN ÉS 1944-BEN

Táblázatos függelékeink a lázmérő pontosságával mutatják meg, hogyan hatottak a háborús események a könyvforgalomra. 1943-ban némelyik fiókunk még növelni tudta forgalmát; az olvasási kedv még fokozódóban volt. A katonai behívások azonban egyre nehezebbé tették a személyzet kiesésének pótlását. A fiókok nyitvatartási idejét időnkint korlátozni kellett. A fiókok évi összforgalma (1.441.141 kötet) 58.478 kötetel haladta túl az 1942. évi forgalmat. 1944-ben a forgalom csökkenése már igen jelentős : a kikölcsönzött és helyben olvasott kötetek száma már csak 978.331, a csökkenés 32,1%-os. A visszaesés fő-fő oka kétségkívül a német megszállás okozta nyugtalanság, a holnap bizonytalansága, az áprilisban elkezdődött sorozatos bombatámadások, a könyörtelenül végrehajtott zsidóellenes rendelkezések, az üzemek, gyárak kirablása folytán a termelő munka tartós zavarai, majd a nyilas uralom alatti kapkodás és fejvesztettség, de oka volt mindenestre az is, hogy a 12. sz. fiók a bombatámadások következtében megsemmisült, a 6. sz. fiókkönyvtár pedig hatósági intézkedésre katonai hivatalnak kellett, hogy átadja helyiségét. Mindkét fiókunk jelentékeny forgalmat bonyolított le. A teljesen elpusztult X., Harmat-utca 12. sz. fiók forgalma 1942-ben 66.552 kötetet, 1943-ban 74.278 kötetet mutatott fel. Állománya 1943 végén 9513 kötet volt. A Corvin-téri 6. sz. fiókkönyvtár felsőbb parancsra 1943 őszén költözött ki. Miután új helyiséget azonnal nem kaphatott, egész könyvanyagát a Reviczky-utcai központba kellett szállítani. Hosszas utánjárás után a XI., Verpeléti-út 9. sz. épülő új házban sikerült számára helyiséget — két egymásmelletti üzlethelyiséget —

kapni. Férőhelye kisebb volt a réginél : csak a felnőtt kölcsönzők válogatott könyvanyagát lehetett benne elhelyezni ; az ifjúsági kölcsönzőről le kellett mondani. Így mintegy 13.000 kötettel kevesbedett a könyvanyag. 1944 tavaszán nyílt meg új helyén a 6. sz. fiók. A környék közönsége nagy örömmel fogadta : forgalma a sorozatos légítámadások alatt is elég élénk volt 1944 december 23-ig, tehát az ostromot megelőző hétig. 1944 utolsó napjaiban ez a könyvtár Csepel felől belövést kapott ; új könyvek és az olvasók által hozott cserepéldányok pusztultak el, a Verpeléti-útra néző nagy kirakatüvegek betörték. Így a könyvtár szabad prédája lett az utcának. A ház derék házfelügyelője Mátrai István mentette, ami menthető volt, de őrizetéről a meginduló ostrom napjaiban már szó sem lehetett.

A 14. sz. fiókban 1944 őszétől kezdve, amikor a légítámadások mindennaposak lettek, a szolgálat már alig volt fenntartható. A házban levő kis óvóhelyen ugyanis csak a lakók és a könyvtár alkalmazottai számára volt hely, az olvasók befogadására hely már nem jutott.

A többi fiókban zökkenőkkel ugyan, az ostrom kezdetéig nem szünetelt a forgalom.

1945

A FŐVÁROSI KÖNYVTÁR

AZ OSTROM ÉS A FELSZABADULÁS ÉVÉBEN

Az ostromló seregek január első napjaiban már körülzárták Nagy-Budapestet. A főváros népe levonult a pincékbe, meghúzódott földszinti lakások mélyén; az év első percétől kezdve már ki se mozdulhatott onnan, a kapunál tovább nem merészkedhetett. A Fővárosi Könyvtár épületének egy része német katonák szállása lett. A Reviczky-utcai kapualját istállónak használták, az udvaron katonai szerkocsik álltak, a Fiókközpont két irodaszobájában német katonák rendezkedtek be. A könyvtár lakói e napokban a gondnok és a két portás-házfelügyelő. Elviselhetetlen nagy felelősség nehezedett rájuk: a húsz-harminc órás légitámadások apró szüneteiben, a belövések állandó záporában szemmel tartani a nagy épületet, nagyobb kártól óvni a szüntelen nagy veszélyben. Az épület — noha csak néhány száz méter választotta el a Kálvin-téri főállástól — nem esett a tűzvonalba, tetőzetét csak néhány belövés szakította át. A lépcsőház feletti üvegtetőt nemcsak a légiaknak repeszdarabjai, de a tetőre leereszkedő utánpótló ejtőernyők is összezúzták. Január közepén kezdődött a Kálvin-téri csata s vele a háromnapos harc a Belvárosért, de ez a harc tulajdonképpen már eldőlt volt a Boráros-téri hídnál. A »védők« reménytelen és céltalan ellenállásának a Kálvin-tér teljes pusztulása lett a következménye. Ezt a sorsot a kiskörút vonalától kissé távolabb eső Wenckheim-palota — könyvtárunk — szerencsére elkerülte. Január 18-án hajnali 4 órakor a Belváros felszabadult. A Kálvin-tér palotái még égtek; égnek még napokon keresztül, de a háború tűzszekere már Buda fölött jár s a felszabadító Vörös Hadsereg katonái, akik háztömbről háztömbre, házról házra, torlaszról torlaszra vették birtokba a várost, egy szörnyű nyomás alól való felszabadultság, a biztonság érzését hozták magukkal. Most már be lehetett járni az épületet. A külső falak elég szerencsésen állták ki az ostromot. Puskagolyóktól, golyószóróktól, repeszdaraboktól származó homlokzatsérülések bőven akadnak, de nagyobb kárt csak négy helyen találtunk. A főbejárat Baross-utcára nyíló kocsibehajtójánál, a Katalógizálónak a térre néző ablaka alatt egy belövés a falba vágott félméternyi rést s az ablakkal szemben levő ajtó felét rombolta szét. A Baross-utcai oldalon egy nagyobb sérülést találunk a tetőpárkányzaton, egy másikat az olvasóterem első ablakának szépen kiképzett felső párkányzatán. A főlépcsőház kettős üvegtetejéből alig maradt valami, a márványlépcsőház felett nyitva a téli ég, a törmelék felett hólepel. A főlépcsőn át lehetetlen feljutni az emeletre, a csigalépcsőn át közelítjük meg az épület felső részét. A raktárakban ledobált könyvek tömege, betört, sarkaiból kifordult ablakok, de nagyobb baj nincs. Az aligazgatói szoba és az osztályozó épségben maradt. A Keleti Gyűjteményben annál siralmasabb a kép. Itt láttuk a legtöbb roncsolt könyvet. Lövésektől, szilánkoktól összeszaggatva, csomókba tapadva heverték a padlón. A hatalmas bronzcsillár lezuhant az alatta álló nagy kerek asztalra, összezúzva ezt a faragványos műipari remeket; a falitükrök betörve, a karosszékek bőrhuzata átlöve, a galéria faragványos feljárói súlyosan megrongálva, az ugyancsak faragványokkal díszített mennyezet lövésektől átluggatva. A földön üvegtörmelék, faragványrészek, szilánkok, sérült könyvek összekeveredve: az ú. n. ki.budapesti terembe nyíló ajtó mindkét szárnya kiszakítva a földön hever, a nagybudapesti terembe nyíló másik ajtó felszárnya egy tartóvason félrebillenve szabadon fityeg. Mindkét terem aránylag ép, de a mennyezeten beázás nyoma és sehol egyetlen ép ablak. Törmelék és üvegszilánk borítja itt is a padlóra szórt könyveket. A reference-szobában egy belövés a térre néző ablakon átszakította

a Kölcsonzöbe nyíló ajtót és megrongálta az ajtófat. A kölcsonzöben, az olvasóban és a folyóiratteremben üvegkaron kívül semmi sérülés, de mindenütt elképzelhetetlen mennyiségű por és piszok. A cédulakatalógus húsz szekrénye — a könyvtár szemé-
fénye — épen maradt.

Két nappal a felszabadulás után, január 20-án megindul a »Szabadság«, azontúl ezekkel a lappéldányokkal, a szabad sajtó első termékével jelentkeztek reggelenként a könyvtár tisztviselői. Az elsők között Vágfalvy Dezső főkönyvtáros, majd Jajczay János felügyelő, Könyves-Tóth Kálmán főkönyvtáros. Lassanként 8—10 tisztviselő merészkedett be délelőttönként a felszabadult Pest különböző részéből. Budán még javában állt a harc, amikor a romeltakarító munkát a könyvtár tisztviselői megkezdték. Egy-két órás váltással kapuőrséget szerveztek, hogy fosztogatók ellen megvédjék az épületet, értékeit, majd nekifogtak, hogy az épületkörüli járdát megszabadítsák a törmeléktől és hótól, a Reviczky-utcai kapu alját a trágyától és a szeméttől. A palota körül emelet magas volt a hulladék, szemét, törmelék és üvegcserep alma. Előbb a fel nem robbant lövedékeket kellett kiszabadítani és egy helybe összegyűjteni. Utána a méteres havat kellett kocsiba hányva elszállítani, majd az ablakkeretekben lógó üvegdarabokat szedték ki. Kis munkáscsoporthoz oszolva februárban megkezdték a fölépcsőház és a dolgozószobák megtisztítását. A hólepte, fagyos lépcsőkön hordták le nagy kosarakba gyűjtve az üvegcserepeket és törmelékeket a Könyvtár tisztviselői és altisztjei.

Február második hetében került sorra a padlás. A Nagy-Budapest-terem mennyezete átnedvesedett, padlózatára becsurgott a hóle, mert a tető a Baross-utcai sarkon két méter átmérőjű körben lyukas volt.

Nagy problémát jelentett az udvaron felhalmozódott rengeteg szemét, trágya, törmelék és hó eltakarítása. Elfuvarozáshoz csak kézikocsink volt, a legközelebbi lerakódóhely a messzi Haller-piac tér volt. Így naponta csak egy forduló tehetett meg a »takarító különítmény«. A fuvarozásban csakúgy, mint minden más romeltakarító munkában felváltva minden tisztviselőnk és altisztünk részt vett. Tavasz felé a Baross-utcai villamos vágányain feltűntek a HÉV hajdani kis gőzmozdonyai vezette szeméthyűjtő szerelvény vagonjai. Ettől kezdve gyorsabb ütemű lett a személtakarítás: most már csak a Baross-utca és Szentkirályi-utca sarkáig kellett szállítanunk a szemetet.

A személyzet éberségét a könyvtárba betolakodó polgári személyek elleni védekezés alapos próbára tette. Ismeretlen megbízókra, ellenőrizhetetlen hatósági utasításokra hivatkozva hol a könyvtárt foglalták le, hol mint könyvtárigazgatók, kirendelt vezetők jelentkeztek. Akadt köztük, aki erőszakkal szobát foglalt le és referáltatott magának. A felszabadító Vörös Hadsereg katonái, ha épületünkben jártak, főleg orosznyelvű szépirodalmi munkákat kértek. Kis készletünkől ezt az igényt igyekeztünk kielégíteni.

Sorra jelentkeztek fiókjaink is: 1., 2., 7., 9., 10. és 14. Napi jelentéseket küldtek be, a budai fiókokról Szabó Ernő juttatott el hozzánk hetenként kétszer jelentést.

Az emeleti és földszinti dolgozóhelyiségek kitakarítása után került sor a lépcsőház alatti óvóhelyre. Az ostrom elől az épület legbiztosabb helyére mentettük budapesti gyűjteményünk kb. 1000 darabból álló metszetgyűjteményét. Hogy a legvédelettebb hely volt, azt az is bizonyítja, hogy az ostrom alatt a megszálló német katonák ide menekítették a belövések elől a lovaikat is. A szűk helyen a lovak szomszédságában két metszet csomag felbomlott. A belőlük kihulló mappákat később szétdúlva, összetaposva, bepiszkítva a trágya alól szedtük elő. A metszetek közül 30 teljesen elpusztult. 28 megsérült darabot könyvkötészetünknek sikerült úgy ahogy, megtisztítania és rendbehozni. Az elveszettek jegyzékével nem szolgálhatunk, mert a gyűjtemény Budára, egy fiókunkba »átmentett« cédulakatalógusa is elpusztult. Ezzel több évi tudományos munka veszett el.

Az ostrom előtt egy időben szó volt arról, hogy egész metszetanyagunkat Budára vitessük. Könyves-Tóth Kálmán főkönyvtáros és Jajczay János felügyelő tiltakozására hagyták meg végül is a könyvtár épületében. Budán az egész gyűjtemény elpusztult volna.

Február közepe táján már könyvtári munka is akadt. Az újpesti orosz katonai parancsnokság egy törzstisztje két tisztjével a pesti Duna-hidak leírását tartalmazó könyveket kért és 13-at kapott is kölcsön. Az orosz szépirodalmi anyag iránt is érdeklődtek a felszabadító Vörös Hadsereg katonái. Ezekből 60—70 kötetet térítvényre adtunk kölcsön egy tábori kórházuk részére. Az első magyar hatóság, mely igénybe vette könyvtárunkat: a Népügyészség volt, majd mind sűrűbben a Városháza. Magánosok is jelentkeztek; a kölcsönzés a tavaszi hónapoktól kezdve újra rendszeressé vált.

A fiókokban folyó újjáépítő munkát csak tanáccsal és serkentéssel vihettük előre a Központból. Fiókjaink vezetői és alkalmazottai — miután a bajokkal küzdő Központ anyagi segítségére nem számíthattak — derekasan maguk vették kezükbe a munkát és vagy a maguk erejéből, vagy a kerületi előjáróságok segítségével úgy ahogy túlestek a rendcsinálás nehezen. Így kezdték el a könyvtári szolgálatot 1945 télutóján, majd tavasszal a pesti 1., 2., 3., 7., 9., 10. és 14. sz. fiókkönyvtáraink, később budai 6., 8. és 11. sz. fiókunk. A működő 13 fiókkönyvtár közül 11 az egész év folyamán ablaktalan helyiségben dolgozott.

1945 január 18-án még csak 8 könyvtári alkalmazott jelentkezhetett szolgálatra: Bor Dezső, Liffa László, Ligeti Lajos, Murai Lujza, Nagy Borbála, Soós József, Tuczentaller Lujza, dr Vágfalvy Dezső. Január végén már 50, márciusban 63 a pesti, 40 a budai oldalon állt már munkába.

Hajdu Henrik könyvtárigazgatói megbízatása után lendületesebben folyt tovább az újjáépítés. Politikai pártok, egyesületek ajánlották fel helyiségeiket — vállalva a személyzet, a fűtés és világítás költségeit — fiókkönyvtárak céljára. Személyzetüket rövid könyvtári tanfolyamon oktatva ki, rövidesen 16-ra szaporodott a gondozásunkra bízott új fiókok száma. E könyvtárak a következők: Pesti Magyar Kereskedelmi Bank, Magyar Nők Demokratikus Szövetsége, Magyar Kommunista Párt (Torbágyi-út), Gellért-fürdő, Székesfővárosi Gáz-, Víz- és Elektromos Művek, Szociáldemokrata Párt (Simmelweis-u.), Szakszervezeti Tanács ifjúsági titkársága (Fiumei-út), Budapesti Rendőr Egyesület (Andrássy-út 93.), Iparostanoncok otthona (VI., Mohácsi-út 21.), Petőfi-kollégium, Nemzeti Paraszt-párt (Andrássy-út 25.), Bencés Diákok Szövetsége (Pesthidegkút), Szociáldemokrata Párt oktató és előadó csoportja.

Az őszi hűvös napok beálltával forgalmasabb útvonalak kávéházaiban téli melegedőket rendezett be a Népjóléti ügyosztály. Ezeket mi láttuk el folyóiratokkal és felügyelő személyzettel. Ilyen melegedők voltak 1945—46 telén a Bodó, Belvárosi, Pátia, Abbázia, Viktória, Club, Országház és Sportcsarnok kávéházakban.

Ősztől kezdve könyvtárunk helyiségében gyűltek össze közös könyvtári problémák megbeszélésére, hatósági intézkedések kezdeményezése céljából a fővárosi nagy könyvtárak vezetői. Ez a Könyvtárközi Állandó Bizottság a következő kérdéseket, illetve javaslatokat vitatta meg: Országos Könyvtári Tanács szervezését, Országos Könyvtári Központ felállítását (a Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ továbbfejlesztését), a kurrens nemzeti bibliográfia kérdését és a Magyar Könyvtárosok és Levéltárosok Egyesületének feltámasztását.

Felvettük külföldi kapcsolatainkat is külügyi képviselőink útján. Első kötelességünk volt — a felszabadító Vörös Hadseregnek kifejezett hálánk jeléül — 100 kötetből álló gyűjteményt felajánlani a moszkvai Lenin-könyvtárnak. Hasonlóan 100—100 kötetes gyűjteményeket indítottunk útnak Prágába, Bukarestbe, Belgrádba, Varsóba, Szófiába és Bécsbe.

Viszonzásul Moszkvából kaptunk értékes könyvanyagot, de könyvajándékokat kaptunk már ebben az évben a British Council-től és Dániából is.

Három új különgyűjtemény alapját vetettük meg ez év folyamán. Ezek:

1. A Központi városháza épületében megújítandó Városházi Közigazgatási Szakkönyvtár,

2. Színészettörténeti szakkönyvtár,

3. Emigrációs gyűjtemény.

A fegyverszüneti szerződés értelmében megsemmisítendő fasiszta sajtó-termékek összegyűjtését, illetve a beszolgáltatott anyag tárolását hatósági rendelkezésre könyvtárunknak kellett vállalnia. Ez a sok izgalommal egybekötött feladat sok tisztviselőnk munkaerejét és idejét vonta el a tulajdonképeni újjáépítő munkától. A nagytömegű könyvet külön raktárban kezeltük. E feladat végrehajtása, irányítása, ellenőrzése eleinte Komlós Aladárra, majd Könyves-Tóth Kálmánra, végül Tiborc Zsigmondra bízott.

A könyvtár új vezetősége.

A felszabadulás után újjáépült egész közéletünk. Az ideiglenes nemzeti kormány intézkedései az ország demokratikus átszervezését szolgálták. A kormányzati ágak és intézmények élére állított új vezetők a demokratikus pártok valamelyikéből kerültek ki, a Nemzeti Bizottság helyi szervei pedig igazoló eljárás alá vonták a közszolgálat minden ágának alkalmazottait. Ezek az intézkedések a Fővárosi Könyvtár személyzetének összetételét lényegesen megváltoztatták.

1945 január 18-tól 1945 április 12-ig a Könyvtár ügyeit *dr Vágfalvy Dezső* rangidős főkönyvtáros vezette. 1945 április 12-től július 13-ig a polgármester (Csorba János) *dr Szentkuty Pál* könyvtári felügyelőt bízta meg a könyvtár ideiglenes vezetésével.

1945 július 13-án (a 13.954/1945. I. sz. rendelettel) új vezetőt állított a könyvtár élére. Igazgatói megbízatással *Hajdu Henrik* ismert író és műfordítót bízta meg a könyvtár vezetésével.

A Nemzeti Bizottság kebeléből alakult ú. n. rehabilitációs bizottság a február 15-én kiadott kormányrendelet alapján revízió alá vette azoknak a régi könyvtári tisztviselőknek az ügyét, akiket a rosszemlékű Horthy-rendszer az 1918—1919. évi forradalmak után e forradalmakban vállalt szerepük miatt állásukból elbocsátott és nyugdíjuktól megfosztott. Ez a rehabilitációs bizottság — melynek elnöke Bechtler Péter alpolgármester, előadója Beér János tiszti főügyész volt — a Könyvtár hat életben maradt régi tisztviselőjének *dr Dienes László* könyvtárigazgatónak, *Kőhalmi Béla* könyvtárigazgatónak, *Pór Nándorné* I. o. felügyelőnek, *Pikler Blanka* felügyelőnek, *Solti Andrásné* felügyelőnek és *Braun Róbertné* felügyelőnek szolgáltatott elégtételt. A jóvátételt az elvesztett szolgálati évek alatt elérhető rangba való helyezéssel hajtotta végre a bizottság. A rehabilitáltak közül *Pikler Blanka* főfelügyelő egészségére való tekintettel nyugdíjba való helyezését kérte. Nyugdíjba helyezte a Bizottság a letöltöttnek tekintett 40 évi szolgálat alapján *Kőhalmi Béla* igazgatót is, őt azonban kevéssel nyugdíjaztatása után, egy régebbi miniszterelnöki rendelet alapján szolgálattételre rendelte be Vas Zoltán polgármester. *Dr Dienes László* igazgató, aki 1945 december havában tért haza Moszkvából, a rehabilitációs bizottság határozata nyomán 1946 január első hetében vette át hivatalát. *Pór Nándorné*, *Solti Andrásné* és *dr Braun Róbertné* a rehabilitációs bizottság határozata után nyomban, még az ősz elején megkezdték szolgálatukat.

Enyvvári Jenő igazgatót, aki 1944 ősze óta már nem teljesített szolgálatot, 40 évi betöltött szolgálati idő után 1945 május 1-i hatállyal nyugdíjazta a polgármester.

A KÖNYVÁLLOMÁNY

Központi gyűjteményünk könyvállománya 1944 végén 306.691 kötet volt. Az év folyamán megejtett, de be nem fejezett revízió során 8065 kötet elpusztulását (mely számban csak kis részben szerepel kiselejtezett anyag) állapítottuk meg. A gyarapodás az év folyamán 2708 kötet volt. A központi gyűjtemény könyvállománya ilyenképen az 1944. év végével szemben kisebb lett: 301.334 kötet.

Fiókkönyvtáraink állománya 1944. év végén 235.734 kötet volt. Az ostrom következtében elszenvedett pusztulás 16.047 kötet; az 1945. évi gyarapodás 8970 kötet. Az évvégi állomány itt is kisebb lett. 228.657 kötet.

Könyvtárunk háborús vesztesége könyvállományunkban: 24.112 kötet.

A = Keleti Gyűjtemény. E gyűjtemény háborús veszteségeiről a bevezetésben tettünk említést. A megejtett revízió 900 nyolcadrétű és 68 negyeddrétű, összesen 998 kötet elvesztét állapította meg. Az év folyamán 73 új művel gyarapodott.

B = Budapesti Gyűjtemény. A gyűjtemény tisztviselői hónapokon át a könyvtárpalotát körülvevő törmelék elhordásával, majd az épület lomtalanításával, végül az erősebben megrongálódott szomszédos »A«-gyűjtemény lomtalanításával és rendbehozatalával voltak elfoglalva. Csak ezek után foghattak hozzá a »B«-gyűjtemény kitisztításához. Biztosítaniok kellett a raktárhelyiséget: a tetőt ideiglenesen deszkával, kátránypapírral fedték be és eltávolították a fel nem robbant aknákat. A tulajdonképeni rendezésre csak ezek után kerülhetett sor. A gyűjtemény értékesebb anyaga ládákban a Bazilika pincéjében biztos helyen épségben megmaradt. A könyvtár épületében meghagyott könyvanyag a raktár legvédelemesebb helyére (a Duplum-raktár mögötti helyiségbe) került az ostrom előtt. Ezt az anyagot kellett régi helyére, a II. emeleti raktárba visszaszállítani. Ősszel bontottuk ki az elcsomagolt »B« katalógust. Hátra volt a Bazilika pincéjében őrzött »B« és 09 (Bibliofilia) anyag visszahozatala: erre — szállítóeszköz hiányában — az év folyamán már nem került sor.

A nyár folyamán állami és városi hivatalok, intézetek sűrűn keresték fel könyvigényléseikkel a gyűjteményt. Az elpusztult hidakra, közművekre vonatkozó irodalmat keresték. Sűrűn jelentkezett kéréseivel a Népbíróság.

A gyűjtemény gyarapodása 1945-ben 156 kötet. Összegyűjtöttünk ezen kívül 378 felszabadulás után megjelent plakátot és 82 apró nyomtatványt.

R, P és Ball = Röpiratgyűjtemény. Sok röpiratdoboz rongálódott meg az ostrom alatt. Ennek következtében szükségessé vált a gyűjtemény egész anyagának átrendezése. 162 új doboz beiktatásával 528 darab dobozban megtörtént az anyag új elrendezése és 329 címkével való megjelölése. A raktárrendezés során a gyűjtemény új helyiséget kapott. A gyarapodás az év folyamán 224 darab. Növekedéskaplóba sorszámozott 99 darab. Olvasótermi használatra 372 darabot adtunk ki az év folyamán.

K = Kézírási gyűjtemény. A nyilas vezetés által a »K« anyagból Budára áttentett anyag jórésze elpusztult. A visszamentett anyagból soroztuk be újra gyűjteményünkbe az Encyklopedia Britannica 14. kiadását, a nagy Webster-t és a nagy Larousse-t. A revízióval kapcsolatban összeállítottuk a gyűjtemény desideratumait. Az év folyamán elért gyarapodás 25 kötet.

01 és 02 = Könyvészeti és könyvtártani gyűjtemény. Az év folyamán elvégzett revízió a 01 gyűjtemény 133, 02 gyűjtemény 114 kötet hiányát állapította meg. A raktárrendezés során ez a gyűjtemény is új elhelyezést nyert: a második emeletről a két szinttel lejjebb fekvő ú. n. különgyűjtemény-raktárban helyeztük el. A gyarapodás az évben összesen 10 új mű (4+6). A gyűjtemény állománya 1945 elején 3250 kötet.

Sz = Szűry-gyűjtemény. Az ezévi gyarapodás 103 mű, az elkészült katalóguscédulák száma 602.

T = Térkép-gyűjtemény. Az átvizsgálás és átrendezés során megállapított hiány: 68 darab az 501 darabot számláló állományból. Az új gyarapodás: 38 mű, ebből 32 áthelyezés útján került a gyűjteménybe.

AZ OSZTÁLYOK MUNKÁJA AZ 1945. ÉVBEN

Rendelőosztály. Az osztály tisztviselőinek munkaideje javát az év első felében az épület helyreállítása foglalta el. Kurrens bibliográfiák és külföldi kapcsolatok hiányában a könyvbeszerzés a lassacskán dolgozni kezdő könyvkereskedők megtekintéses anyaga és magánosok által felajánlott könyveire korlátozódott. Az év folyamán az osztályba érkezett összesen 7789 kötet és füzet. Ebből 2708 darabot sorozott be a Központi gyűjtemény anyagába. Hatóságok és magánosok ajándéka 587 darab, a duplum-anyagból 1052 kötetet soroztunk be elveszett könyvek pótlására, a Házinyomdából 3 darab köteles példányt kaptunk; a besorozott 2078 darabból 2209 kötet monografikus, 368 kötet sorozatos mű, 131 darab kisnyomtatvány.

Osztályozó. E jelentés évében az osztály 2617 kötetet dolgozott fel 5987 szakbesztással. Szeptember 28-a óta a Központi gyűjtemény egész gyarapodásanyagát — beleértve a különgyűjteményeket is — az Osztályozó dolgozza fel. Dr Németh Endre könyvtáros befejezte a Tizedes osztályozó rendszer általános része, a közös alosztások, a 0, 1 és 2-es szak újjá dolgozott, kibővített osztályozó könyvét.

Katalogizáló. 2877 kötetet vett át ez évben az osztály és valamennyit felfeldolgozott. Elkészült (levonatott) 6477 katalóguscédula. A cédulakatalógusba való behelyezésüket is az osztály végezte. A betűrendesbe 3075, a szakkatalógusba 2394, a földrajziba 1008 darab került. Elvégezte az osztály a Szűry-gyűjtemény katalogizálását is. 50 új művet 158 katalóguscédulával dolgozott fel.

Házikönyvkötészet. Az osztály gépei az ostrom alatt az ablaktalan helyiségben szinte a használhatatlanságig beroszdásodtak. A környék fosztogatói nem kímélték az üzem szerszám- és anyagkészletét sem. Munkaideje javarészét az év első felében ez osztály alkalmazottait is a romtalánítás foglalta el. Az év folyamán 6 könyvkötősegéd és 2 munkásnő főbb teljesítménye a következő volt:

Készült	a központnak	a fiókoknak
új kötés	350 darab	358 darab
téka	29 «	—
aranyozás	762 «	1.281 «
táskázás	162 «	5.403 «
táska	—	1.350 «
javítás	223 «	2.275 «
doboz	34 «	91 «
indikátor	—	5.835 «
választólap	—	1.416 «
kusztosz	—	701 «

Sokszorosított továbbá az osztály 20.501 katalóguscédulát.

KÖLCSONZÓ SZOLGÁLAT

A felszabadulás után már a romeltakarítási munkák közben megindult a kölcsönzés. Hivatalok, intézmények részére, de indokolt esetben magánosok részére is adtunk ki könyvet. Nagyon gyakran kereste fel a könyvtárat a Politikai rendőrség, a Tiszti ügyészség és a Népbíróság; munkájukat igyekeztünk megkönnyíteni azzal, hogy minden anyagot rendelkezésre bocsátottunk. A közönség részére 1945 november 9-én nyílt meg a Könyvtár. Igen nagy volt az érdeklődés. Nagyon megnehezítette a munkánkat, hogy egész télen át fűtetlen helyiségben dolgoztunk, de úgy a kölcsönző, mint a raktár tisztviselői és altisztjei a legnagyobb önfeláldozással, fagyástól sebes kézzel végezték munkájukat.

Beiratkozott kölcsönzők száma	611
Könyvet igénylők száma	2818
Kikölcsönzött kötetek száma	7016

RAKTÁRRENDEZÉS

1945 szeptember 3-tól október 30-ig.

Amióta a Központi Könyvtár 1931-ben beköltözött a Wenckheim-palota helyiségeibe, az egész könyvvállományra kiterjedő átrendezés még nem volt. A nyári revíziók során az állománynak csak egy-egy része mozdult meg, hogy a felgyülemelő anyag helyet kapjon. Az idők folyamán ezek a részletmegoldások elégtelenné váltak. A könyvtár gyarapodó állománya valamennyi raktárrészben szétterjedt és a polcokat többé-kevésbé megtöltötte.

1945 tavaszán hatalmas mennyiségű könyv zúdult a könyvtárba: a fői Károlyi-könyvtár, Gárdonyi Albert könyvtára, Elek Artur hagyatéka, az újonnan felállított Színháztörténeti gyűjtemény alapanyaga stb. Különösen a fasisztaszellemű írások és a fővárosi iskolák oktató könyveinek átmeneti tárolása jelentett komoly problémát. Már úgy látszott, hogy a könyvtár nem lesz képes az egyre zsúfolódó anyagot fedél alá juttatni. Meg kellett indítanunk a küzdelmet a mennél nagyobb arányú helynyerésért.

A rövid időre szóló szükségmegoldások helyett átfogó elgondolás alapján az egész raktárt újra rendeztük. Először valamennyi raktárhelyiségről alaprajzot készítettünk, amelyen számbavettük a polcok számát. Minden könyvvállványsor polcainak számát eggyel szaporítottuk, úgy, hogy a nagyra méretezett polcközüket egy fokkal megrövidítettük. Az egyes polcokon elhelyezett könyvek számát szaporítottuk, gondosan ügyelve a kölcsönadott könyvek helyigényére. A legfelső polc sorokat — amelyek eddig használaton kívül voltak — betöltöttük. Hogy a könyvlevétel munkáját megkönnyítsük, 30 darab új magas létrát szereztünk be.

A rendezés nemcsak az anyag egyszerű tömörítésére irányult, hanem a helyileg távoleső, de értelmileg összefüggő gyűjtemények egyesítésére is kiterjedt. A sorozatos oktavanyag a második emeleten volt, míg a sorozatos quart részben a pinceraktárban, részben pedig az első emeleten, két különböző raktárban. Ma valamennyi a második emeleten foglal helyet.

Különgyűjteményi raktárt létesítettünk. Az eddig különböző helyekre szétszórt Keleti-gyűjtemény (szláv rész) Bibliográfiai, Könyvtártani, Térkép és Kézikönyvtári gyűjteményi anyagot közös raktárban egyesítettük.

Egyesítettük az épület különböző szintjein szétszórt duplum-anyagot a duplum-raktárban, a Röpirat-gyűjtemény teljes anyagát (255 polc, 3176 doboz) átszállítottuk a második emeletről az első emeleti Baross-utcai üvegpadlós raktárba. A Színháztörténeti gyűjtemény számára kijelölt helyiségeket teljesen átrendeztük és ezzel összefüggően az ujságkivágások gyűjteményét új helyiségbe költöztettük.

Végeredményben a teljes átcsoportosítás segítségével sikerült harmadrésszel több raktárteret nyernünk. A monografikus művek azelőtt 5 raktárhelyiségben, 3 szinten, 3495 polcon voltak, a rendezés után kettő és fél raktárhelyiségben, kettő szinten, 3251 polcon.

A raktárrendezési munkálatok szeptember 3-tól október 30-ig folytak és 18 helyiségre terjedtek ki.

KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁRAINK AZ OSTROM ALATT

Végigfutva fiókkönyvtáraink ostrom alatti történetén, meg kell állapítanunk, hogy fiókjaink nemcsak a belövések és aknák következtében szenvedtek károkat. Veszteségeik ép oly jelentékenyek voltak az ostromot követő napokban fosztogatások és rombolások következtében. Nem minden fiókban volt bentlakó altiszt vagy takarító és elhelyezésük körülményeiknél fogva sem volt minden helyiség megvédhető, ha a környék lakossága meg nem védte. A felszabadulás után még jó sokáig nem volt biztonságos az utcán való közlekedés: éhezéstől legyöngült tisztviselőknek csak napok, hetek multával jelenhettek meg munkahelyükön, amelyet naponta csak hosszú gyalogolás árán érhettek el. A pusztulás képe — ami őket fogadta — mindenütt riasztó volt s a kemény hidegben, segítség nélkül két kézzel maguknak kellett hozzálátniuk, hogy a könyveket, bútorokat a törmelék és szeméthalom alól kiássák, hogy az ablaktalan helyiségeket bedeszkázzák, hogy legalább a további fosztogatástól mentse az, ami megmaradt. Minden fiókkönyvtárunk ostrom alatti története egy-egy apró regényrészlet és mi — korrajz szempontjából — szükségesnek véljük ezek sűrített alakban való lerögzítését.

1. sz. fiók: (IV., Molnár-u. 27.) A sorozatos légitámadások alatt e fiók ablakai mind betörték. A könyvtár december 30-ig fenntartotta rendes szolgálatát: kölcsönzői még 1944 utolsó hetében is voltak. Január 1-től kezdve a könyvtár zárva volt, helyiségre a bentlakó takarítónő vigyázott. Komolyabb bántódása a helyiségnek, könyvanyagának a felszabadulásig nem volt. Január végén, Buda ostroma miatt azonban az egész Molnár-utcát kiürítették; a takarítónőnek is el kellett hagynia a házat. Mikor a tisztviselők március elején elkezdtek munkájukat, a könyvtárat teljesen feldúlva találták. A polcok felfordítva, a könyvek a legnagyobb összevisszaságban halomba dobálva, cédulakatalógus, leltárdoboz kiürítve, a padlón heverték. Mindezt törmelék, üvegcserep és por borította. A fiók tisztviselői és alkalmazottai két hét alatt rendbe hozták a könyvtárat; így március 26-án újra megnyithatták.

2. sz. fiók: (VII., Erzsébet-körút 5). A könyvtár helyisége, berendezése, könyvei — az ablakokat leszámítva — az ostrom alatt veszteséget nem szenvedett. Köszönhető ez elsősorban az Athenaeum gondos házőrségének, valamint a bentlakó tisztviselőnek és altiszt éber figyelmének. A könyvtár 1944 december 23 óta — a növekvő belövési veszély miatt — zárva volt és zárva volt természetesen az ostrom alatt is, de a felszabadulás után nyomban jelentkeztek régi olvasói. Március végén nyílt meg újra, addig az olvasóknál kint maradt körülbelül 5—6000 könyv visszaszerzésével foglalkoztak a fiók tisztviselői. A felszólításnak, személyes utánjárásnak volt is eredménye, de az ostrom előtt kikölcsönzött könyvek 10%-a, körülbelül 600 kötet sorsa bizonytalannak látszik.

3. sz. fiók (Százados-út). Ez egyik legrégibb fiókunk. Az 1944. évi légitámadások során a könyvtár közvetlen környékét két szőnyegbombázás szántotta végig. Decemberben már csak füstölgő, üszkös romok vették az épületet körül; szerencsére a kis könyvtárpéldet falrepedéseken, tetőkáron kívül nagyobb baj nem érte. Január 6-án az épület melletti névtelen közben német páncélos kocsik gyülekeztek:

Egyik ilyen kocsi fordulat közben belerohant a könyvtárat bekerítő kő- és sodronykerítésbe, amelyet 15 m hosszúságban ledöntött. A könyvtár ablakai ekkor már mind elpusztultak, belső helyiségeibe bárki könnyen bejuthatott. A könyvtárban lakó *Horváth Istvánné* férfiaként felülmúló bátorsággal védte meg a könyvtár értékeit. Január 10-én egy közelben lecsapódott tüzéségi akna légnyomása több helyen megrepesztette a belső helyiség falát s az olvasóterem mennyezetét. Ez az akna a könyvtártól 8 méterre levő barakk négy lakását a föld színéig leborotválta. Január 13-án vették birtokukba a felszabadítók a könyvtár körüli városrészt. *Bánk Ferenc*, a fiókkönyvtár vezetője e napon már szolgálattételre jelentkezett. Az épület környékére ekkor még minden kockázat nélkül, nem volt tanácsos kijárni. Erre csupán február végén került sor. Március elején *Bánk Ferenc Horváthnéval*, akinek elsősorban köszönhető, hogy a könyvtár berendezése épségben megmaradt, megkezdte az épület lomtalanításának munkáját, a leltározást s a kikölcsonzött könyvek visszaszerzését. Május 2-án vette át a fiókot e könyvtár régi vezetője, *Zsák Wilfried*, aki az ostromot megelőző hetekben súlyos gyomorműtéten esett át s aki időközben a Verpeleti-úti fiók átköltöztetését vezette. *Zsák Wilfried* négy hónap alatt központi segítség nélkül hozatta rendbe a könyvtárat s már a munkálatok végzése közben is megnyitotta a nyilvános szolgálatot. A hideg őszi és téli napok újra próbára tették a szolgálatot teljesítő tisztviselők kitartását. Az épület nincs alapincézve, fűtőanyagot nem kaphatott. Ennek ellenére a napi forgalom elérte a 200 kötetet.

4. sz. fiók (Népszálló, Dózsa Gy.-út) Az épületet, melynek második emeletén a könyvtár el van helyezve, nagyobb kár nem érte. A könyvanyag legnagyobb része kielégítő állapotban megmaradt. A kikölcsonzött, de vissza már nem szerezhető könyvek száma mintegy 20-ra tehető.

5. sz. fiók (Állatkert). A Nyugati pályaudvar rendezője közelében fekvő Állatkert épületei az ostrom alatt elpusztultak, vagy igen erősen megrongálódtak, így a könyvtár helyiségei is. Az ostrom alatt a gazdátlan épület ajtaját betörték, zárát megrongálták, a helyiséget bezárni nem lehetett, így hát a könyvanyag és a berendezés szabad prédája lett a fosztogatóknak. Az 5761 kötetre rúgó könyvállománynak körülbelül a fele elveszett; ami megmaradt, azt beszállították a Központba. Így a könyvtárnak ebben a helyiségében se könyve, se polca, se bútora nincsen.

6. sz. fiók (Verpeleti-út). 1945 január elején a közelben lakó *Rozgonyi Györgyné* könyvtári tiszt, látva a bekövetkező pusztulást, Gallner Ferenc IX. ker. előljárótól engedélyt kért és megbízást kapott a könyvek és berendezési tárgyak elszállítására a Verpeléti-út 5. sz. ház egyik földszinti lakásának rövid úton kibérelt szobájába. A ház lakóinak, munkaszolgálatosoknak, egy-két előljárósági tisztviselőnek, katonáknak a segítségével kosarakban hordták át a könyveket, amikor a támadás szünetelt, vagy csendesebb volt. A harmadik napon bekapcsolódott a munkába *Zsák Wilfried* könyvtári felügyelő és *Vértesy József* könyvtári főtiszt, valamint *Keszthelyi Erzsébet* könyvtári főtiszt is, amikor 2—3 esetben a harcok szüneteiben el tudott jönni. A férfiak tartózkodtak csak a könyvtárban, a nők a Verpeléti-út 5. sz. alatt átvették és rakták a könyveket. Közben ismeretlen egyének a könyvtár helyiségébe egy teherautót s mögéje egy ágyút állítottak be, amit egy német katona éppen *Zsák* és *Vértesy* odamenetelekor vett észre. Pisztolyát rájuk fogva azt állította, hogy ágyúját ellopták s azonnal le akarta őket lőni. Szerencsére egy ismerős német tiszt és a gyorsan odahívott előljárósági tisztviselők tisztázták a helyzetet.

A felszabadulás után a könyvtár siralmas képet nyújtott. Hátsó falán hatalmas lyuk tátongott, egyik kirakatán szabadon lehetett bejárni. Amint az élet kezdett

Budán megindulni, Gallner előjáró, majd utóda Frey Ágoston előjáró a könyvtár iránti szeretettől vezetve, lassankint rendbehozatta a helyiséget, a falak kifestéséig és a vízvezeték, villany, ablaküveg pótlásáig mindent. Augusztus hónapban a Váli-úti székesfővárosi polgári fiúiskola cserkészei rohammunkával visszaszállították a könyveket, bútorokat a Verpeléti-út 5. sz. házból. A beosztott tisztviselők a könyvanyag rendezése után a berendezést igyekeztek tökéletesíteni, hogy megnyithassák a fiókot az olvasóközönségnek. Mivel a hiányzó berendezés pótlása nehézségekbe ütközött, házilag, a legrövidebb módon összeűtött felszereléssel (a kölcsönzés egy hosszú asztal megmaradt alsó részére fektetett deszkákon történt) nyitották meg a fiókot 1945 november 5-én. November végén sikerült némi bútorzathoz jutni, így 1945. év végére, ha nem is békebeli csínossággal és összhangban levő berendezéssel, de zökkenésmentesen működött az újjáéledt 6. sz. fiókkönyvtár.

7. sz. fiók (Vág-u. 14). Az ostrom alatt a könyvtár helyiségében több repeszdarab okozott kárt; január első hetében egy aknatalálat is érte, mely a padlót felszakította. Lövésokozta sérülések miatt 534 kötet könyvet kellett kiselejtezni. Egy részét a könyveknek széthordták a ostrom után, de ezek nagyrészt sikerült összeszedni a környéken. 107 kötet azonban elveszett. A belövések következtében néhány állvány, lámpa és kisebb berendezési tárgy tönkrement, az ablakfüggönyöket, néhány széket, fali órát stb. fosztogatók hordták el. Ez a kárösszeg 538.40 P-t tesz ki (leltár szerinti 1938-as árak). Az ostrom alatt a helyiség összes ablakai betörték, ezek értéke nem foglaltatik a fenti összegben.

A külső Lipótváros, ahol a fiók működik, január 15-én szabadult fel. A takarítási, leltározási, rendezési munkák elvégzése után, április első napjaiban nyílt meg a könyvtár. A fent említett könyvvesztéseken kívül néhány százra tehető azoknak a könyveknek a száma, amelyeket nem fogunk tudni behajtani, mert olvasójuk az ostrom alatt elpusztult, hadifogságba került, kinyomozhatatlan helyre költözött, az olvasó lakását érte bombatalálat, vagy kifosztották. November elején a könyvtár napi forgalma az ifjúsági osztályon 60–70, a felnőttek osztályán körülbelül 50 kötet volt.

8. sz. fiók (III., Fő-tér 2.). Az épület nagyobb károktól mentesen állta ki az ostromot, ezért bizonyult alkalmasnak a katonai megszálló csapatok részére szállás céljára. 1944 december 27-én a felszabadító orosz csapatok igénybe is vették a könyvtár helyiségeit és egy hónapnál hosszabb ideig tartózkodtak benne. 1945 március 9-én fogtak munkához a könyvtár alkalmazottai: *Hamvas Béla, dr. Oszoly Kálmán, Görgényi Ottóné és Pender Ferenc*. Március 9-én ajtó és ablak nélküli helyiség meredt a belépőre. A falakon belövés okozta lyukak tátongtak, a mennyezeten csőrepedéstől származó vízfoltok éktelenkedtek és a falakon pedig a víz szivárgott végig. A felázott faltörmelék a könyvespolcokra hullott és az ázott vakolat és a csepegő víz már a könyvállványt is kikezdte. A padlózatot víztócsák borították el és azon különböző eredetű szemét hevert. Ilyen körülmények között kellett a rendbehozatali munkát megindítani. A derekasan dolgozó könyvtári alkalmazottak mellé álltak a segítségnyújtásban a szomszédos épületben levő III. ker. előjáróság tisztviselői is. Altiszteket is küldtek ki, akik a könyvtári nőalkalmazottaknak a súlyos szemetes kosarak kihordásában és 14 darab hatalmas méretű ablak üvegtörmelékének összegyűjtésében és elhordásában segédkeztek. Amint a sok szeméttől a helyiség megtisztult, az előjáróság intézkedésére iparosok szálltak ki, többek között asztalosok, akik kijavították az ajtókat, az ablakokra lemczeket szabtak az üvegek pótlására. Ugyancsak az előjáróság gondoskodott arról, hogy a lakatosok azonnal zárhatóvá tegyék a helyiségeket, nehogy a bentlevő könyvállomány továbbra is szabad prédája legyen az akkori időkben elszaporodott tolvajoknak. A helyreállítás munkáját gyorsította az a körülmény is, hogy *Pender Ferenc* kenyérjutalmat helyezett kilátásba az iparosok részére.

Nem telt bele egy hét és rendesen elzárható, tiszta, vízmentes helyiségekben megkezdődhetett a könyvvállomány leltározása. A könyvtár alkalmazottai azonban ezt a munkát csikorgó hidegben, fűtetlen helyiségben végezték el. Számbavéve az anyagot:

Szépirodalmi műből	187	kötet	hiányzott
Ismeretterjesztő	156	«	«
Elbeszélés	54	«	«
Vers és színmű	30	«	«
Összesen	427	kötet.	

Sajnos, ez nem mondható a teljes veszteségnek, mert ennél sokkal nagyobb az olvasóknál az ostrom alatt elpusztult és vissza nem szerezhető könyvek száma. Ezeket is számba véve, az összes hiány jóval meghaladja az ezer kötetet. Pontos adatot nem lehet adni, mert még ma is visszakerülnek romok alól előkerült könyvek. A könyvvesztésen kívül elpusztult a két írógép és a fiókok zárja. Április 27-én a könyvtár ismét megnyílt a közönség számára: az érdeklődő olvasók száma egyre növekszik.

9. sz. fiók (VIII., József-körút 70). 1944 december 30-án az utcán való közlekedés veszélyére való tekintettel, ez a fiókunk is bezárta kapuit. Az ostrom alatt altisztünk, *Vékonyné* lakott a könyvtárral összefüggő lakásban. A front január 11-én ért el a könyvtárt magában foglaló nagy bérpalotához. Ablakait a légnyomás már az ostrom első napjaiban összetörte. A megszálló német katonaság birtokba vette a házat, lakóit a pincébe terelte. A könyvtár helyiségéből védőállás lett: erkélyére gépágyukat állítottak fel. Január 13-án szabadította fel a diadalmas Vörös Hadsereg a Nagykörút vonalát: akkor szabadult fel a ház is. A könyvtár helyiségét *Vékonyné* teljesen feldúlva találta. A megszállók a könyvekkel tüzeltek. A felszabadulás után *Vékonyné* végezte el a rendbehozás munkáját. 1945 márciusában a fiók mégis megnyílt. A nyitás havában a könyvforgalom csak 321 kötet volt; októberben már 7260, az év végére már 44.223 kötet összeforgalmat mutatott fel. A kikölcsönzött könyvekből körülbelül 500 kötet nem került vissza, ezek olvasóink lakásán pusztultak el az ostrom alatt.

10. sz. fiók (VI., Andrássy-út 52). A könyvtár Budapest körülvétele után zavartalanul tovább működött. Fennakadást csupán az okozott, hogy a budai részben lakó tisztviselők már nem tudtak a fiókba járni. A fiók vezetője *Leitgib János* könyvtári felügyelő a Ferenc József-hídnál levő lakóháza aláaknázása folytán még 1944 december hó elején kénytelen volt a fiók helyiségében menedéket keresni. December 31-ig a fiók teljesen üzemben volt. Január 1-től kezdve az állandó belövések folytán a forgalom alaposan megcsappant, mindamellett előfordult, hogy a legnagyobb golyózápor közepette is megjelent néhány idősebb nőolvasónk olvasnivalóért. Egy 80 éven felüli nőolvasónk az oroszok által megszállt városrészről jött hozzánk akkor, amikor a könyvtár környéke még harctér volt. 1945 január 16-án szabadultunk fel s néhány nap múlva a fiók megnyílt a kölcsönzők részére. Januárban már 11 napon át tartottuk nyitva s 34 olvasónak 138 kötet könyvet kölcsönöztünk ki. Februártól kezdve a fiók már teljes üzemben volt, a forgalom napról napra emelkedett.

Belövés folytán a fiók helyisége csupán kisebb sérüléseket szenvedett. A földalatti e részének felrobbantása alkalmával a fiók összes ablakai az udvari rész kivételével tönkrementek. Az olvasóteremben az egész ostrom alatt mintegy 25—30 ember talált menedéket. A fiók könyvvállománya nem szenvedett veszteséget, ez elsősorban a szigorú rendet tartó *Czeiner Teréz* altisztőnek volt köszönhető.

11. sz. fiók (I., Krisztina-körút 155). Az ostrom alatt a könyvtár ablakai itt is elpusztultak. Az utcai helyiségek alatt a földszint kiégett, a padlózat ívben meghajolt, úgyhogy amíg az I. ker. előjáróság nem támasztotta alá, a helyiség életveszélyesnek volt nyilvánítva. Pár hónappal később ugyancsak az utcai helyiségek mennyezete repedt meg széles darabon, ezt is alátámasztották. Mindezekhez járult még, hogy az I. ker. előjáróság elfoglalta az udvari szobát lakás, majd adóhivatal számára, az épen maradt harmadik utcai szobát, a konyhát, fürdőszobát, személyzeti szobát pedig a tiszti orvosi és kerületi orvosi hivatal foglalta le. A könyvtár megmaradt két utcai rongált helyiségébe volt beszorítva a könyvraktár, sok-sok beszolgáltatott rádió s egy nagy csomó idegen eredetű bútor. A könyvtár saját berendezését nagyrészen széthordták. Ilyen körülmények között a könyvtár tisztviselői (*dr. Bánrévy Györgyné, dr. Gáborszabó Józsefné, dr. Dobrzyniecki Krisztina, dr. Szász Károlyné és Gangli József*) csak azután kezdhették meg a rendezés nagy munkáját, hogy az előjáróság visszaadta az udvari szobát. Az összetört polcokból és bútorokból sikerült annyi polcot házilag összeállítani, hogy kevés kivétellel elfért a megmaradt könyvanyag. A hátsó szoba villanyberendezését is tönkretették, őszre is csak a legszükségesebb világítást sikerült helyreállítani. Papirossal beragasztott ajtók és ablakok mellett kezdte meg a könyvtár működését 1945 november 5-én. Kevéssel a nyitás után egy hét alatt 65 új beiratkozó jelentkezett, pedig tábla sem volt még a kapun.

14. sz. fiók (IV., Királyi Pál-utca 11). Az ostrom alatt a fiók ablakai, nagyrészt hatalmas kirakattüvegek, betörték. A könyvvállományban és a berendezésben azonban nem annyira a harci cselekmények tettek kárt, mint inkább a környék fosztogatói. Több ízben felfeszítették az ajtót, behatoltak a helyiségbe és vandál pusztítást vittek végbe: a könyvvállománynak körülbelül egyharmada pusztult el. A fosztogatók papirosfáklyákat használtak, tűz keletkezett, több könyv így pusztult el. Később a házban bekövetkezett vízcsőrepedés árasztotta el a helyiség egy részét, így a megmaradt, földre szórt könyvek is tönkrementek. Az ostrom után a régi fiókvezető, *dr. Zoltán József* 1945 február első napjaiban jelentkezett szolgáltatételre. A központban végzett romeltakarítási munkák után *dr. Zoltán* március elején látott hozzá *Gallusz Frigyesnével* a fiók rendbehozásához. *Kelemen László* március 22-én tudott először átjönni Budáról és azonnal a fiókban nyert beosztást. Április 1-től kezdve a könyvtár egyelőre napi egyórás rendszeres nyilvános szolgálatot tartott már és üzemét fokozatosan a régi színvonalra emelte.

OSTROM UTÁN

Két mozgókönyvtár illeszkedik be a könyvtár fiókrendszerébe. Ostrom után a könyvtár *dr. Fort Sándor* könyvtári főtitkár ötletéből ismét felvetette a mozgókönyvtárak létesítésének gondolatát. Vas Zoltán polgármester nagy megértéssel karolta fel a javaslatot. *Dr. Fort Sándor* a szervezői munkához magához vette *Kolozsvári Géza* könyvtári főtitkárát és 1945 július 16-án *Kolozsvári Géza* vezetésével megindult az 1. sz. mozgókönyvtár, majd egy héttel később a 2. sz. mozgókönyvtár is, *Sárosi Istvánné* vezetésével. A hivatalos megnyitón megjelentek a sajtó és a Magyar Filmiroda képviselői is. Mind a két mozgókönyvtár két-két kölcsönző állomással, az 1. számú a Béke-téren és a Bosnyák-téren, a 2. számú Kőbánya: Liget-téren és Kispesten áll az olvasóközönség rendelkezésére. Ősz elején a ligettéri mozgókönyvtárban a napi forgalom meghaladta a 100 kötetet. Körülbelül 2000 kötet könyvvvel indulhattak meg e könyvtárak úgy, hogy a Baross-utcai kocsi-színben létesített raktár egyelőre üresen maradt. Már az 1. és 2. számú mozgókönyvtárak létesítésekor a könyvtár tervbe vette a budai 3. sz. mozgókönyvtár

felállítását is. Az ezzel kapcsolatos kelenföldi üzemi könyvtár felállítása a múlt év őszén indult el. Novemberben a kelenföldi főműhely egyik kocsiszinjében külön e célra berendezett helyiséget bocsátott a BSzKRT a könyvtár rendelkezésére, mely eredetileg könyvraktárnak készült, de az üzemi könyvtár megindulásakor a telep munkásai részére a kölcsönzést is itt bonyolították le.

A mozgókönyvtárakat a közönség nagy lelkesedéssel és örömmel fogadta. Sikerüket legjobban az igazolja, hogy ma már 1200—1400 olvasó veszi igénybe. Persze a forgalom gyors növekedése megkívánná a könyvállomány nagyobb méretű utánpótlását, mert a csekély könyvanyaggal a kölcsönzés menete lassúvá és színtelenné válik.

A mozgókönyvtárakhoz beosztott kocsivezetők és kalauzok, valamint a BSzKRT kelenföldi főműhelyének dolgozói és a kocsiszínek alkalmazottai a legnagyobb készséggel állottak a Fővárosi Könyvtár szolgálatára.

*

Újjáépítő munkánkat jórészen *Vas Zoltán* polgármester és *Goda Gábor* főjegyző, a főváros kultúrpolitikája helyettes vezetőjének áldozatkész támogatása tette sikeressé.

1. Függelék

A KÖNYVTÁR KÖLTSÉGVETÉSE 1943-BAN ÉS 1944-BEN

Tárgy	1943			1944		
	Központ	Fiókok	Együtt	Központ	Fiókok	Együtt
	P e n g ő			P e n g ő		
I. KIADÁSOK						
Személyi kiadások	678.245		678.245	818.969		818.969
Munkabérek	34.660		34.660	61.640		61.640
Házbér	32.580		32.580	38.550		38.550
Épületfenntartás, fűtés, világítás stb.	66.750		66.750	83.610		83.610
Könyvbeszerzés	148.290		148.290	202.430		202.430
Könyvkötés	23.600		23.600	28.320		28.320
Katalógusok, Évkönyv nyomása.	10.000		10.000	12.000		12.000
Különféle dologi kiadások	46.476		46.476	58.165		58.165
Rendkívüli szükséglet	10.000		10.000	10.000		10.000
Összesen	1,050.601		1,050.601	1,313.684		1,313.684
II. BEVÉTELEK	8.700	34.000	42.700	17.900	63.000	80.900

2. Függelék

A KÖNYVTÁR 1943. ÉVI ZÁRSZÁMADÁSA

Tárgy	Központ és fiókok	A zárszámadás eredménye az előirányzatnál több (+) vagy kevesebb (—)
	Forint	
I. KIADÁS		
Személyi kiadások	751.232·88	+160.535·88
Munkabérek	54.229·38	+ 20.982·38
Házbér	31.593·76	— 986·24
Épületfenntartás, fűtés, világítás stb. ¹⁾	65.354·62	— 6.395·38
Könyvbeszerzés	153.484·18	+ 19.684·18
Budapesti gyűjtemény fejlesztése	14.047·15	— 442·85
Könyvkötés	19.764·02	— 3.835·98
Katalógusok, Évkönyv nyomása	28.531·12	+ 9.031·12
Különféle dologi kiadások	42.515·80	— 2.560·20
Rendkívüli szükséglet	19.307·42	+ 9.307·42
Összesen	1,180.060·33	+205.320·33
II. BEVÉTELEK	61.698·50	+ 18.998·50

¹⁾ Vízfogyasztás, berendezés pótlása és javítása.

3. Függelék

A GYARAPODÁS KIMUTATÁSA SZÁRMAZÁS SZERINT, 1942—1943

Származás	1942			1943		
	Központ	Fiókok	Összesen	Központ	Fiókok	Összesen
	darab			darab		
1. Kötelespéldány	286	—	286	320	—	320
2. Ajándék és csere	1.406	—	1.406	1.757	—	1.757
3. Vétel	6.382	11.427	17.809	4.971	7.816	12.787
Összesen	8.074	11.427	19.501	7.048	7.816	14.864

4. Függelék

A GYARAPODÁS KIMUTATÁSA SZÁRMAZÁS SZERINT, 1944—1945

Származás	1944			1945		
	Központ	Fiókok	Összesen	Központ	Fiókok	Összesen
	darab			darab		
1. Kötelesspéldány	200	—	200	3	—	3
2. Ajándék és csere	1.321	—	1.321	587	—	587
3. Vétel	2.707	4.977	7.684	1.066	8.970	10.036
4. Áthelyezés	722	—	722	1.052	—	1.052
Összesen	4.950	4.977	9.927	2.708	8.970	11.678

5. Függelék a)

A GYARAPODÁS MEGOSZTLÁSA NYELVEK SZERINT, 1942—1943

Nyelv	1942						1943					
	Központ		Fiókok		Összesen		Központ		Fiókok		Összesen	
	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%
1. Magyar	3.635	45·0	10.839	94·9	14.474	74·2	3.449	48·9	7.404	94·7	10.853	73·0
2. Német	3.058	37·9	389	3·4	3.447	17·7	2.505	35·5	287	3·7	2.792	18·8
3. Francia	307	3·8	60	0·5	367	1·9	281	4·0	52	0·7	333	2·2
4. Angol	246	3·0	46	0·4	292	1·5	112	1·6	44	0·6	156	1·1
5. Olasz	344	4·3	90	0·8	434	2·2	324	4·6	26	0·3	350	2·4
6. Egyéb	306	3·8	2	0·0	308	1·6	211	3·0	—	—	211	1·4
7. Többnyelvű	178	2·2	1	0·0	179	0·9	166	2·4	3	0·0	169	1·1
Összesen	8.074	100·0	11.427	100·0	19.501	100·0	7.048	100·0	7.816	100·0	14.864	100·0

5 Függelék b)

A GYARAPODÁS MEGOSZLÁSA NYELVEK SZERINT, 1944—1945

Nyelv	1944						1945					
	Központ		Fiókok		Összesen		Központ		Fiókok		Összesen	
	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%
1. Magyar	3.061	61·8	4.375	87·9	7.436	74·9	2.141	79·0	8.811	98·3	10.952	93·8
2. Angol	156	3·2	71	1·4	227	2·3	40	1·5	52	0·6	92	0·8
3. Francia	179	3·6	63	1·3	242	2·4	62	2·3	30	0·3	92	0·8
4. Német	1.263	25·5	414	8·3	1.677	16·9	339	12·5	75	0·8	414	3·6
5. Orosz	—	—	—	—	—	—	62	2·3	—	—	62	0·5
6. Olasz	40	0·8	54	1·1	94	1·0	10	0·4	1	0·0	11	0·1
7. Skandináv	—	—	—	—	—	—	1	0·0	—	—	1	0·0
8. Többnyelvű	159	3·2	—	—	159	1·6	27	1·0	—	—	27	0·2
9. Egyéb	92	1·9	—	—	92	0·9	26	1·0	1	0·0	27	0·2
Összesen	4.950	100·0	4.977	100·0	9.927	100·0	2.708	100·0	8.970	100·0	11.678	100·0

6. Függelék a)

A GYARAPODÁS MEGOSZLÁSA SZAKOK SZERINT 1942—1943

S z a k	1942						1943					
	Központ		Fiókok		Összesen		Központ		Fiókok		Összesen	
	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%
0 Általános művek	790	9·8	54	0·5	844	4·3	519	7·4	32	0·4	551	3·7
1 Bölcsélet	448	5·5	83	0·7	531	2·7	364	5·2	54	0·7	418	2·8
2 Vallás. Egyház	346	4·3	56	0·5	402	2·1	536	7·6	35	0·4	571	3·8
3 Társadalmi tudományok	2.748	34·0	530	4·6	3.278	16·8	2.269	32·2	325	4·2	2.594	17·5
Ebből :												
30 Szociológia	337	4·2	203	1·8	540	2·8	351	5·0	118	1·5	469	3·2
31 Statisztika, demológia	101	1·3	7	0·1	108	0·6	103	1·5	—	—	103	0·7
32 Politika	536	6·6	19	0·2	555	2·8	410	5·8	38	0·5	448	3·0
33 Szociálpolitika	75	0·9	6	0·0	81	0·4	51	0·7	10	0·1	61	0·4
34 Jog	460	5·7	15	0·1	475	2·4	286	4·1	6	0·1	292	2·0
35 Közigazgatás	304	3·8	116	1·0	420	2·1	200	2·8	59	0·8	259	1·8
36 Társadalmi tevékenység	54	0·7	2	0·0	56	0·3	49	0·7	—	—	49	0·3
37 Nevelés, oktatás ...	222	2·7	64	0·6	286	1·5	249	3·5	39	0·5	288	1·9
38 Közgazdaság	575	7·1	49	0·4	624	3·2	534	7·6	29	0·4	563	3·8
39 Néprajz	84	1·0	49	0·4	133	0·7	36	0·5	26	0·3	62	0·4
4 Nyelvészet	95	1·1	66	0·6	161	0·8	108	1·5	46	0·6	154	1·0
5 Természettudomány ...	388	4·8	205	1·8	593	3·0	267	3·8	353	4·5	620	4·2
6 Alkalmazott tudományok	537	6·7	138	1·2	675	3·5	534	7·6	106	1·4	640	4·3
7 Művészet	836	10·4	384	3·3	1.220	6·3	562	8·0	215	2·8	777	5·2
8 Szépirodalom	612	7·6	9.230	80·8	9.842	50·5	625	8·9	6.189	79·2	6.814	45·9
Ebből :												
809 Irodalomtörténet ..	23	0·3	402	3·5	425	2·2	71	1·0	195	2·5	266	1·8
9 Történelem	448	5·5	139	1·2	587	3·0	476	6·7	180	2·3	656	4·4
91 Foldrajz	272	3·4	283	2·5	555	2·8	320	4·5	152	1·9	472	3·2
92 Életrajzok	554	6·9	259	2·3	813	4·2	468	6·6	129	1·6	597	4·0
Mindössze ...	8.074	100·0	11.427	100·0	19.501	100·0	7.048	100·0	7.816	100·0	14.864	100·0

6. Függelék b)

A GYARAPODÁS MEGOSZTLÁSA SZAKOK SZERINT 1944—1945

S z a k	1944						1945					
	Központ		Fiókok		Összesen		Központ		Fiókok		Összesen	
	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%
0 Általános művek	350	7.1	18	0.4	368	3.7	173	6.3	27	0.3	200	1.7
1 Bölcsület	240	4.8	68	1.4	308	3.1	48	1.8	115	1.3	163	1.4
2 Vallás, Egyház	244	4.8	46	0.9	290	2.9	65	2.4	29	0.3	94	0.8
3 Társadalmi tudományok	1.655	33.4	255	5.1	1.910	19.3	1.079	39.8	564	6.3	1.643	14.1
Ebből:												
30 Szociológia	350	7.1	40	0.8	390	3.9	172	6.3	270	3.0	442	3.8
31 Statisztika, demológia	55	1.1	1	0.0	56	0.6	61	2.2	4	0.1	65	0.6
32 Politika	272	5.4	24	0.5	296	3.0	338	12.5	51	0.6	389	3.3
33 Szociálpolitika	37	0.7	11	0.2	48	0.5	51	1.9	75	0.8	126	1.1
34 Jog	163	3.3	29	0.6	192	1.9	189	7.0	9	0.1	198	1.7
35 Közigazgatás	151	3.1	31	0.6	182	1.8	75	2.8	44	0.5	119	1.0
36 Társadalmi tevékenység	35	0.7	12	0.2	47	0.5	11	0.4	2	0.0	13	0.1
37 Nevelés, oktatás	255	5.1	57	1.2	312	3.2	40	1.5	19	0.2	59	0.5
38 Közgazdaság	295	6.0	18	0.4	313	3.2	123	4.5	49	0.5	172	1.5
39 Néprajz	42	0.8	32	0.6	74	0.7	19	0.7	41	0.5	60	0.5
4 Nyelvészet	86	1.7	43	0.9	129	1.3	34	1.3	41	0.5	75	0.6
5 Természettudomány	221	4.5	299	6.0	520	5.2	39	1.4	361	4.0	400	3.4
6 Alkalmazott tudományok	391	7.9	96	1.9	487	4.9	74	2.8	170	1.9	244	2.1
7 Művészet	366	7.4	133	2.7	499	5.0	292	10.8	245	2.7	537	4.6
8 Szépirodalom	421	8.5	3.520	70.7	3.941	39.7	580	21.5	6.620	73.8	7.200	61.7
Ebből:												
809 Irodalomtörténet ..	35	0.7	120	2.4	155	1.6	20	0.7	387	4.3	407	3.5
9 Történelem	320	6.5	209	4.2	529	5.3	134	4.9	258	2.9	392	3.4
91 Földrajz	274	5.5	168	3.4	442	4.5	51	1.9	311	3.5	362	3.1
92 Életrajzok	382	7.9	122	2.4	504	5.1	139	5.1	229	2.5	368	3.1
Mindössze ...	4.950	100.0	4.977	100.0	9.927	100.0	2.708	100.0	8.970	100.0	11.678	100.0

7. Függelék a)

A GYARAPODÁS ÉS ALLOMÁNY KIMUTATÁSA GYŰJTEMÉNYENKINT, 1943

A gyűjtemény jelzése és neve	Kötetek száma az év elején	Gyarapodás az év folyamán	Csökkenés : elveszett, kiselejtezt, áthelyezett	Kötetek száma az év végén
I. KÖZPONT				
Raktár	166.898	4.071	—	170.969
A Keleti és szláv gyűjtemény	14.697	306	—	15.003
B Budapesti gyűjtemény	33.582	891	—	34.473
B-H Budapesti kisnyomtatvány-gyűjtemény ..	19.919	—	—	19.919
B-T Budapesti térképek	284	4	—	288
B-M Budapesti metszetgyűjtemény	582	—	—	582
Ősnyomtatvány	49	—	—	49
K Kézikönyvtár	4.502	139	—	4.641
P Idegen nyelvű röpiratgyűjtemény	13.154	421	—	13.575
R Magyar nyelvű röpiratgyűjtemény	15.900	729	—	16.629
T Térképek	472	17	—	489
01 Könyvészeti gyűjtemény	5.381	60	—	5.441
02 Könyvtártani gyűjtemény	3.212	26	—	3.238
09-091 Bibliofília	3.107	137	—	3.244
Sz Szűry-gyűjtemény	7.716	247	—	7.963
Ball Ballagi-gyűjtemény	5.238	—	—	5.238
Központ összesen	294.693	7.048	—	301.741
II. FIÓKOK				
Fiókok és a Fiókközpont raktára	253.698	7.816	2.139	259.375
Főösszeg	548.391	14.864	2.139	561.116
Duplum	11.375	—	—	11.375

7. Függelék b)

A GYARAPODÁS ÉS ÁLLOMÁNY KIMUTATÁSA GYŰJTEMÉNYENKINT, 1944

A gyűjtemény jelzése és neve	Kötetek száma az év elején	Gyarapodás az év folyamán	Csökkenés : elveszett, kislejtezt, áthelyezett	Kötetek száma az év végén
I. KÖZPONT				
Raktár	170.969	2.816	—	173.785
A Keleti és szláv gyűjtemény	15.003	277	—	15.280
B Budapesti gyűjtemény	34.473	784	—	35.257
B-H Budapesti kisnyomtatványgyűjtemény ...	19.919	—	—	19.919
B-T Budapesti térképek	288	15	—	303
B-M Budapesti metszetgyűjtemény	582	—	—	582
Ősnyomtatvány	49	—	—	49
K Kézikönyvtár	4.641	129	—	4.770
P Idegen nyelvű röpiratgyűjtemény	13.575	108	—	13.683
R Magyar nyelvű röpiratgyűjtemény	16.629	561	—	17.190
T Térképek	489	12	—	501
01 Könyvészeti gyűjtemény	5.441	49	—	5.490
02 Könyvtártani gyűjtemény	3.238	12	—	3.250
09-091 Bibliofilia	3.244	103	—	3.347
Sz Szűry-gyűjtemény	7.963	84	—	8.047
Ball Ballagi-gyűjtemény	5.238	—	—	5.238
Központ összesen	301.741	4.950	—	306.691
II. FIÓKOK				
Fiókok és a Fiókközpont raktára	259.375	4.977	28.618	235.734
Főösszeg	561.116	9.927	28.618	542.425
Duplum	11.375	—	—	11.375

7. Függelék c)

A GYARAPODÁS ÉS ÁLLOMÁNY KIMUTATÁSA GYŰJTEMÉNYENKINT, 1945

A gyűjtemény jelzése és neve	Kötetek száma az év elején	Gyarapodás az év folyamán	Csökkenés elvesztett, kiselejtett, áthelyezett	Kötetek száma az év végén
I. KÖZPONT				
Raktár	173.785	608	6.752	167.641
A Keleti és szláv gyűjtemény	15.280	73	998	14.355
B Budapesti gyűjtemény	35.257	156	—	35.413
B-H Budapesti kisnyomtatvány-gyűjtemény ...	19.919	—	—	19.919
B-T Budapesti térképek	303	—	—	303
B-M Budapesti metszetgyűjtemény	582	—	30	582
Ősnyomtatvány	49	—	—	49
K Kézíkönyvtár	4.770	23	—	4.793
P Idegen nyelvű röpiratgyűjtemény	13.683	24	—	13.707
R Magyar nyelvű röpiratgyűjtemény	17.190	224	—	17.414
T Térképek	501	—	68	433
01 Könyvészeti gyűjtemény	5.490	4	133	5.361
02 Könyvtártani gyűjtemény	3.250	6	114	3.142
09-091 Bibliofilia	3.347	3	—	3.350
Sz Szűry-gyűjtemény	8.047	185	—	8.232
Ball Ballagi-gyűjtemény	5.238	—	—	5.238
Em Emigrációs gyűjtemény	—	70	—	70
Vár Városházi közigazgatási könyvtár	—	942	—	942
Szin Színészettörténeti gyűjtemény	—	390	—	390
Központ összesen	306.697	2.708	8.095	301.334
II. FIÓKOK				
Fiókok	235.734	8.970	16.047	228.657
Főösszeg	542.425	11.678	24.142	529.991

8. Függelék a)

A KÖNYVTÁR KÖLCSÖNZŐINEK FOGLALKOZÁSI STATISZTIKÁJA, 1943

Foglalkozás	Tudományos központ	1. számú fiók	2. számú fiók	3. számú fiók	4. számú fiók	5. számú fiók	6. számú fiók	7. számú fiók	8. számú fiók	9. számú fiók	10. számú fiók	11. számú fiók	12. számú fiók	14. számú fiók	Összesen
Egyetemi tanár ..	34	18	6	—	—	—	1	—	—	—	2	7	—	—	68
Író, művész	190	41	26	12	—	—	25	7	1	22	28	24	3	—	379
Köztisztviselő	488	495	291	83	17	12	368	107	162	282	207	493	215	—	3.220
Szabadfoglalkozású (ügyvéd, orvos, mérnök)	204	46	68	8	—	4	62	41	34	32	79	78	7	—	663
Tanszemélyzet ...	282	70	116	53	2	3	141	55	102	120	86	219	48	1	1.298
Katonatiszt	46	50	22	13	—	—	59	12	13	14	38	85	3	—	355
Iparos, kereskedő .	53	115	134	12	1	3	56	32	88	43	19	52	140	—	748
Magántisztviselő ..	350	560	293	51	6	13	226	125	368	296	161	249	155	4	2.857
Bérmunkás és ker. alkalmazott	174	50	543	107	—	18	106	302	728	396	258	271	120	24	3.097
Főiskolai hallgató	702	378	118	15	2	4	171	35	32	151	201	170	30	—	2.009
Középisk. tanuló ..	—	—	544	92	8	160	625	287	116	259	451	376	104	1.115	4.137
Szakisk. és polgári iskolai tanuló .	38	—	441	310	—	121	228	492	147	44	281	2	5	407	2.516
Elemi isk. tanuló .	—	—	205	108	—	38	80	128	150	—	—	—	—	208	917
Tanonc	33	115	203	23	3	2	45	124	40	118	603	34	54	36	1.433
Háztartásbeli	81	184	245	92	5	28	378	154	404	229	281	541	119	4	2.745
Altiszt (állami, fő- városi, üzemi) ..	43	78	59	30	—	26	18	129	96	34	22	53	21	—	609
Egyéb	12	100	40	3	6	10	54	102	20	8	47	13	15	—	430
Összesen	2.730	2.300	3.354	1.012	50	442	2.643	2.132	2.501	2.048	2.764	2.667	1.039	1.799	27.481

8. Függelék b)

A KÖNYVTÁR KÖLCSÖNZŐINEK FOGLALKOZÁSI STATISZTIKÁJA, 1944

Foglalkozás	Tudományos központ	1. számú fiók	2. számú fiók	3. számú fiók	4. számú fiók	5. számú fiók	6. számú fiók	7. számú fiók	8. számú fiók	9. számú fiók	10. számú fiók	11. számú fiók	12. számú fiók	14. számú fiók	Összesen
Egyetemi tanár...	18	13	7	—	—	—	4	—	2	—	2	1	2	—	49
Író, művész	79	42	32	18	—	—	10	5	24	13	26	13	1	—	263
Köztisztviselő ...	242	288	253	64	10	45	436	90	308	208	186	407	201	1	2.739
Szabadfoglalkozású (ügyvéd, orvos, mérnök)	84	155	45	5	30	6	103	30	212	25	71	31	5	—	802
Tanszemélyzet ...	155	260	102	36	10	13	147	47	243	100	76	180	30	2	1.401
Katonatiszt	23	32	18	5	—	—	10	10	16	12	41	52	3	—	222
Iparos, kereskedő.	12	104	135	36	—	78	52	25	220	151	21	40	40	—	914
Magántisztviselő .	135	109	261	49	—	36	80	105	436	212	152	189	150	3	1.917
Bérmunkás és ker. alkalm.	93	161	312	96	—	21	—	290	762	348	242	143	20	—	2.448
Főiskolai hallgató.	370	261	126	12	—	9	143	15	147	148	191	150	15	—	1.587
Középisk. tanuló .	—	—	435	60	—	257	56	280	372	172	440	321	94	774	3.261
Szakisk. és polgári isk. tanuló	30	—	283	213	—	94	—	280	446	51	261	6	—	337	2.001
Elemi isk. tanuló .	—	—	185	48	—	26	—	88	612	—	—	—	—	187	1.146
Tanonc	21	63	106	34	—	—	—	96	91	122	580	24	35	56	1.228
Háztartásbeli	56	284	237	88	—	62	309	169	480	274	260	475	112	18	2.824
Altiszt (állami, fővárosi, üzemi) .	4	11	48	38	—	42	—	115	95	32	24	37	—	—	446
Egyéb	25	53	21	3	—	5	—	—	66	14	43	28	16	—	274
Összesen ...	1.347	1.836	2.606	805	50	694	1.350	1.645	4.532	1.882	2.616	2.097	724	1.378	23.562

8. Függelék c)

A KÖNYVTÁR KÖLCSÖNZŐINEK FOGLALKOZÁSI STATISZTIKÁJA, 1945

Foglalkozás	Tudományos központ	1. számú fiók	2. számú fiók	3. számú fiók	4. számú fiók	5. számú fiók	6. számú fiók	7. számú fiók	8. számú fiók	9. számú fiók	10. számú fiók	11. számú fiók	14. számú fiók	15. számú fiók	16. számú fiók	18. számú fiók	Összesen
Egyetemi tanár ...	5	7	6	—	—	—	2	—	8	—	2	—	—	—	4	—	34
Író, művész	28	26	36	4	—	—	6	4	21	2	29	1	—	6	1	—	164
Köztisztviselő	96	206	234	38	12	—	37	70	281	246	201	149	—	79	195	—	1.844
Szabadfoglalkozású (ügyvéd, orvos, mérnök)	53	120	34	1	28	—	33	28	93	20	74	11	—	22	4	—	521
Tanszemélyzet	43	173	89	21	8	—	19	41	64	90	78	32	—	29	18	—	705
Katonatiszt	5	18	11	—	—	—	8	—	9	2	20	8	—	5	6	—	92
Iparos, kereskedő ..	19	88	122	30	—	—	18	21	132	96	35	10	—	129	1	—	701
Magántisztviselő ..	86	73	246	26	2	—	14	60	337	200	161	16	—	143	171	—	1.535
Bérmunkás és ker. alkalmazott	44	87	243	20	—	—	21	200	548	234	219	9	—	191	183	13	2.012
Főiskolai hallgató ..	179	252	128	5	—	—	21	11	101	140	165	14	—	18	23	—	1.057
Középisk. tanuló ..	—	—	608	74	—	—	28	205	235	155	590	79	640	97	92	—	2.803
Szakisk. és polgári iskolai tanuló	11	—	199	254	—	—	2	243	235	32	352	6	199	2	—	—	1.535
Elemi isk. tanuló ..	—	—	179	26	—	—	—	85	—	—	—	—	139	—	—	—	429
Tanonc	10	32	81	11	—	—	9	120	53	95	705	2	17	21	14	—	1.170
Háztartásbeli	26	269	231	48	—	—	41	125	221	260	320	60	4	229	194	—	2.028
Altiszt (állami, fő- városi, üzemi)	2	12	66	10	—	—	2	95	23	10	22	7	—	56	10	—	315
Egyéb	4	27	73	2	—	—	7	—	—	26	20	9	5	25	22	—	220
Összesen	611	1.390	2.586	570	50	—	268	1.308	2.361	1.608	2.993	413	1.004	1.052	938	13	17.165

29

3.197

468

2068

6794

9. Függelék a)

AZ EGÉSZ NYILVÁNÓS

A könyvtár ága	A használat módja	Év	Hány napon nyitva	Hetenkint nyitva (óra)					
				Kölcsönzésre			Helybenolvasásra		
				Felnőtt	Gyermekek	Összesen	Felnőtt	Gyermekek	Összesen
Központ	Kölcsönzés és helybenolvasás	1943	322	59	—	59	63	—	63
		1944	285	36	—	36	48	—	48
		1945	40	42	—	42	—	—	—
Fiókközpont	—	1943	—	—	—	—	—	—	—
		1944	—	—	—	—	—	—	—
		1945	—	—	—	—	—	—	—
1. sz. fiók	Kölcsönzés	1943	262	19.5	—	19.5	—	—	—
		1944	260	20	—	20	—	—	—
		1945	224	20	—	20	—	—	—
2. sz. fiók	Kölcsönzés	1943	260	19.5	8	27.5	—	—	—
		1944	265	19.5	12	31.5	—	—	—
		1945	221	21	21	42	—	—	—
3. sz. fiók	Kölcsönzés és helybenolvasás	1943	169	10.5	10.5	21	—	6	6
		1944	267	10.5	10.5	21	—	6	6
		1945	238	10.5	10.5	21	—	6	6
4. sz. fiók	Kölcsönzés és helybenolvasás	1943	293	22	—	22	22	—	22
		1944	243	22	—	22	22	—	22
		1945	173	22	—	22	22	—	22
5. sz. fiók	Kölcsönzés	1943	149	21	—	21	—	—	—
		1944	106	12	—	12	—	—	—
		1945	—	—	—	—	—	—	—
6. sz. fiók	Kölcsönzés	1943	216	19.5	10.5	30	—	—	—
		1944	203	21	—	21	—	—	—
		1945	42	24	—	24	—	—	—
7. sz. fiók	Kölcsönzés és helybenolvasás	1943	262	19.5	5	24.5	14	—	14
		1944	264	19.5	5	24.5	14	—	14
		1945	215	19.5	5	24.5	24	—	24
8. sz. fiók	Kölcsönzés és helybenolvasás	1943	221	18.5	3	21.5	18.5	—	18.5
		1944	235	30	—	30	30	—	30
		1945	194	30	—	30	30	—	30
9. sz. fiók	Kölcsönzés és helybenolvasás	1943	263	21	—	21	21	—	21
		1944	268	21	—	21	21	—	21
		1945	226	21	—	21	18	—	18
10. sz. fiók	Kölcsönzés és helybenolvasás	1943	260	21	—	21	18	—	18
		1944	267	21	—	21	18	—	18
		1945	280	33	—	33	—	—	—
11. sz. fiók	Kölcsönzés	1943	262	21	—	21	—	—	—
		1944	264	21	—	21	—	—	—
		1945	40	24	—	24	—	—	—
12. sz. fiók	Kölcsönzés	1943	264	19.5	—	19.5	—	—	—
		1944	163	19.5	—	19.5	—	—	—
		1945	—	—	—	—	—	—	—
14. sz. fiók	Kölcsönzés	1943	264	—	17.5	17.5	—	—	—
		1944	265	—	17.5	17.5	—	—	—
		1945	221	—	17.5	17.5	—	—	—
15. sz. fiók	Kölcsönzés	1945	136	18	—	18	—	—	—
(1. sz. mozgókvt.)									
16. sz. fiók	Kölcsönzés	1945	120	18	—	18	—	—	—
(2. sz. mozgókvt.)									
18. sz. fiók	Kölcsönzés	1945	3	3	—	3	—	—	—
(Kelenf. üzemi kvt.)									
Fiókok együtt		1943	3.145	232.5	54.5	287	93.5	6	99
		1944	3.070	237	54.5	291.5	105	6	11
		1945	2.333	264	54	318	94	6	100
Összesen		1943	3.467	292	54.5	346.5	153.5	6	162
		1944	3.355	273	54.5	327.5	153	6	159
		1945	2.373	306	54	360	94	6	100

SZOLGÁLAT ÁTTEKINTÉSE, 1943—1945

Ülőhelyek száma			Kötetek száma az év elején			Gyarapodás az év folyamán			Elvesztett vagy kiselejtezt (kötet)	Kötetek száma az év végén	Kurrens folyóiratok és újságok száma				Év
											Felnőtt		Gyermek		
			Felnőtt	Gyermek	Összesen	Felnőtt	Gyermek	Összesen			Felnőtt	Gyermek	Összesen	Cím	
174	—	17	294.695	—	294.695	7.048	—	7.048	—	301.741	477	49	—	—	1943
174	—	17	301.741	—	301.741	4.950	—	4.950	—	306.691	436	44	—	—	1944
120	—	120	306.691	—	306.691	2.708	—	2.708	8.061	301.334	111	12	—	—	1945
—	—	—	14.700	—	14.700	395	—	395	—	15.095	—	—	—	—	1943
—	—	—	15.095	—	15.095	—	—	—	—	15.095	—	—	—	—	1944
—	—	—	15.095	—	15.095	142	—	142	5.142	10.095	—	—	—	—	1945
—	—	—	23.975	—	23.975	905	—	905	73	24.807	2	2	—	—	1943
—	—	—	24.807	—	24.807	528	—	528	653	24.680	3	3	—	—	1944
—	—	—	24.680	—	24.680	285	—	285	160	24.805	—	—	—	—	1945
—	—	—	19.396	3.047	22.443	831	397	1.228	40	23.631	1	12	—	—	1943
—	—	—	20.213	3.418	23.631	469	31	500	—	24.131	3	3	—	—	1944
—	—	—	20.682	3.449	24.131	283	70	353	—	24.484	—	—	—	—	1945
—	—	—	11.078	2.208	13.286	218	21	239	458	13.067	6	6	7	7	1943
—	38	38	10.838	2.229	13.067	177	19	196	358	12.905	9	9	4	4	1944
—	38	38	10.855	2.050	12.905	179	6	185	219	12.871	6	6	—	—	1945
50	—	50	3.357	10	3.367	106	—	106	9	3.464	13	13	—	—	1943
50	—	50	3.454	10	3.464	60	—	60	—	3.524	14	14	—	—	1944
50	—	50	3.514	10	3.524	—	—	—	—	3.524	—	—	—	—	1945
—	—	—	4.235	1.824	6.059	85	44	129	71	6.117	—	—	—	—	1943
—	—	—	4.881	1.236	6.117	110	50	160	510	5.761	—	—	—	—	1944
—	—	—	4.475	1.286	5.761	—	—	—	—	5.761	—	—	—	—	1945
—	—	—	29.919	5.722	35.641	908	6	914	—	36.555	3	3	—	—	1943
—	—	—	36.555	—	36.555	805	—	805	15.067	22.293	8	8	—	—	1944
—	—	—	22.293	—	22.293	109	—	109	5.003	17.402	—	—	—	—	1945
40	—	40	16.428	4.721	21.149	423	36	459	581	21.027	57	57	6	6	1943
40	—	40	16.490	4.537	21.027	480	44	524	964	20.587	63	63	6	6	1944
40	—	40	16.354	4.233	20.587	238	—	238	107	20.718	20	20	1	1	1945
12	—	12	18.123	3.045	21.168	799	184	983	60	21.548	39	39	1	1	1943
18	—	18	18.908	2.640	21.548	644	136	780	938	21.390	47	47	3	3	1944
18	—	18	18.502	2.888	21.390	15	—	15	851	20.554	9	9	—	—	1945
32	—	32	24.735	—	24.735	639	—	639	—	25.374	74	75	—	—	1943
32	—	32	25.374	—	25.374	371	—	371	84	25.661	78	80	—	—	1944
32	—	32	25.661	—	25.661	225	—	225	—	25.886	12	12	—	—	1945
24	—	24	21.737	—	21.737	360	—	360	—	22.097	81	83	—	—	1943
24	—	24	22.097	—	22.097	224	—	224	—	22.321	74	74	—	—	1944
—	—	—	22.321	—	22.321	211	—	211	—	22.532	—	—	—	—	1945
—	—	—	21.893	—	21.893	545	—	545	154	22.284	1	1	—	—	1943
—	—	—	22.056	228	22.284	239	—	239	28	22.495	2	2	—	—	1944
—	—	—	22.267	228	22.495	32	—	32	76	21.766	2	2	—	—	1945
—	—	—	9.404	—	9.404	259	—	259	150	9.513	—	—	—	—	1943
—	—	—	9.513	—	9.513	194	—	194	9.707	—	—	—	—	—	1944
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1945
—	—	—	14.141	—	14.141	—	655	655	—	14.796	—	—	—	—	1943
—	—	—	14.796	—	14.796	—	396	396	30	14.891	—	—	—	—	1944
—	—	—	14.891	—	14.891	—	327	327	3.600	11.618	—	—	—	—	1945
—	—	—	—	—	—	3.017	—	3.017	207	2.810	—	—	—	—	1945
—	—	—	—	—	—	2.948	—	2.948	—	2.948	—	—	—	—	1945
—	—	—	—	—	—	883	—	883	—	883	—	—	—	—	1945
153	38	196	218.989	34.718	253.698	6.473	1.342	7.816	2.139	259.375	277	291	14	14	1943
164	38	202	230.281	29.094	259.375	4.301	676	4.977	28.618	235.734	301	303	13	13	1944
140	38	178	206.699	29.035	235.734	8.567	403	8.970	16.047	228.657	49	49	1	1	1945
332	38	370	513.873	34.718	548.591	13.521	1.348	14.869	2.138	581.116	754	788	14	14	1943
338	38	376	532.022	29.094	581.116	9.251	676	9.927	28.618	542.428	737	746	13	13	1944
260	38	298	513.890	29.035	542.425	11.275	403	11.678	24.112	529.991	180	173	1	1	1945

9. Függelék b) (Folytatás és vége)

AZ EGÉSZ NYILVANOS

A könyvtár ága]	Év	Újonnan beírt kölcsönző			Kölcsönzők összes száma			Olvasóteremben használt kötet						
		Felnőtt	Gyermek	Összesen	Felnőtt	Gyermek	Összesen	Szépirodalom			Ismeretterjesztő			Összesen
								Felnőtt	Gyermek	Együtt	Felnőtt	Gyermek	Együtt	
Központ	1943	—	—	—	2.730	—	2.730	—	—	—	68.101	—	68.101	68.101
	1944	—	—	—	1.347	—	1.347	—	—	—	45.413	—	45.413	45.413
	1945	—	—	—	611	—	611	—	—	—	—	—	—	—
1. sz. fiók ..	1943	—	—	—	2.300	—	2.300	—	—	—	—	—	—	—
	1944	208	—	208	1.836	—	1.836	—	—	—	—	—	—	—
	1945	475	—	475	1.390	—	1.390	—	—	—	—	—	—	—
2. sz. fiók ..	1943	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	1944	328	266	594	2.063	543	2.606	—	—	—	—	—	—	—
	1945	674	479	1.153	2.053	533	2.586	—	—	—	—	—	—	—
3. sz. fiók ..	1943	—	—	—	—	—	1.012	—	1.731	1.731	—	519	519	2.250
	1944	181	69	250	554	251	805	—	2.191	2.191	—	679	679	2.870
	1945	70	228	298	274	296	570	—	1.208	1.208	—	315	315	1.523
4. sz. fiók ..	1943	—	—	—	50	—	50	3.634	—	3.634	726	—	726	4.360
	1944	30	—	30	50	—	50	3.746	—	3.746	747	—	747	4.493
	1945	20	—	20	50	—	50	2.064	—	2.064	457	—	457	2.521
5. sz. fiók ..	1943	—	—	—	—	—	442	—	—	—	—	—	—	—
	1944	204	87	291	521	173	694	—	—	—	—	—	—	—
	1945	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6. sz. fiók ..	1943	—	—	—	—	—	2.643	—	—	—	—	—	—	—
	1944	213	—	213	1.350	—	1.350	—	—	—	—	—	—	—
	1945	268	—	268	268	—	268	—	—	—	—	—	—	—
7. sz. fiók ..	1943	—	—	—	—	—	2.132	—	—	—	4.759	—	4.759	4.759
	1944	112	23	135	1.307	338	1.645	—	—	—	4.472	—	4.472	4.472
	1945	207	211	418	1.005	303	1.308	—	—	—	1.900	—	1.900	1.900
8. sz. fiók ..	1943	—	—	—	—	—	2.501	—	—	—	13.212	—	13.212	13.212
	1944	917	240	1.157	3.412	1.120	4.532	—	—	—	11.760	—	11.760	11.760
	1945	413	—	413	2.361	—	2.361	—	—	—	5.972	—	5.972	5.972
9. sz. fiók ..	1943	—	—	—	2.048	—	2.048	19.078	—	19.078	1.797	—	1.797	20.875
	1944	373	—	373	1.882	—	1.882	5.498	—	5.498	595	—	595	6.094
	1945	895	—	895	1.608	—	1.608	4.327	—	4.327	1.221	—	1.221	5.548
10. sz. fiók ..	1943	—	—	—	2.764	—	2.764	—	—	—	29.764	—	29.764	29.764
	1944	512	—	512	2.616	—	2.616	—	—	—	9.513	—	9.513	9.513
	1945	829	—	829	2.993	—	2.993	—	—	—	—	—	—	—
11. sz. fiók ..	1943	—	—	—	2.667	—	2.667	—	—	—	—	—	—	—
	1944	762	—	762	2.097	—	2.097	—	—	—	—	—	—	—
	1945	170	—	170	413	—	413	—	—	—	—	—	—	—
12. sz. fiók ..	1943	—	—	—	1.039	—	1.039	—	—	—	—	—	—	—
	1944	229	—	229	724	—	724	—	—	—	—	—	—	—
	1945	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14. sz. fiók ..	1943	—	—	—	1.799	—	1.799	—	—	—	—	—	—	—
	1944	—	612	612	1.378	—	1.378	—	—	—	—	—	—	—
	1945	—	797	797	1.004	—	1.004	—	—	—	—	—	—	—
15. sz. fiók ..	1945	1.052	—	1.052	1.052	—	1.052	—	—	—	—	—	—	—
16. sz. fiók ..	1945	938	—	938	938	—	938	—	—	—	—	—	—	—
18. sz. fiók ..	1945	13	—	13	13	—	13	—	—	—	—	—	—	—
Fiókok együtt	1943	—	—	—	—	—	24.751	22.712	1.731	24.443	50.258	519	50.777	75.220
	1944	4.069	1.297	5.366	18.412	3.803	22.215	9.245	2.191	11.436	27.087	679	27.766	39.202
	1945	6.024	1.715	7.739	14.418	2.136	16.554	6.391	1.208	7.599	9.550	315	9.865	17.464
Összesen	1943	—	—	—	—	—	27.481	22.712	1.731	24.443	118.359	519	118.878	143.321
	1944	—	1.297	—	19.759	3.803	23.562	9.245	2.191	11.436	72.500	679	73.179	84.615
	1945	—	1.715	—	15.029	2.136	17.165	6.391	1.208	7.599	9.550	315	9.865	17.464

SZOLGALAT ÁTTEKINTÉSE, 1943—1945

Kölcsönzött kötet							Összes forgalom (kötet)							Év
Szépirodalom			Ismeretterjesztő			Összesen	Szépirodalom			Ismeretterjesztő			Összesen	
Felnőtt	Gyermek	Együtt	Felnőtt	Gyermek	Együtt		Felnőtt	Gyermek	Együtt	Felnőtt	Gyermek	Együtt		
—	—	—	52.999	—	52.999	52.999	—	—	—	121.100	—	121.100	121.100	1943
—	—	—	30.236	—	30.236	30.236	—	—	—	75.649	—	75.649	75.649	1944
—	—	—	7.106	—	7.106	7.106	—	—	—	7.106	—	7.106	7.106	1945
105.263	—	105.263	34.303	—	34.303	139.566	105.263	—	105.263	34.303	—	34.303	139.566	1943
79.509	—	79.509	26.810	—	26.810	106.319	79.509	—	79.509	26.810	—	26.810	106.319	1944
20.090	—	20.090	8.766	—	8.766	28.856	20.090	—	20.090	8.766	—	8.766	28.856	1945
101.013	15.642	116.655	33.139	6.267	39.406	156.061	101.013	15.642	116.655	33.139	6.267	39.406	156.061	1943
63.937	11.359	75.296	19.996	4.634	24.630	99.926	63.937	11.359	75.296	19.996	4.634	24.630	99.926	1944
34.324	6.505	40.829	10.933	2.511	13.444	54.273	34.324	6.505	40.829	10.933	2.511	13.444	54.273	1945
26.415	7.858	34.273	5.469	1.979	7.448	41.721	26.415	9.589	36.004	5.469	2.498	7.967	43.971	1943
27.004	9.946	36.950	4.752	2.290	7.042	43.992	27.004	12.137	39.141	4.752	2.969	7.721	46.862	1944
17.732	10.566	28.298	3.476	2.261	5.737	34.035	17.732	11.774	29.506	3.476	2.576	6.052	35.558	1945
3.387	—	3.387	720	—	720	4.107	7.021	—	7.021	1.446	—	1.446	8.467	1943
2.991	—	2.991	720	—	720	3.711	6.737	—	6.737	1.467	—	1.467	8.204	1944
1.780	—	1.780	471	—	471	2.251	3.844	—	3.844	928	—	928	4.777	1945
8.922	5.094	14.016	2.253	1.356	3.609	17.625	8.922	5.094	14.016	2.253	1.356	3.609	17.625	1943
5.792	3.775	9.567	1.943	854	2.797	12.364	5.792	3.775	9.567	1.943	854	2.797	12.364	1944
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1945
78.239	15.357	93.596	29.883	6.604	36.487	130.083	78.239	15.357	93.596	29.883	6.604	36.487	130.083	1943
64.625	—	64.625	25.161	—	25.161	89.786	64.625	—	64.625	25.161	—	25.161	89.786	1944
2.612	—	2.612	1.447	—	1.447	4.059	2.612	—	2.612	1.447	—	1.447	4.059	1945
69.291	10.240	79.531	24.440	3.593	28.033	107.564	69.291	10.240	79.531	24.440	3.593	28.033	107.564	1943
62.615	8.077	70.692	19.441	3.080	22.521	93.213	62.615	8.077	70.692	19.441	3.080	22.521	93.213	1944
34.425	6.088	40.513	10.894	2.470	13.364	53.877	34.425	6.088	40.513	10.894	2.470	13.364	53.877	1945
67.838	6.744	74.582	30.998	2.276	33.274	107.856	67.838	6.744	74.582	30.998	2.276	33.274	107.856	1943
39.588	21.402	60.990	18.641	6.103	24.744	85.734	39.588	21.402	60.990	18.641	6.103	24.744	85.734	1944
30.662	—	30.662	14.036	—	14.036	44.698	30.662	—	30.662	14.036	—	14.036	44.698	1945
77.452	—	77.452	31.937	—	31.937	109.389	77.452	—	77.452	31.937	—	31.937	109.389	1943
46.354	—	46.354	22.664	—	22.664	69.018	46.354	—	46.354	22.664	—	22.664	69.018	1944
27.930	—	27.930	10.745	—	10.745	38.675	27.930	—	27.930	10.745	—	10.745	38.675	1945
102.414	—	102.414	52.777	—	52.777	155.191	102.414	—	102.414	52.777	—	52.777	155.191	1943
50.539	—	50.539	26.333	—	26.333	76.872	50.539	—	50.539	26.333	—	26.333	76.872	1944
30.573	—	30.573	12.249	—	12.249	42.822	30.573	—	30.573	12.249	—	12.249	42.822	1945
151.236	—	151.236	80.030	—	80.030	231.266	151.236	—	151.236	80.030	—	80.030	231.266	1943
91.603	—	91.603	49.088	—	49.088	140.691	91.603	—	91.603	49.088	—	49.088	140.691	1944
3.409	—	3.409	1.378	—	1.378	4.787	3.409	—	3.409	1.378	—	1.378	4.787	1945
47.718	—	47.718	26.560	—	26.560	74.278	47.718	—	47.718	26.560	—	26.560	74.278	1943
25.262	—	25.262	9.847	—	9.847	35.109	25.262	—	25.262	9.847	—	9.847	35.109	1944
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1945
—	66.247	66.247	—	24.967	24.967	91.214	—	66.247	66.247	—	24.967	24.967	91.214	1943
—	60.030	60.030	—	22.364	22.364	82.394	—	60.030	60.030	—	22.364	22.364	82.394	1944
—	26.094	26.094	—	12.076	12.076	38.170	—	26.094	26.094	—	12.076	12.076	38.170	1945
11.899	—	11.899	6.953	—	6.953	18.852	11.899	—	11.899	6.953	—	6.953	18.852	1945
11.021	—	11.021	5.944	—	5.944	16.965	11.021	—	11.021	5.944	—	5.944	16.965	1945
101	—	101	70	—	70	171	101	—	101	70	—	70	171	1945
839.188	127.182	966.370	352.509	47.042	399.551	1.365.921	861.900	128.913	990.813	402.767	47.561	450.328	1.441.141	1943
559.819	114.589	674.408	225.395	39.325	264.721	939.129	569.064	116.780	685.844	252.483	40.004	292.487	978.331	1944
226.558	49.253	275.811	87.362	19.318	105.680	382.491	232.949	50.461	283.410	96.912	19.633	116.545	399.955	1945
839.188	127.182	966.370	352.509	47.042	399.551	1.365.921	861.900	128.913	990.813	402.767	47.561	450.328	1.441.141	1943
559.819	114.589	674.408	225.395	39.325	264.721	939.129	569.064	116.780	685.844	252.483	40.004	292.487	978.331	1944
226.558	49.253	275.811	87.362	19.318	105.680	382.491	232.949	50.461	283.410	96.912	19.633	116.545	399.955	1945

10. Függelék

AZ ÖSSZES FORGALOM KIMUTATÁSA 1932—1945

Év	Összesen kötet	Emelkedés kötet	Összesen kötet	Emelkedés kötet	
Központ	Összes forgalom		Ismeretterjesztő		
1932	118.872	18.870	118.872	18.870	
1933	114.734	4.138	114.734	4.138	
1934	111.591	3.143	111.591	3.143	
1935	123.546	11.955	123.546	11.955	
1936	183.564	60.018	183.564	60.018	
1937	191.650	8.086	191.650	8.086	
1938	216.349	24.699	216.349	24.699	
1939	209.601	6.748	209.601	6.748	
1940	176.777	32.824	176.777	32.824	
1941	225.232	48.455	225.232	48.455	
1942	159.311	65.921	159.311	65.921	
1943	121.100	38.211	121.100	38.211	
1944	75.649	45.451	75.649	45.451	
1945	7.106	68.543	7.106	68.543	
Fiókok					
1932	1.031.372	68.186	294.427	36.748	
1933	1.000.704	30.668	320.601	26.174	
1934	936.647	64.057	285.650	34.951	
1935	1.009.480	72.833	294.671	9.021	
1936	1.064.674	55.194	303.885	9.214	
1937	1.079.785	15.111	288.800	15.085	
1938	1.109.878	30.093	309.600	20.800	
1939	1.165.520	55.642	322.302	12.702	
1940	1.288.909	123.389	367.986	45.684	
1941	1.306.984	18.075	401.403	33.417	
1942	1.382.663	75.679	451.321	49.918	
1943	1.441.141	58.478	450.328	993	
1944	978.331	462.810	292.487	157.841	
1945	399.955	578.376	116.545	175.942	
Együtt					
1932	1.150.244	87.056	413.299	55.618	
1933	1.115.438	34.806	435.335	22.036	
1934	1.048.238	67.200	397.241	38.094	
1935	1.133.026	84.788	418.217	20.976	
1936	1.248.238	115.212	487.449	69.232	
1937	1.271.435	23.197	480.450	6.999	
1938	1.326.227	54.792	525.949	45.499	
1939	1.375.121	48.894	531.903	5.954	
1940	1.465.686	90.565	544.763	12.860	
1941	1.532.216	66.530	626.635	81.872	
1942	1.541.974	9.758	610.632	16.003	
1943	1.562.241	20.267	571.428	39.274	
1944	1.053.980	508.261	368.136	203.292	
1945	407.061	646.919	123.651	244.485	
Helyben	A forgalom megoszlása		Központ	Kölcsönzés	
1932	163.560	19.090	1932	51.337	14.084
1933	169.743	6.183	1933	54.642	3.305
1934	153.645	16.098	1934	49.891	4.751
1935	184.850	31.205	1935	51.847	1.956
1936	253.065	68.215	1936	49.608	2.239
1937	246.649	6.416	1937	47.321	2.287
1938	268.197	21.548	1938	47.491	170
1939	276.073	7.876	1939	41.993	5.498
1940	252.171	23.302	1940	46.951	4.958
1941	240.495	11.676	1941	54.569	7.618
1942	193.991	46.504	1942	55.357	788
1943	143.321	50.670	1943	52.999	2.358
1944	84.615	58.706	1944	30.236	22.763
1945	17.464	67.151	1945	7.106	23.130

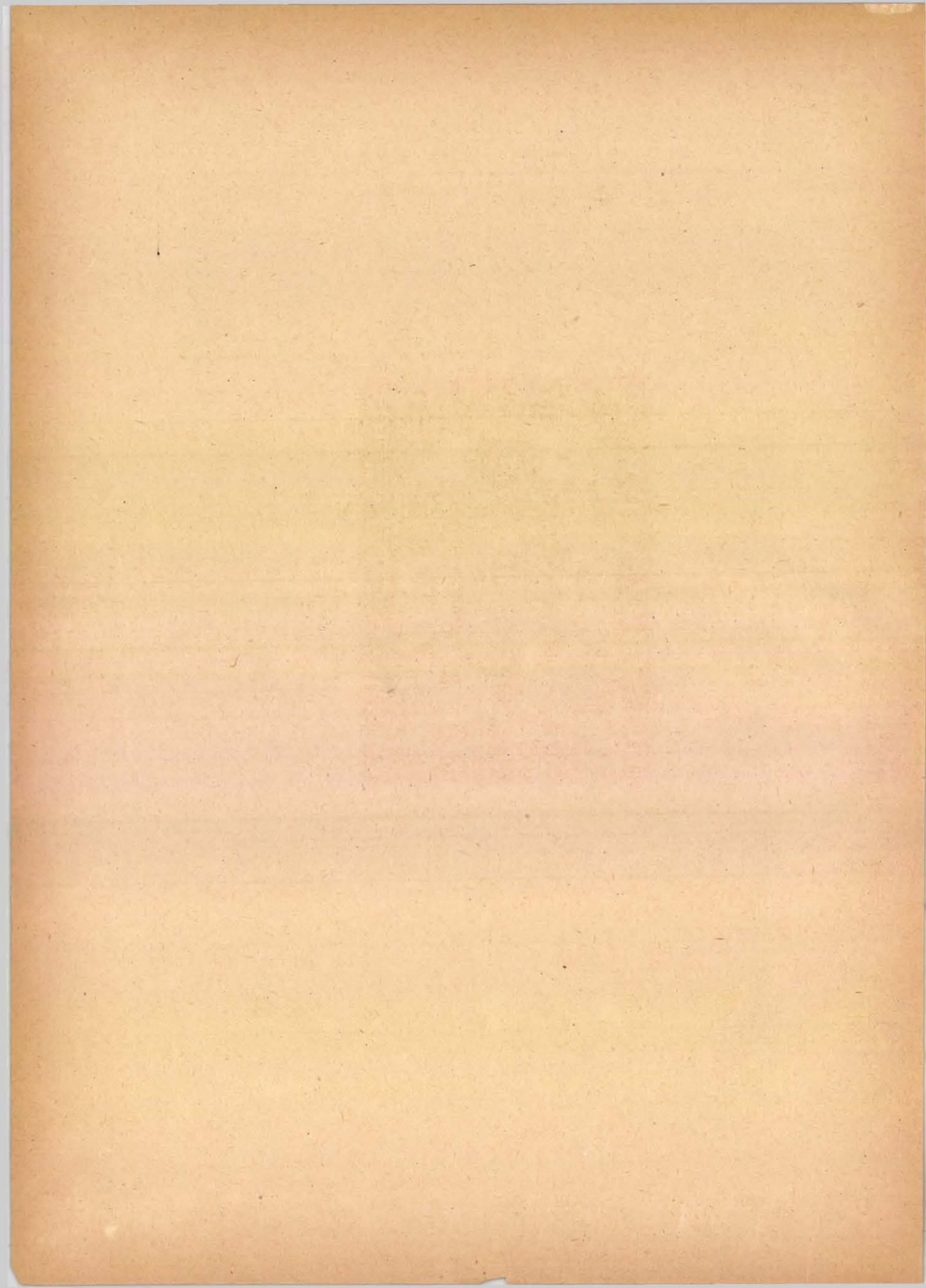

10. Függelék (Folytatás)

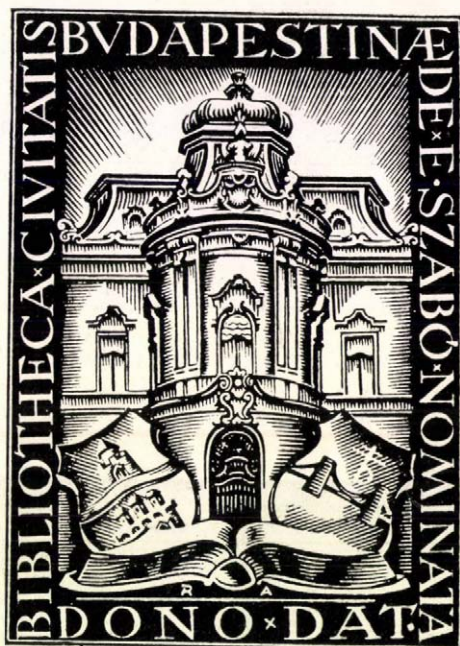
AZ ÖSSZES FORGALOM KIMUTATÁSA 1932—1945

Év	Összesen kötet	Emelkedés kötet	Összesen kötet	Emelkedés kötet
Kölcsönzés				
1932	986.684	67.966	1932	935.347
1933	945.695	— 40.989	1933	891.053
1934	894.593	— 51.102	1934	844.701
1935	948.176	53.583	1935	896.329
1936	995.173	46.997	1936	945.565
1937	1.024.786	29.613	1937	977.465
1938	1.058.030	33.244	1938	1.010.539
1939	1.099.048	41.018	1939	1.057.055
1940	1.213.515	114.467	1940	1.166.564
1941	1.258.800	45.285	1941	1.204.231
1942	1.347.983	89.183	1942	1.292.626
1943	1.418.920	70.937	1943	1.365.921
1944	969.365	— 449.555	1944	939.129
1945	389.597	— 579.768	1945	382.491
Központ				
Napi átlagforgalom				
1932	366			28
1933	358		—	8
1934	330		—	28
1935	387			57
1936	528			141
1937	593			65
1938	680			87
1939	653		—	27
1940	570		—	83
1941	699			129
1942	498		—	201
1943	376		—	122
1944	265		—	111
1945	178		—	87
Fiókok				
1932	3.484			219
1933	3.403		—	81
1934	3.122		—	281
1935	3.425			303
1936	3.609			164
1937	3.711			102
1938	3.867			156
1939	3.924			57
1940	4.460			536
1941	4.988			528
1942	5.359			371
1943	5.955			596
1944	4.145		— 1.810	
1945	2.233		— 1.912	
Együtt				
1932	3.885			281
1933	3.793		—	92
1934	3.494		—	299
1935	3.840			346
1936	4.231			391
1937	4.141		—	90
1938	4.573			432
1939	4.599			26
1940	5.037			438
1941	5.760			723
1942	5.863			103
1943	6.299			436
1944	4.392		— 1.907	
1945	2.408		— 1.984	
Ebből ismeretterjesztő				
1932	1.396			184
1933	1.480			84
1934	1.324		—	156
1935	1.417			93
1936	1.618			201
1937	1.565		—	53
1938	1.813			248
1939	1.779		—	34
1940	1.528			251
1941	2.356			828
1942	2.322		—	34
1943	2.304		—	18
1944	1.540		—	764
1945	731		—	809

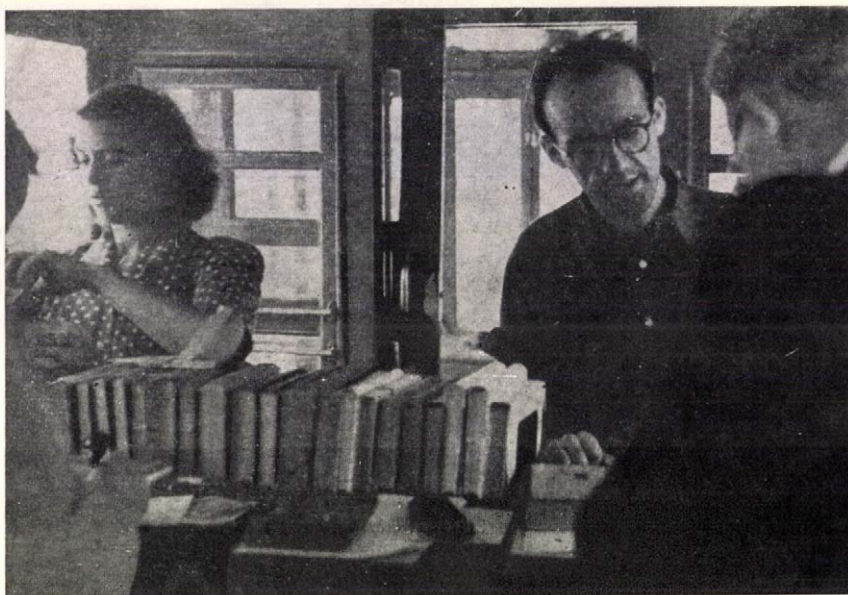
A Székesfővárosi Szabó Ervin Könyvtár szignetje
(Rimaszéki-Richter Aladár fametszete után)

A FŐVÁROSI KÖNYVTÁR ELSŐ MOZGÓKÖNYVTÁRA

Hat hónappal Pest felszabadulása után elindult a könyvtár első villamosban berendezett mozgókönyvtára a Béke-tér, Bosnyák-tér, a Liget-tér és a Kispesti Villanytelep között egy-egy kocsiban kb. 2000 kötettel.

Tanácskérés, tanácsadás a könyvtáros asztalánál.

(Mafirt fotók)

A SZÉKESFŐVÁROSI SZABÓ ERVIN-KÖNYVTÁR 1946-BAN

Budapest székesfőváros törvényhatósági bizottsága 1946. évi május 22-én *Kálmán József* bizottsági tag úr indítványára egyhangúlag elhatározta, hogy a Fővárosi Könyvtár nagy újjászervezője és elévülhetetlen érdemű volt igazgatója emlékére a Székesfővárosi Szabó Ervin Könyvtár nevet vegye fel. Elhatározta egyben a közgyűlés, hogy Szabó Ervin emlékét a könyvtár épülete előtt kis tér elnevezésével és összegyűjtött művei kiadásával is megörökíti. Budapest közönségének ez a kegyeletes ténye — egy úttörő élet munkájának a fiatal demokráciához méltó megbecsülése — hálával tölti el a magyar szellemi élet gondozóit és Szabó Ervin régi munkatársait.

Az év elején — a fűtetlenség, ablaktalanság s az infláció okozta ellátatlanság heteiben — még alig remélhettük, hogy könyvtárunk megközelíti, némely esetben meg is haladja a békeévek könyvtári teljesítményeit. A stabilizáció sikere mégis meghozta ezt. A központi könyvtár ez évi 7388 kötetes, fiókkönyvtáraink állományának 18.483, összesen 25.871 kötetes gyarapodása már túlhaladta az utolsó békeév 21.804 kötet gyarapodását. Ez egymagában azonban csak a könyvtári belső munka megélénkülésének jele.

Könyvtárunk eképen a felszabadulás második évében — legalább kötetszám szerint — pótolni tudta az ostrom alatt és ostrom után elszenvedett veszteségeit. (24.142) A könyvtár állománya 1946 végén a központi gyűjteményben 298.415 kötet, a fiókokban 225.278 kötet, összesen 523.693 kötet.

Igazi könyvtári szolgáltatások: kölcsönző forgalom; információs szolgálat, közhivatalokkal, külföldi tudományos intézetekkel való kapcsolat, bibliográfiák szerkesztése és kiadása tekintetében még messze vagyunk attól, amire vállalkoznunk kell: minden vonalon meghaladni, főleg minőség dolgában, a béketeljesítményt. Ez évi forgalmunk a központi könyvtárban 6583 kötet volt. 1938-ban a központi könyvtár 47.491 kötetet kölcsönzött ki. Öt hónapra átszámítva — mert csak ennyi időn át volt teljes üzemből központi kölcsönzőnk — ez a békebeli forgalom 19.785 kötetnek veendő. Ezt a békebeli forgalmat közelítettük meg 33%-os 6583 kötet forgalmunkkal.

A fiókkönyvtárakba ez évben 11.095 kötet új könyvet és 2135 javított kötetet, összesen 13.230 kötetet küldtünk ki. Az utolsó (1938) békeévben 24.598 kötetet kaptak a fiókok; a fiókközpont teljesítménye tehát ez évben 53%-os béketeljesítménynek felelt meg. A fiókokban — 15 működő fiókban — összesen 1.026.258 kötet könyvet kölcsönöztünk ki. Az utolsó békeévben 13 működő fiókban 1.010.539 kötetet. A békeeredmény megközelítése itt már teljességgel sikerült. Fiókjaink olvasótermében csak 3 olvasóterem állott korlátlanul olvasóink rendelkezésére, egy fiókunk egész évben, egy másik fiókunk az év nagy részében zárva volt — a könyvforgalom 27.503 kötet volt. Az utolsó békeévben 99.339 kötet, de ez a forgalom hat — tehát kétszer annyi — olvasóterem forgalmi eredménye.

Forintköltségvetésünk — érthető okokból — csak az üzem továbbviteléhez elengedhetetlenül szükséges költségek fedezését tette lehetővé: a továbbfejlesztés előfeltételeiről nem gondoskodhatott. Hiányos felszereléssel, rongált berendezéssel, csappant könyvállománnyal, a fűtetlenség miatt csökkentett munkaidőben érték el a könyvtár alkalmazottai ezeket az eredményeket a felszabadulás második — normálisnak egyáltalán nem nevezhető — évében.

A könyvtár forgalmi adatai nem adnak — nem adhatnak — teljes képet a benne folyó egyéb fontos munkáról. A könyvtár anyagának teljes feltárása, a bibliográfiai szolgálat kiépítése, az információs szolgálatnak az igazgatással és

a kutatással való szorosabb együttműködése azok a feladatok, amelyeket egy modern könyvtárnak a gyűjtésen felül vállalnia kell, vállalni azon felül, hogy bő alkalmat nyújt a tanulásra. Ilyen feladat a közművelődési könyvtárak részére összeállítandó *Mintajegyzék*. Ennek munkálatait kezdtük el ez évben. A mérlegelés és válogatás még néhány hónap munkáját igényli.

Kiadványsorozatunkat az év folyamán csak eggyel szaporítottuk. Aktuális kérdések irodalma c. új sorozatunkban megjelent *Nagy-Budapest ötéves terve* c. füzetünk. Nagy látogatottságnak örvendett a Magyar Könyvkereskedők és könyvkiadók Egyesületével együtt rendezett kiállításunk a háború alatti magyar könyvtermelésről.

A KÖNYVÁLLOMÁNY

Négy dolog állt útjába annak, hogy rendelőosztályunk már a felszabadulás második évében elérje a békeévek teljesítményét. 1. Az infláció viharos árhullámzásai. 2. A külfölddel való kapcsolatok akadozása vagy hiánya. 3. A stabilizáció után életbelépő magas könyvárak (sokszor a békeévek könyvárainak négyszerese). 4. A fűtőanyag hiánya, mely a rendelő osztály munkáját is megbénította napokra, sőt hetekre. Mindezek ellenére a bedolgozott könyv- és röpiratanyag 7388 darabbal megközelítette az utolsó békeévben elért mennyiséget.

Jelentős gyarapodást jelentett a British Council 430 darabból álló angol-nyelvű könyv- és röpiratajándéka. A háború utolsó és a háborút követő első év angol könyvtermeléséből ügyesen összeválogatott anyag volt, amelyet *Mac Nab* őrnagy úr Londonban gyűjtött össze s amelyet e helyen is hálával nyugtázunk. Budapesti Gyűjteményünk két értékes kézirattal gyarapodott. Mindkettő *dr Gárdonyi Albert*, a székesfőváros azóta elhunyt főlevéltárosának munkája:

1. Forrásanyag Budapest székesfőváros kegyúri jogához (Kézirat) 173 lap.

2. Forrásanyag »gróf Széchenyi István szerepe Budapest fővárossá fejlesztése« ügyében (Kézirat) 95 lap.

A = *gyűjtemény*. A Keleti Gyűjtemény 1946-ban a mindennapi alkalmi teendőkön kívül két nagyobb munkát végzett el. Az egyik a revízió, amely már évek óta esedékes volt, de először az ostrom, azután az újrakezdés nehézségei megakadályozták. A másik munka részben tudományos természetű. Évekkel ezelőtt a könyvtár tulajdonába került egy körülbelül 1500 darabot számláló, a Szovjet-unióból származó anyag: iskoláskönyvek, ismeretterjesztő és politikai munkák, versek és elbeszélések az Unióban beszélt sokféle török (azerbejdzsáni, krimi tatár, kazak, kirgiz stb.) és kaukázusi nyelven. Ehhez az anyaghoz a múlt évig nem is nyúltak, még csak nem is iktatták. Az 1946-os év folyamán sikerült nagyobb részét (körülbelül 600 darabot) feldolgozni és katalogizálásra előkészíteni.

A *Budapesti Gyűjtemény*. Tevékenysége 1946. évben a nehéz fűtési viszonyok ellenére nem bénult meg teljes mértékben. Januártól április közepéig az óvóhelyen folyt a Vasárnapi Ujság budapesti vonatkozású cikkeinek kicédulázása. Ebben a munkában résztvett *Babits Mihályné, dr Dégh Linda, dr Scheiber Mária, Gáspárné Dávid Margit, Kádár Erzsébet*. (Dadányi Györgyné Kádár Erzsébet, a kiváló író nő a tavasz folyamán szerencsétlenség áldozata lett.)

Az idő megenyhültével a metszetek rendezése és számbavétele vette kezdetét. Ezt az osztályvezető hajtotta végre. A javításra és paszpartuzásra szoruló anyagot a könyvkötéssel együtt rendbe tettük. Az összes metszeteket újra elcsomagoltuk a gyűjtemény újra katalogizálásáig, mert a katalógus az ostrom alatt Budán megsemmisült.

Még a nyár folyamán hozzákezdünk Budapest ostroma bibliográfiájának elkészítéséhez.

Szeptember folyamán a Bazilika alatti óvóhelyről 160 láda könyvet hozattunk haza. Ezzel a budapesti gyűjtemény, a 09-es, valamint a Szűry-gyűjtemény szinte teljes egészében visszatért a könyvtárba. (Egy kocsirakomány láda maradt még az óvóhelyen.) A ládák legnagyobb részét kiraktuk, de az altiszthiány lehetetlenné tette az elrendezést. Az újonnan visszatért nagy tömeg könyv új raktárrendezést követel.

A folyó munkák eredménye a következő: B: 1443 darab (legnagyobb részét plakát és kisnyomtatvány.) 09—091: 44 darab.

Osztályvezető: dr Jajczay János

Szűry Gyűjtemény. Az első kiadású magyar szépirodalom válogatott anyagát magába foglaló Szűry-gyűjtemény egy része a duplum-raktár melletti helyiségben állott. Ez a raktár az ostrom alatt beázott s ezért az anyagot ideiglenesen a Budapesti gyűjtemény raktárában rendelkezésünkre bocsátott néhány polcon helyeztük el.

Ez évben a gyűjtemény anyaga 88 darabbal (84 mű) gyarapodott. Az elkészült és a gyűjtemény katalógusába berakott katalóguscédulák száma 170 darab.

A röpiratgyűjtemény »R« »P«, »Ball«). A magyarnyelvű és idegennyelvű, »R« jelzéssel ellátott magyartárgyú röpiratok gyűjtésére, feldolgozására és kezelésére vonatkozó statisztikai adatok:

Újonnan beszerzett	510 darab
Növedéki naplóba sorszámozott	460 «
Szakbeosztás	940 «
Olvasóteremben használt röpirat	611 «
Elrakott röpirat	1.071 «

A »P« jelzéssel ellátott idegennyelvű és idegentárgyú röpiratokkal kapcsolatos munkálatok statisztikai adatai:

Újonnan beszerzett	85 darab
Növedéki naplóba sorszámozott	82 «
Szakbeosztás	151 «
Olvasóteremben használt pamflet	164 «
Elrakott pamflet	246 «

Az 1944-es gyarapodás katalóguscéduláinak helynaplóba iktatása:

Röpirat	478 darab
Pamflet	111 «
Összesen	589 darab

A gyűjteményből kiselejtezett fasiszta anyag:

Magyartárgyú röpirat (»R«)	424 darab
Idegennyelvű és tárgyú röpirat (»P«)	248 «
Összesen	672 darab

A kiselejtezett anyagról könyvkártyák készültek.

A fasiszta anyag katalóguscéduláinak kiemelése a helynaplóból:

1944-es anyag	10 darab »R«,	1 darab »P«
Régi anyag	266 « »R«,	211 « »P«
Összesen	276 darab »R«,	212 darab »P«

Osztályvezető: dr Fancsaly Nelly

Térképgyűjtemény. Ez évben 5 térképpel gyarapodott. Az 1945-ös állománnyal szemben az ezévi revízió 400 térképet tüntetett fel, úgyhogy az 1946. évi állomány 405 darab.

Bibliográfiai (01) és könyvtártani (02) gyűjtemény. A bibliográfiai gyűjtemény 45 kötet, a könyvtártani gyűjtemény 22 kötet gyarapodott.

AZ OSZTÁLYOK MUNKÁJA

Rendelő. A rendelőosztályba a jelentés évében beérkezett összesen 9772 kötet és füzet, ebből 7388 darab gyaparította könyvtárunk könyvállományát, amely gyarapodást az alábbiakban szemléltetjük:

A könyvkereskedők 3615 darab könyvet küldtek be megtekintésre, illetőleg rendelésre, amelyekből válogatás után megvásároltunk és beiktattunk	1.628 darabot
Antikvár könyvkereskedőktől és magánosoktól beküldött 2145 műből megvettünk	1.318 «
Hatóság és magánosok ajándékképen beküldtek	2.076 «
A Fiókközpont áthelyezett a tudományos központba	2.342 «
A Házinyomdától kötelempéldányt beiktattunk	24 «
A raktári állományba és a különgyűjteményekbe beiktattunk tehát összesen	7.388 darabot

A gyarapodás kimutatása származás szerint, 1946.

Származás	Központ
1. Vétel	3.376 darab
2. Ajándék és csere	1.646 «
3. Köteles példány	24 «
4. Áthelyezés	2.342 «
Összesen	7.388 darab

A gyarapodás megoszlása nyelvek szerint, 1946

Nyelv:	Központ
1. Magyar	4.995 darab 67.60%
2. Angol	762 « 10.30%
3. Francia	368 « 4.96%
4. Német	449 « 6.07%
5. Orosz	227 « 3.08%
6. Olasz	17 « 0.27%
7. Skandináv	18 « 0.27%
8. Többnyelvű	262 « 3.53%
9. Egyéb	290 « 3.92%
Összesen	7.388 darab 100%

A gyarapodás megoszlása szakok szerint, 1946

		Központ
0. Általános művek	681 darab	9.20%
1. Bölcsélet	101 «	1.32%
2. Vallás	69 «	0.94%

3. Társadalmi tudományok	3.551 darab	48.01%
Ebből:		
30. Szociológia	407 darab	5.51%
31. Statisztika demológia	37 «	0.43%
32. Politika	2.195 «	29.73%
33. Szociálpolitika	273 «	3.67%
34. Jog	152 «	2.06%
35. Közigazgatás	91 «	1.23%
36. Társadalmi tevékenység	28 «	0.39%
37. Nevelés, oktatás	74 «	1.00%
38. Közgazdaság	266 «	3.67%
39. Néprajz	28 «	0.39%
4. Nyelvészet	177 darab	2.39%
5. Természettudomány	101 «	1.36%
6. Alkalmazott tudományok	328 «	4.43%
7. Művészet	390 «	5.29%
8. Szépirodalom	1.017 darab	13.76%
Ebből:		
809 Irodalomtörténet	120 «	
9. Történelem	603 darab	8.18%
91. Földrajz	103 «	1.37%
92. Életrajz	267 «	3.68%
Összesen	7.388 darab	100%

A gyarapodás és állomány kimutatása gyűjteményenként
1946.

A gyűjtemény jelzése és neve	Gyarapodás az év folyamán
Raktár	2.587 darab
A Keleti és szláv gyűjtemény	353 «
B Budapesti gyűjtemény	1.443 «
K Kézíkönyvtár	144 «
P Idegennyelvű röpiratgyűjtemény	112 «
R Magyar nyelvű röpiratgyűjtemény	540 «
Sz Szűry-gyűjtemény	91 «
Em Emigrációs gyűjtemény	921 «
01 Könyvészeti gyűjtemény	45 «
02 Könyvtártani gyűjtemény	22 «
09—091 Bibliofília	44 «
Vár Városházi közigazgatási könyvtár	309 «
Szin Színészettörténeti gyűjtemény	772 «
T Térképgyűjtemény	5 «

Központ összesen ..... 7.388 darab

Osztályvezető: Nagy Borbála

Osztályozó. Az év első felében — a könyvbeszerzés különösen a tudományos anyag külföldről való megszerzésének ismert akadályai folytán — az osztály még nem dolgozhatott a megfelelő keretben. Beosztott tisztviselői általános érdekű könyvtári munkálatokat végeztek. Így részt vettek a könyvtárat ért háborús károk összeírásában, a raktárrevízióban, a fasiszta könyvek katalóguscéduláinak kiemelé-

sében, a Budapest kiállítás könyvanyagának összeállításához szükséges adat-szolgáltatásban, legfőképpen pedig a könyvtárosképző tanfolyam megszervezésében, előadások tartásában, s a vizsgák lefolytatásában.

Az osztály tulajdonképeni munkaterületén (a könyvek szakbeosztása) 1946-ban végzett teljesítménye a következő: összesen 4518 kötetet látott el 10.740 szakbeosztással. Ennek az anyagnak gyűjteményenként való megoszlása az alábbiakból tűnik ki:

1.578	raktár
324 Keleti gyűjtemény	(A)
83 Budapesti gyűjtemény	(B)
386 Emigrációs gyűjtemény	(Em)
149 Kézikönyvtár	(K)
82 Pamflet-gyűjtemény	(P)
571 Röpiratgyűjtemény	(R)
41 Szűry-gyűjtemény	(Sz)
786 Színészettörténeti gyűjtemény	(Szin)
2 Térképgyűjtemény	(T)
445 Városházi közigazgatási könyvtár	(Vár)
31 Bibliográfiai gyűjtemény	(01)
17 Könyvtártani gyűjtemény	(02)
23 Ritkasággyűjtemény	(09)

Osztályvezető: dr Kalmár Gyula

Katalógizáló. Az igazán komoly munka az osztályban csak akkor indulhatott meg, amikor az ostrom alatt belövést kapott régi helyiségbe április hó 15-én, az idő megenyhültével visszaköltözhattünk.

A jelentés évében az osztály 4542 darab könyvet vett át az egyes osztályoktól, mégpedig:

Rendelőosztálytól	522 darab
Osztályozótól	«
Raktári	1.578 «
Keleti gyűjtemény (A)	323 «
Budapesti gyűjtemény (B)	83 «
Emigrációs gyűjtemény (Em)	386 «
Színháztört. gyűjtemény (Szin)	786 «
Kézikönyvtár (K)	149 «
Magyar nyelvű röpiratgyűjtemény (R)	571 «
Idegennyelvű röpiratgyűjtemény (P)	82 «
Könyvészeti gyűjtemény (01)	22 «
Könyvtártani gyűjtemény (02)	15 «
Bibliofil-gyűjtemény (09)	23 «
Térképgyűjtemény (T)	2 «
Bekatalogizált az osztály 4297 művet.	

Elkészült:

Új szerzemények jegyzékébe bevezetve körülbelül	1.500 cím
Hármasgépelés (accessio, Bibliográfiai Kpont, turnus) ...	420 «
Könyvkártya	9.128 darab
Könyvtáska helyszámozás	3.564 «
Stencilgépelés	402 cím
A már levont katalóguscédulákból berakott	
a Szakkatalógusba	3.052 darab
a Betűrendes katalógusba	7.544 «

Rendkívüli munkát jelentett az osztály számára a fasiszta anyag kiemelésével párhuzamosan a cédulaanyag kiemelése.

1. Az 1944. és 1945-ös accessióból kiszedte a fasiszta anyagot.

2. A nagy katalógusból 4951 betűrendes és körülbelül 10.000 szakcédulát szedett ki. Ebben a rohammunkában a betűrendes cédulák kiszedésénél a könyvtár tisztviselői közül többen, a szakcédulák kiszedésénél más osztályokból csupán *Kalmár Gyula* főkönyvtáros és *Fónagy Iván* segítettek.

Osztályvezető: *Jajczay Jánosné*

Könyvkötészet. A könyvtár anyagi helyzetének megfelelően természetesen csak a legegyszerűbb kivitelezésű kötésekéről lehetett szó. A jelentős évében a megrendelés csak félvászon és kartonkötésre szorítkozott.

Félvászon kötést kapott ..... 714 kötet könyv

Kartonkötést kapott ..... 125 „ „

Bekötésben részesült tehát ..... 839 kötet könyv

Címerezés, táskázás, valamint a használatból megviselt könyvek kijavítása, ismételt bekötése a házi műhelyben készült. A központ részére a házi könyvkötészetben

új kötést kapott ..... 120 kötet könyv

javításban részesült ..... 244 „ „

táskázásban részesült ..... 2.317 „ „

Osztályvezető: *dr. Sarlóska Vince Ernő*

ANYILVÁNOS SZOLGÁLAT

Olvasótermünk a közönség szolgálatára 1946 május 1-én nyílt meg. A szűk terjedelmű napisajtó apróbetűs hírben adta tudtul a megnyitás tényét. Így eleinte igen gyér volt a látogatottsága. Napi 1—2 olvasóról az első hetekben alig emelkedett napi 5—8 olvasóra. Az év végén az átlag elérte a 15—20-at, körülbelül abban az arányban, hogy a délelőtti órák alatt (9—1½2) kétszerannyi olvasó jelentkezett, mint délután (1½2—6). Az 1946. évi forgalom — körülbelül egy félfévre tehát — 3547 olvasót és 6583 kötetnyi könyvet tett ki. Utóbbinak aránylag alacsony száma annak következménye, hogy — legalább — részben az ostrom következtében elvesztett (elpusztult, kölcsönzőktől vissza nem szolgáltatott) könyvanyag igen érzékeny hiányt jelent az olvasók számára. A meglevő könyvanyaghoz is csak sokkal körülményesebben tudott az olvasó hozzájutni: erősen érezhető az altiszthiány. Az időközben végrehajtott raktárrevízió alatt igen sok esetben a kért könyv fellelhető nem volt. Mindennapos jelenség volt, hogy az olvasó által kért 8—10—12 kötetből legfeljebb, ha egyet-kettőt tudtunk a rendelkezésre bocsátani. Az altiszthiány az oka annak is, hogy az olvasók gyakran csak fél órá, egy órá várakozás után kapják meg a keresett könyvet. Hogy ezen a kényelmetlenségen némiképp könnyítsünk, a várakozókat arra szoktattuk, hogy az aktuális folyóiratokat lapozgassák a várakozás ideje alatt.

A dolgozó ember ma inkább hazaviszi magával az olvasmányát. Ez az oka annak is, hogy a kölcsönzőosztály forgalma aránytalanul nagyobb volt, mint az olvasóteremé. Gyéresebb látogatottságának oka volt természetesen az ablakok hiánya: széles időben az olvasóteremben való tartózkodás éppenséggel elviselhetetlen volt.

Az igazgatóság, megkönnyítendő az olvasást azok számára is, akik az aránylag csekély, évi 5 forintnyi beiratkozási díjat — amely mind a kölcsönzésre, mind a helybeni olvasásra jogosít — nem tudták megfizetni, vagy akik csak ritkábban használhatták a könyvtárat, eltekintett a kölcsönző, illetve látogatójegy meg-

követelésétől. Megelégedtünk bárminő más megfelelő személyazonossági igazolvány leadásával. Ezt az engedményt az olvasók kérelmére esetről-esetre megadtuk.

A *reference-osztály*. Munkáját a kézikönyvtár teljes átrendezésével kezdte, s a kölcsönző apparátus és az olvasótermek helyreállítási munkálataival folytatta és biztosította.

Tulajdonképeni szolgálata: az információk adásának (lexikális adatokhoz és bibliográfiákhoz való irányítás) frissességét és korszerűségét új (külföldi) reference-könyvek általánosan panaszolt hiánya s az elveszett régiók pótolhatatlansága erősen korlátozta.

A naponta érkező hírlap- és folyóiratanyagot az osztály cikk-bibliográfiákban dolgozta fel. 678 cikk-bibliográfiai cédula készült el.

Az év folyamán a központi könyvtárba beiratkozott kölcsönzők száma: 2025, akik 12.154 esetben 23.906 kötet könyvet kölcsönöztek ki. Augusztus hónapban az általános raktárrevízió alatt a kölcsönzés szünetelt.

Osztályvezető: dr Vágfalvy Dezső

A *folyóiratosztály*. Folyóiratolvasónkat az 1946. év kezdetén ablaküveghiány miatt még nem nyithattuk meg. Májusban már nyitva állt s a hazai folyóiratokon kívül már angol, orosz, svájci, svéd, norvég és dán, összesen 155 folyóirat és 20 napilap állt az olvasóközönség rendelkezésére. Olvasóink száma így ez évben már 2116-ra emelkedett. Átlag három folyóiratolvasást számítva: 6348 példányra becsüljük a forgalmat. Kötésre az osztály 89 kötet folyóiratot küldött.

A közönséget ez évben főleg politikai és általános irodalmi folyóiratok érdekelték.

A 175 folyóiratból

előfizetés útján járt	148
ajándékképen	20
cserébe	3
kötelespéldányként	4

A folyóiratok nyelvek szerinti megoszlása:

magyar	107
angol	38
német	11
francia	7
orosz	6
svéd, norvég és dán	6

Szakok szerinti megoszlása:

közgazdaság	13
általános	18
közigazgatás, honvédelem	11
szociálpolitika népjólét	2
jogtudomány	4
orvostudomány és közegészségügy	4
irodalom	9
bibliográfia, könyvtárügy, sajtó	5
művészet, kultúra	2
politika	18
társadalomtudomány, szociológia	10
történelem, földrajz	4
technika	4
hitélet, egyház	5

filozófia	2
természettudomány	3
statisztika	3
nyelvtudomány	1
közművelődés, pedagógia	4
színház, zene, játék	6

Osztályvezető: dr Seregély Emma

KÖNYVTÁROSKÉPZŐ TANFOLYAM

A könyvtár személyzete jelentékeny számú új alkalmazottal növekedett és a könyvtár vezetősége elhatározta, hogy ezek részére tanfolyamot indít. A tanfolyam híre olyan érdeklődést váltott ki, hogy azt külső hallgatók számára is ki kellett szélesíteni.

A tanfolyam valamennyi tárgykörének előadója a Fővárosi Könyvtár tisztviselői karából került ki. 31 tárgykört 44 alkalommal, 85 órában, 24 előadó ismeretett. Ehhez járult még 5 gyakorlati óra, amikor is a hallgatók a rendelés, osztályozás, katalogizálás, központi és fiókkönyvtári kölcsönzés, valamint az ősnymtatvány-meghatározás házi munkálataiban részt vehettek. Az Országos Széchényi Könyvtárban, az Egyetemi Könyvtárban és a Fővárosi Képtár egyik fiókjában tett látogatás kapcsán a hallgatóknak alkalmuk volt a hazai nagy könyvtárak, illetőleg a közművelődést szolgáló fiókkönyvtárak munkamenetét is tanulmányozni.

A tanfolyam szorosan vett könyvtári tudományokon kívül kiterjedt a dokumentáció és a könyv tudományos, kulturális és szociális vonatkozásaira is. Behatóan foglalkozott a társadalom széles rétegét érintő közművelődési könyvtárügy kérdéseivel is.

A tanfolyamra beiratkozott összesen 129 hallgató. Ebből az előadásokat rendszeresen látogatta 116. Az utóbbiak közül saját könyvtári alkalmazott 41, külső hallgató 75 volt. A külső hallgatók közül főiskolát végzett 25%, egyetemi hallgató 21%, érettségizett 39%, 4 középiskolát végzett 15%. Belső hallgatók statisztikája: főiskolát végzett 45%, egyetemi hallgató 5%, érettségizett 39%, 4 középiskolát végzett 10%. Hallgatók statisztikája nem szerint: nő 75 (külső 49), férfi 41 (külső 26). Külső hallgatók foglalkozási statisztikája: középiskolai tanár 15, tanítónő 2, tisztviselő 14, könyvtáros 9, könyvkereskedő 2, egyetemi hallgató 16, egyéb foglalkozású 17.

A tanfolyam megnyitását megjelent a kultuszminisztérium képviselőjében dr Molnos Lipót igazgató, a főváros tanügyi ügyosztálya részéről pedig Rubinyi Mózes főigazgató.

A tanfolyam október 15-től december 15-ig tartott. Annak ellenére, hogy a novemberi hideg beáradt az ablaktalan, fűtetlen helyiségbe, a külső hallgatók átlagos jelenléte mégis 65%-os volt.

A tanfolyam megszervezésével és lebonyolításával járó munkákat dr Németh Endre könyvtáros vezette.

A FIÓKKÖZPONT

Az 1946. év folyamán a Fiókközpont összesen 18.028 kötet könyvvvel gyarapodott. Ebből 6603 felnőtt ismeretterjesztő, 10.670 szépirodalmi, 53 ifjúsági ismeretterjesztő és 702 ifjúsági szépirodalmi kötet volt.

A fiókközpont 16.756 művet iktatott, 10.365 katalóguscédulát készített, 33.512 leltárlapot, 17.360 könyvkártyát írt és 2137 könyvet osztályozott. Kiselejtezt 3645 kötetet, áthelyezett 2342 kötetet.

A fiókok 7557 kötetet küldtek be a Fiókközpontba. Fiókok szerint részletezve

	<i>Javítás</i>	<i>Sejt</i>	<i>Egyéb</i>	<i>Összesen</i>
1. számú fiók beküldött	145	134	3	282
2. „ „ „	290	289	8	587
3. „ „ „	210	100	5	315
6. „ „ „	65	—	5	70
7. „ „ „	387	1.502	10	1.899
8. „ „ „	120	441	4	565
9. „ „ „	1.800	147	12	1.959
10. „ „ „	150	244	2	396
11. „ „ „	—	283	1	284
12. „ „ „	51	—	3	54
14. „ „ „	406	16	12	434
15. „ „ „	180	13	7	200
16. „ „ „	403	10	2	415
17. „ „ „	55	40	2	97
Összesen	4.262	3.219	76	7.557

A Fiókközpont a fiókkönyvtárakba összesen 11.095 kötet új könyvet és 2135 kötet javított könyvet küldött ki. Gyarapodás 1946. évben 18.028 kötet volt. Ebből az említett fiókok kaptak 11.095 kötetet, a könyvtár központjába át lett helyezve 2342 kötet, a társadalmi egyesületek és egyéb intézményekhez elhelyezett vándorkönyvtárak kaptak 3074 kötetet, a raktárba került 1517 kötet, ahol a kötetek száma az 1946. évről visszamaradt 10.095 darabbal együtt 11.612 kötetre emelkedett.

A vándorkönyvtárakba küldött 3074 kötet, fiókok szerint részletezve :

19. számú fiók (Kereskedelmi Bank)	kapott	78 kötetet
20. „ „ (M. N. D. Sz.)	„	447 „
25. „ „ (Fővárosi Vízművek)	„	323 „
29. „ „ (Sz. D. P.)	„	283 „
36. „ „ (Kőbányai Dohánygyár)	„	150 „
38. „ „ (Szfv. Üz. Ip. Otthon)	„	100 „
40. „ „ (IX. Sz. D. P.)	„	121 „
44. „ „ (Nemzeti Paraszt Párt)	„	858 „
46. „ „ (MÁV Alk. Cons. Szöv.)	„	70 „
47. „ „ (Lengyeltóti Vándorkönyvtár) .	„	153 „
49. „ „ (Bencés Gimnázium)	„	65 „
51. „ „ (Sz. D. P. O. E. K.)	„	123 „
53. „ „ (Hidegkúti Eremitage Pensio) ..	„	303 „
Összesen		3.074 kötet

A Fiókközpont kiselejtezett anyagából 1946. évben hivatalos megkeresés útján a következő intézmények kaptak könyvadományt :

1. Horváth Árpád Színész-kollégium	37 kötet
2. Magyar Külügyminisztérium	68 „
3. Magyar Politikai Rendőrség	91 „
Összesen	196 kötet

Osztályvezető : dr Braun Róbertné

KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁRAINK AZ 1946. ÉVBEN

Az 1946. évben fiókjaink munkáját még mindig a háborús pusztítások következményei akadályozták. Az 1945. év sajnos nem volt elég ezeknek eltüntetésére és az 1946. évet még a legnehezebb helyzetben kezdték meg. Csak ebben az évben kerülhetett sor arra, hogy számbavegyük a legsürgősebb teendőket és lassú, fokozatos munkával hozzálássunk — ezer akadály leküzdésével — a békebeli állapotok helyreállításához.

Az 1946. év tehát a fiókok munkájában már a helyreállítás jegyében telt el. Hogy ezen a téren nem tudtunk kielégítő eredményeket felmutatni, annak okai elsősorban és majdnem kizárólag a főváros nehéz pénzügyi helyzetében keresendők. Különösen az inflációs hónapokban — de egyébként is — nem lehetett a költségvetésben fedezetet találni érdemleges helyreállítási munkálatokra és ennek tudható be az is, hogy például az 1946. év végén a fiókok még mindig ablaktalan helyiségben látták el munkájukat és a fűtőberendezések kijavítására is csak az év legvégén kerülhetett sor.

Nagy akadályt jelentett a fiókok munkájában a személyzethiány is. A fűtetlen és ablaktalan helyiségekben egymás után betegedtek meg a tisztviselők és noha könyvtárhoz méltó hősiességgel álltak helyt és végezték a munkát sokszor betegen is, mégis gyakran fordult elő hosszabb megbetegedés és kényszerű mulasztás. Ilyen körülmények között következett be az augusztus 1-i létszámcsökkenés, ami a fiókok személyzetellátásában komoly zavarokat okozott. Több fiókban meg kellett hosszabbítani a nyári zárvatartást, egyes fiókokat és olvasótermeket pedig személyzethiány miatt a mai napig sem tudtunk megnyitni.

A vesztett háború és a magyar közélet újjáéledése a fiókokra rendkívüli feladatokat is rótt: meg kell említenünk a fasiszta szellemű sajtó- és nyomdatermékek összegyűjtésének akcióját, amelybe fiókjaink aktíve bekapcsolódtak és a lebonyolításban tevékeny részt vettek. Az első három jegyzékbe felvett tiltott könyveket a főváros lakosságának a lakóhelyükhöz legközelebb eső fiókunkba kellett beszolgáltatniok. E könyvek átvétele, összegyűjtése, számbavétele és a hatóságoknak való átadása jelentékeny munkatöbbletet jelentett fióktisztviselőink részére.

Mindezen körülmények folytán az 1946. évben sajnos még nem tudtunk hozzáfogni annak a programnak a megvalósításához, amelyet fiókjaink útján a főváros szellemi újjáépítésében tervbevevünk. Itt elsősorban magának a fiókmunkának kibővítésére és elmélyítésére gondolunk. Könyvtárunk fiókjaira vár a feladat, hogy Budapest olvasóközönségének irodalmi ízlését magasabb színvonalra emeljék és az elmúlt huszonöt év tendenciájával szemben a szellemi igényeket ne csak kielégítsék, hanem fokozzák is. Ehez elsősorban sok és jó könyv kell, de azonkívül megfelelő apparátus is, hogy a kölcsönzés ne csak tömegben, gépiesen történjék, hanem a fiókkönyvtárosoknak módjuk és idejük legyen az olvasókkal egyénileg foglalkozni, beszélgetés keretében olvasmányaikat kiválogatni és az olvasáshoz új szempontokat nyújtani. Minderre pedig csak akkor kerülhet sor, ha a főváros költségvetése a mostaninál sokkal nagyobb arányú könyvvásárlásra és a fiókokban nagyobb létszámú személyzet alkalmazására nyújt lehetőséget. Új fiókok felállítására pedig csak akkor gondolhatunk, ha ezeket a problémákat a meglevő fiókokban már megoldottuk.

Az egyes fiókok 1946. évi helyzetéről és munkájáról a következőkben számolhatunk be:

1. sz. fiók (IV., Molnár-utca 27). Az ostrom az ablaküvegek és némi bútorzat elpusztításán kívül számottevőbb kárt nem okozott. A kölcsönzés a nyári egyhónapos

szüneten kívül egész évben zavartalanul folyt, csupán az év végén fellépő nagy hideg miatt kellett a fűtetlen és ablaktalan helyiségekben a kölcsönzési időt rövidebbre korlátozni. A fiók vezetője: dr Gyurkovics Tiborné dr Mika Irén könyvtári főtiszt, helyettese: dr Nagy Györgyné dr Nagy Ilona könyvtártiszt, beosztott tisztviselő Melly Viola napidíjas hivatalnok, takarítónő: Böde Lajosné.

2. sz. fiók (VII., Miksa-utca 8. ifjúsági könyvtárral.) Ez a fiók eredeti, VII., Erzsébet-körút 7. sz. alatti helyiségét a háztulajdonos Athenaeum Rt. saját céljaira vette igénybe és helyette az ugyanazon épülettömbhöz tartozó VII., Miksa-utca 8. sz. házban bocsátott rendelkezésünkre másik helyiséget. Az új helyiség nem olyan szép, mint a régi volt, azonban kénytelenek voltunk ezt a megoldást elfogadni. Maga a könyvtár átköltöztetése komoly problémát jelentett és megfelelő altiszt személyzet és szállítóeszközök hiányában az év elején majdnem megoldhatatlannak látszott. A kérdést végül is önkéntes rohamosztatok segítségével oldottuk meg, amelyeket a tudományos és középfokú tisztviselők közül állítottunk össze. Résztvettek ebben az akcióban Aigner Éva, dr Braun Róbertné, dr Dégh Linda, Fónagy Iván, Geist Róbert, dr Katona Klára, dr Könyves-Tóth Kálmán, dr Rubinyi György és dr Telegdi Zsigmond, akik a könyvek áthordását, az új helyiség berendezését és minden egyéb, a költözködésnél felmerült »nehéz testi munkát« a legnagyobb lelkesedéssel és szeretettel néhány nap alatt elvégezték. Így a fiókot az új helyiségben március 22-én megnyitottuk. Sajnos, június folyamán új gondok merültek fel a 2. sz. fiók helyiségével kapcsolatban. Ezúttal csak az ifjúsági könyvtár terme került veszélybe, amelyet a Szakszervezeti Tanács a B-lista munkálatok idejére, minden tiltakozásunk ellenére június 15-én igénybevett és egészen szeptember 2-ig el is foglalt. Ebben az időszakban az ifjúsági kölcsönzést is a felnőttek kölcsönzőhelyiségében bonyolítottuk le, gyermekolvasóink nagy bánatára, mert ez idő alatt meg voltak fosztva a polcokról való szabad válogatás kedvezményétől. A 2. sz. fiók vezetője: dr Hanskarl Erzsébet könyvtári főtiszt, helyettese: Fónagy Iván könyvtári főtiszt, beosztott tisztviselők: Ákosfalvi Gerő Helén havidíjas hivatalnok és Fertsek Elza beosztott fővárosi tanítónő, altiszt: Buócz Béláné.

3. sz. fiók (X., Szörény-u. 3 ifjúsági könyvtárral és olvasóteremmel) már komolyabb sérüléseket szenvedett az ostrom alatt. Erősen megrongálódott bombarobbanás következtében a vízvezetéki és csatornahálózat és ugyanaz a bombarobbanás elpusztította a tetőzet legnagyobb részét is. Ez utóbbit november 25-én több, mint 100 eternitpala beillesztésével, a csőhálózatot pedig június 1-én megfelelő javításokkal állítottuk helyre. A fiók vezetője: Zsák Wilfried könyvtári felügyelő, helyettese: Bánk Ferenc irodatiszt, takarítónő: Horváth Istvánné.

4. sz. fiók (VI., Dózsa György-úti Népszálló, olvasóteremmel) a Népszálló személyzetének kezelésében működik. Vezetője: Bánhegyi Mária népjóléti tiszt.

5. sz. fiók (VI., Állatkert) az ostrom alatt teljesen elpusztult. Az Állatkert igazgatóságának segítségével helyreállítottuk a helyiséget, amelyet újra berendezve és könyvanyaggal felszerelve az olvasóközönség számára május 17-én megnyitottunk. Sajnos, az augusztusi személyzetcsökkentés következtében ennek az aránylag kisforgalmú fióknak a vezetésére nem tudtunk állandó tisztviselőt állítani és kénytelenek voltunk a fiókot két és fél havi működés után augusztus 1-én újra bezárni. A fiók, sajnos, azóta is zárva van.

6. sz. fiók (XI., Verpeléti-út 9., olvasóteremmel) munkáját legjobban az elviselhetetlen hideg akadályozta a téli hónapokban. Ez a fiók ugyanis földszinti üzlethelyiségben van elhelyezve, ahol nem rendes méretű, hanem nagy kirakatablakok hiányoznak és így a helyiség az időjárás viszontagságainak minden mértéken felül ki van téve. A különböző berendezési tárgyakon kívül ebben a fiókban elpusztultak a kályhák, sőt a kémények is eldugultak. Új kályhát venni — költség-

vetési fedezet hiányában — mindeddig venni nem tudtunk, azonban a kéményeket kijavítottuk és a fiókvezetőnek magánösszeköttetései révén sikerült egy darab kölcsönkályhát szerezni, úgyhogy a kölcsönzés — nagyon nehéz körülmények között ugyan —, de zavartalanul folyik. Csak személyzethiány miatt volt némi fennakadás, úgyhogy a nyári zárvatartást augusztus 15-től augusztus 26-ig meg kellett hosszabítani. A fiók vezetője: dr. Rozgonyi Györgyné dr. Pöschl Aranka könyvtári főtiszt, helyettes vezetője: Krudy Gyula könyvtártiszt, beosztott tisztviselő: Rezső Margit havidíjas hivatalnok, takarítónő: özv. Varga Gyuláné.

7. sz. fiók (V., Vág-utca 12., ifjúsági könyvtárral és olvasóteremmel) ugyancsak a helyiségét változtatta. A fiók a Központi Szociális Telep épületének II. emeletén volt elhelyezve és e helyiségre a Szociális Telep Tanoncotthona kibővítésére már 1945. évben bejelentette igényét. Minthogy a Szociális Telepet — akkori Népházat — már annakidején úgy építették, hogy ebben a helyiségben könyvtár kerüljön elhelyezésre, vezetőségünk semmiképpen sem akarta elfogadni a Szociális Telep vezetősége által ajánlott helyiségcseré-megoldást, annak ellenére, hogy a Tanoncotthon kibővítésének szükségességét teljes mértékben belátta. Tárgyalásainknak végül is a Polgármester úr döntése vetett véget, amely elrendelte, hogy a könyvtár költözzék le a Szociális Telep által felajánlott helyiségbe, ugyanazon épület földszintjén. Ezzel szemben október 30-i megállapodásunk értelmében a Tanoncotthon vezetősége magára vállalta az új, jóval szűkebb és könyvtári célokra egyáltalában nem megfelelő helyiség rendbehozatalát, beüvegezését, kifestését, a világítási berendezés felszerelését és az átköltözködéskor segítség nyújtását. Az átköltözést november 18-án kezdtük meg a 2. sz. fiókban már bevált önkéntes tisztviselői rohamosztatok közreműködésével. A rohammunkában résztvettek a fiók személyzetén kívül: dr. Geréb László, Kárpát Miklós, Kiss Ferenc, dr. Rubinyi György és dr. Telegdi Zsigmond. Az átköltöztetési munkát a fiók vezetője, Nyilas Márta olyan ügyesen szervezte meg, hogy a kölcsönzésben semmi fennakadás nem állt be és nappal rendszeren el tudtuk látni a nyilvános szolgálatot, míg az esti órákban a fiók személyzete, a központi »rohamosztatok« és a Tanoncotthon vezetősége által kijelölt tanoncok áthozták és felállították az egész berendezést, helyrerakták a könyveket, kitakarítottak stb. és mindez nem vett két hétnél több időt igénybe. A fiók vezetője: Nyilas Márta havidíjas hivatalnok, helyettes vezetője: Baulovits Zoltánné beosztott fővárosi tanítónő, beosztott tisztviselők (felváltva): dr. Scheiber Mária könyvtári főtiszt és dr. Pogány Zsuzsi tudományos gyakornok, takarítónő: Megyery Gyuláné.

8. sz. fiók (III., Fő-tér 2., ifjúsági könyvtárral és olvasóteremmel). Ez a fiók ugyancsak sok kárt szenvedett az ostrom alatt. A falakat és a vízvezetéki csőhálózatot a háztulajdonos 1946. évben helyreállította, az ablakokat a III. ker. Előjáróság megértő hozzájárulásával Pender Ferenc, a fiók tisztviselője sajátkezüleg deszkázta be, úgyhogy a kölcsönzést zavartalanul tudtuk lebonyolítani egész évben és az olvasóterem is a közönség rendelkezésére állt. Mindössze az ifjúsági könyvtár megnyitása késett egészen május 30-ig, amikor a megsérült falat a háztulajdonos kijavíttatta. Csak a nagy hideggel folytattunk itt is eredménytelen küzdelmet, minthogy a fióknak sem kályhája, sem tüzelőanyaga nem volt egész évben. Ennek a fióknak vezetője: dr. Oszoly Kálmánné könyvtártiszt, helyettes vezetője: Lenz Rózsa havidíjas hivatalnok, beosztott tisztviselő: Pender Ferenc, altiszt Preczka Imre.

9. sz. fiók (VIII., József-körút 70., olvasóteremmel). Ez a fiók a többi fióknál annyiival volt kedvezőbb helyzetben, hogy az ablakok beüvegezése már 1945. évben megtörtént. Viszont ennek a fióknak sem volt a jelentés évében semmi tüzelőanyaga és megmaradt kályhái közül egyetlen egy sem használható. A korán beállott nagy hidegben tisztviselőink egymás után betegedtek meg, úgyhogy előbb az olvasótermi

szolgálatot kellett leállítanunk, majd karácsony után a fiókot egészen be kellett zárunk. A fiók vezetője : Pór Nándorné Váradi Irma könyvtári felügyelő, helyettes vezetője : Deák Tivadarné kezelő, beosztott tisztviselők : Szöllősi Zsigmond könyvtáros és Végh Ilona havidíjas hivatalnok, altiszt : Vékony Istvánné.

10. sz. fiók (VI., Andrassy-út 52., olvasóteremmel). Ez a fiók az ostrom alatti robbantások következtében szenvedett károkat. A bútortat jórésze összetört. Hogy a kölcsönzést mégis lebonyolíthassuk, úgy oldottuk meg a kérdést, hogy a kölcsönző apparátussal bevonultunk az olvasóterem udvari helyiségébe, az ott elhelyezhető polcokra és asztalokra áthoztunk a raktárból annyi könyvet, amennyihez hozzáférhettünk és amennyit el tudtunk helyezni. Ezt a könyvanyagot azután a raktárból fokozatosan frissítettük fel és cserélgettük ki mindaddig, míg szeptember 1-én végre helyrehozhattuk az utcai helyiségeket. A helyreállítás és kitakarítás óriási munkáját a fiók altisztje, Czeiner Teréz végezte el minden segítség nélkül. Sajnos, ezzel még nem tudtunk lehetőséget teremteni a fiók munkájának zavartalan menetére, mert az augusztusi létszámcsoökkentés ezt a fiókot is erősen érintette. A júliusi zárvatartás után augusztusban a fiókot újra be kellett zárunk és csak szeptember 2-án tudtunk a kölcsönzéssel újra megindulni, most már a teljesen rendbehozott utcai helyiségekben. Az olvasóterem azonban — minthogy oda külön tisztviselőt állítani nem tudtunk, — mai napig is zárva van. Nagy nehézségeket okoz itt is a hideg, ami ablakok és tüzelőanyag hiányában igen nagy áldozatot kíván tisztviselőinktől, mert a kályhákat a főváros XVI. ügyosztálya csak december 19-én javíttatta ki és tüzelőanyagot a fiók a jelentés évében egyáltalában nem kapott. A fiók vezetője : Berczel Kornélia könyvtártiszt, helyettes vezetője : D'Isoz István beosztott adóügyi főtiszt, beosztott tisztviselő : Tóth Eszter havidíjas hivatalnok, altiszt : Czeiner Terézia.

11. sz. fiók (I., Krisztina-körút 155.). Itt nemcsak az ablakok, de az ablakkeretek is elpusztultak, a falak lesüllyedtek, a bútortat majdnem teljesen összetört az ostrom alatt, a mennyezetet a beomlástól csak gerendadúcok felállításával lehetett megmenteni. Ennek a fióknak a helyiségeit is el akarták tőlünk venni. Ilyen igénnyel az ostrom után ugyanazon épületbe elhelyezett I. kerületi Elöljáróság lépett fel és nagy munkájába került könyvtárunk és a fiók vezetőségének, míg az Elöljáróság belátta, hogy a Krisztinaváros közönségének a könyvtárra is szüksége van. Végül is némi engedménnyel egyeztünk ki, amennyiben átengedtük az Elöljáróságnak, illetőleg a kerületi orvosi hivatalnak a fiók helyiségeinek egy részét, míg a megmaradt részben most már zavartalanul berendezkedhettünk. A berendezést a fiók tisztviselői kézi kocsin maguk fuvarozták át Budára a könyvtár központjából, míg a könyvanyag nagy részét sikerült az omladékból kimenteni. Ám a felducolt szobákban csak ideiglenesen lehetett elhelyezkedni; a lesüllyedt falak és a beomlásnak állandóan kitett mennyezet életveszélyt jelentettek mind a könyvtári személyzet, mind az olvasók számára. Azonkívül a tartó dúcgerendákban a szolgálatot teljesítő tisztviselők és a könyvtárat látogató olvasók igen gyakran megbotlottak, sőt egy ízben — szeptember hó 17-én — egyik olvasónk egy ilyen megbotlásból kifolyólag olyan szerencsétlenül esett el, hogy felsőkartörést szenvedett. Az I. kerületi mérnöki hivatal október folyamán helyszíni szemlén győződött meg a helyzet tarthatatlanságáról és elrendelte a helyiség teljes helyreállítását. A munkálatokhoz november 25-én kezdtek hozzá, de a jelentés évében befejezésre már nem került sor. A helyreállítás ideje alatt a könyvtári nyilvános szolgálat természetesen szünetelt, csupán a felügyeletet látták el a fiók tisztviselői. A fiók vezetője : Tersánszky J. Jenőné Molnár Sára könyvtári főtiszt, helyettes vezetője : dr. Tichler János könyvtártiszt, beosztott tisztviselők : dr. Szász Károlyné dr. Gillemot Katalin tudományos gyakornok és Babits Mihályné könyvtártiszt, takarítónő : Ignátz Vilmosné.

12. sz. fiók X., Harmat-utca 1—3. alatti helyisége bombatámadás következtében teljesen elpusztult. Helyette a Lakáshivatal még 1945-ben utalt ki új helyiséget X., Zalka Máté-tér 6. sz. alatt és ezen helyiséget fiókkönyvtár céljaira 1946 március elejétől április végéig átalakítottuk. Ugyancsak 1946 április havában vezettük be az elektromos világítási berendezést, majd a helyiséget a jelentés évének október havában kifestettük. Ez a helyiség tehát tulajdonképpen készen áll, csak az elpusztult berendezést nem tudtuk még pótolni, így ez jelentésünk évében nem működött.

14. sz. fiók (IV., Királyi Pál-utca 11., kizárólag ifjúsági könyvtár). E fiók működésében nem állott be fennakadás, mert az ide beosztott tisztviselők hőiesen vállalták a fűtetlen és ablaktalan helyiségben a rendes szolgálatot. A fiók vezetője: dr. Zoltán József könyvtáros, helyettes vezetője: Kelemen László könyvtár-tiszt, beosztott tisztviselők (felváltva): Lám Leó havidíjas hivatalnok és Fertsek Ilona középfokú gyakornok, takarítónő: Fekete Mihályné.

15. sz. fiók villamos-mozgókönyvtár XIII., Béke-tér és XIV., Zuglói kocsiszin állomásokkal felváltva. Vezetője: dr. Molnár Pálné kezelőnő.

16. sz. fiók villamos-mozgókönyvtár, állomásai felváltva X., Liget-téri kitérő és Kispesti kitérő. Vezetője: Sárosi Istvánné kezelőnő.

17. sz. fiók villamos-mozgókönyvtár, állomásai felváltva: II., Török-utcai kitérő, XI., Lejtő-úti kitérő és Albertfalva kitérő. Vezetője: dr. Kolozsvári Gézáné dr. Schöner Magda könyvtár-tiszt.

18. sz. fiók üzemi könyvtár a kelenföldi villamos kocsiszinben. Ez a fiók hetenként csak egyszer tart szolgálatot, vezetését a 17. sz. fiók vezetője, Kolozsvári Gézáné látja el.

44. sz. fiók (VI., Andrassy-út 25.) a Nemzeti Parasztpárt helyiségében. Ezt a fiókot a Nemzeti Parasztpárt anyagi hozzájárulásával tartjuk fenn. Vezetője: Szarvas Ilona fővárosi tanítónő.

A 19—43. sz. fiókok nem működnek önálló fiókokként, hanem különböző szervezetek keretein belül, mint könyvtári letétek.

Meg kell emlékeznünk fiókjainknak a könyvtári szolgálaton túlmenő kulturális tevékenységéről is. A fiókjaink által rendezett irodalmi és mesedélutánokra gondolunk, amelyeket olvasóközönségünk nagy tetszéssel és rokonszenvvel fogadott, de amelyeket személyzeti és technikai nehézségek folytán nem tudtunk úgy kiszélesíteni, amint szeretnénk volna. Így ezek az akciók egyelőre csak kísérleteknek tekinthetők, amelyeknek csak a jövő programjában lesz döntő jelentőségük.

Ezen előadásokat április 25-én kezdtük meg a 7. sz. fiókban, ahol Rubin Péter, az »Úttörő« szerkesztője tartott előadást ifjúsági olvasóinknak »Az érdekes könyvről«. Ezt követte Rónay Mária mesedélutánja, a 14. sz. fiókban május 2-án. Május 23-án Benedek András ifjúsági előadását hallottuk a 7. sz. fiókban a magyar regényirodalomról. Június 4-én ismét a 7. sz. fiókban tartott ifjúsági előadást Trencsényi-Waldapfel Imre arról, hogy »Mit olvas az orosz gyerek?« Június 5-én 2. sz. fiókunkban rendezett kultúrelőadást Fertsek Elza. Július 19-én 44. sz. fiókunkban Jankovich Ferenc tartott szavazatokkal illusztrált előadást »Költők a népert« címen és október 25-én ugyancsak a 44. sz. fiók rendezett ballada-estet.

A nagyközönség körében élénk érdeklődést tapasztalunk fiókjaink törekvései, lehetőségei és munkássága iránt, mi pedig igyekszünk ezt az érdeklődést a könyvtárakat illető felvilágosításokkal, a fiókok ismertetésével és bemutatásával kielégíteni.

Meghívásra résztvettünk a budapesti általános iskolák szülői értekezletein és felhívtuk a megjelent szülők figyelmét fiókjainkra, különös tekintettel a gyermek-könyvtárakra.

Ugyancsak meghívásra résztvett a 7. sz. fiókunk személyzete az Anya- és Csecsemővédők Baráti Köre október 7-i értekezletén, ahol a fiók vezetője a könyvtárat ismertette.

A Váci-út 89. sz. alatti általános iskola V—VI. osztályú tanulói október 8-án osztályfőnökeik kíséretében látogatást tettek 7. sz. fiókunkban, amely alkalommal bemutattuk a könyvtár egész berendezését és kölcsönző apparátusát és elmagyaráztuk a gyerekeknek a könyvtár szervezetét és a kölcsönzés technikáját.

1. sz. fiókunkat szeptember havában a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemokrata Párt újpésti szervezetei által közösen rendezett pártkönyvtárosképző tanfolyam hallgatói látogatták meg.

Itt kell még megemlíteni a Magyar Rádió helyszíni közvetítését július 20-án 16. sz. fiókunk zuglói állomásáról a »Budapest új élete« című sorozatban, amely a villamos-mozgókönyvtárat munkája közben mutatta be a rádió hallgatóinak.

A következő statisztikai adatok az 1—3, 6—11, 14—18., tehát összesen 14 fiókra vonatkoznak.

Nyitvatartás.

A 15 fiók összesen 3378 napon volt nyitva. Ha ebből leszámítjuk a 18. sz. fiókot, amely hetenkint csak egyszer, összesen 48 napon volt nyitva, az összes nyitvatartás a jelentés évében 3330 nap, amiből egy fiókra 256 napos átlag esik. Ezt az átlagot felülmúlták az 1., 7., 8., 14., 15. és 16. sz. fiókok, míg a többi fiók az átlag alatt maradt.

Könyvanyag.

Az év elején az összes fiókok kötetszáma 210.781. Ebből egy fiókra eső átlag 15.055 kötet. Összes gyarapodás a jelentés évében 11.095 kötet, beleszámítva az újonnan berendezett 5. és 12. fiókokat is. Az összes könyvállomány tehát 1946 végén 221.876 kötet volna, amely kötetszámból levonva az elveszett és kiselejtezett 11.734 kötetet, marad, mint meglévő összes könyvállomány az év végén 210.142 kötet, amiből átlagosan egy fiókra 13.134 kötet esik. A megoszlás az egyes fiókok között a következő:

1. sz. fiók	25.428 kötet, az egész állomány	12.1%-a
2. «	25.500 « « « «	12.2%-a
3. «	13.293 « « « «	6.3%-a
5. «	1.233 « « « «	0.6%-a
6. «	18.033 « « « «	8.6%-a
7. «	19.919 « « « «	9.5%-a
8. «	20.718 « « « «	9.9%-a
9. «	18.270 « « « «	8.7%-a
10. «	22.945 « « « «	10.9%-a
11. «	22.186 « « « «	10.5%-a
12. «	764 « « « «	0.3%-a
14. «	12.002 « « « «	5.7%-a
15. «	3.380 « « « «	1.6%-a
16. «	3.517 « « « «	1.7%-a
17. «	2.012 « « « «	1.0%-a
18. «	942 « « « «	0.4%-a
Összesen	210.142 kötet	100%

Ezeknél az adatoknál csak azt kell megjegyeznünk, hogy a kötetszámok adatait statisztikai nyilvántartásokból vettük. Az előbb felsorolt okoknál fogva a fiókok a jelentés évében nem tudták a leltározást elvégezni és a háború folytán elpusztult könyvek kötetszámát pontosan megállapítani.

Gyarapodás.

Az összes gyarapodás a jelentés évében 11.095 kötet, egy fiókra esik átlag 693 kötet. Ezt az átlagot meghaladja az 1., 2., 7., 9. és 11. sz. fiókok gyarapodása, azonkívül az 5. és 12. sz. fiókoké, amelyeket újra rendeztünk be. A többi fiókok gyarapodása az átlagot nem éri el. A megoszlás az egyes fiókok között a következő:

1. sz. fiók	757 kötet, az egész gyarapodás	6.8%-a
2. « «	1.305 « « « «	11.8%-a
3. « «	522 « « « «	4.7%-a
5. « «	1.233 « « « «	11.1%-a
6. « «	633 « « « «	5.7%-a
7. « «	703 « « « «	6.3%-a
8. « «	605 « « « «	5.5%-a
9. « «	1.031 « « « «	9.3%-a
10. « «	657 « « « «	5.9%-a
11. « «	703 « « « «	6.3%-a
12. « «	764 « « « «	6.9%-a
14. « «	400 « « « «	3.6%-a
15. « «	583 « « « «	5.3%-a
16. « «	579 « « « «	5.2%-a
17. « «	561 « « « «	5.1%-a
18. « «	59 « « « «	0.5%-a
Összesen .... 11.095 kötet		100%

A könyvgyarapodás megoszlása nyelvek szerint:

10.467 kötet magyar nyelvű
174 « német «
114 « francia «
320 « angol «
7 « olasz «
13 « egyéb «
11.095 kötet összesen

A könyvgyarapodás megoszlása szakok szerint:

Szépirodalom	7.050 kötet,	63.5%
0 Általános művek	38 «	0.4%
1 Filozófia	172 «	1.6%
2 Vallás, egyház	84 «	0.7%
30 Szociológia	363 «	3.3%
31 Statisztika	18 «	0.2%
32 Politika	361 «	3.3%
33 Társadalmi kérdés	472 «	4.2%
34 Jog	32 «	0.3%
35 Közigazgatás	101 «	0.9%
36 Társadalmi tevékenység	16 «	0.1%
37 Nevelés- és oktatásügy	38 «	0.4%

38	Közgazdaság	125 kötet	1.1%
39	Néprajz	56 «	0.5%
4	Nyelvészet	84 «	0.8%
5	Exakt tudományok	455 «	4.1%
6	Alkalmazott tudományok	290 «	2.6%
7	Művészet	196 «	1.7%
8	Irodalom	379 «	3.4%
9	Történelem	349 «	3.1%
91	Földrajz	188 «	1.7%
92	Életrajzok	228 «	2.0%
Összesen ..... 11.095 kötet,			100%

Tehát az új gyarapodás 63.5 százaléka szépirodalmi és 36.5 százaléka ismeretterjesztő mű. Az ismeretterjesztő irodalomból a társadalmi tudományokra esik 1582 kötet, ami az összgyarapodásnak 14.4, az ismeretterjesztő irodalomnak 39 százaléka.

Olvasóközönség.

Összes taglétszám az év elején	14.861
Új beiratkozás	10.995
Összesen	25.856
Tagságmegszüntetés	2.529
Tehát összes taglétszám az év végén	23.322
Ebből felnőtt	20.035 vagyis 85%
Gyermekek	3.287 « 15%
Összesen	23.322 vagyis 100%

Az össztagslétszámból egy fiókra eső átlag 1555. Ha azonban a 18. sz. fiókot, amely hetenkint csak egyszer van nyitva és tag étszáma egészen minimális, valamint az 5. sz. fiókot, amely az egész évben mindössze néhány hétig működött, számításainkon kívül hagyjuk, úgy egy fiókra 1800 átlagos taglétszám esik. Ezt az átlagot meghaladták a jelentés évében a 2., 7., 8., 9. és 10. sz. fiókok, míg a többiek nem érték el.

Az össztagslétszám az egyes fiókok között a következőképpen oszlik meg:

1. sz. fiók	1.513, vagyis az összes taglétszám	6.5%-a
2. «	2.932 « « « «	12.5%-a
3. «	944 « « « «	4.0%-a
5. «	88 « « « «	0.4%-a
6. «	1.182 « « « «	5.1%-a
7. «	2.119 « « « «	9.1%-a
8. «	2.545 « « « «	11.0%-a
9. «	2.567 « « « «	11.0%-a
10. «	2.989 « « « «	12.8%-a
11. «	1.256 « « « «	5.4%-a
14. «	1.212 « « « «	5.2%-a
15. «	1.599 « « « «	6.8%-a
16. «	1.510 « « « «	6.5%-a
17. «	700 « « « «	3.0%-a
18. «	166 « « « «	0.7%-a
23.322 olvasó összesen		100%

A taglétszám és a könyvvállomány adatait egybevetve az egyes fiókokban egy-egy olvasóra a következő kötettség esik:

1. sz. fiók...	25.428 kötet,	1.513 olvasó, egy olvasóra esik	16 kötet
2. « « ..	25.500 «	2.932 « «	8 «
3. « « ..	13.293 «	944 « «	14 «
5. « « ..	1.233 «	88 « «	14 «
6. « « ..	18.033 «	1.182 « «	15 «
7. « « ..	19.919 «	2.119 « «	9 «
8. « « ..	20.718 «	2.545 « «	8 «
9. « « ..	18.270 «	2.567 « «	7 «
10. « « ..	22.945 «	2.989 « «	7 «
11. « « ..	22.186 «	1.256 « «	17 «
12. « « ..	764 «	— « «	— «
14. « « ..	12.002 «	1.212 « «	9 «
15. « « ..	3.380 «	1.599 « «	2 «
16. « « ..	3.517 «	1.510 « «	2 «
17. « « ..	2.012 «	700 « «	2 «
18. « « ..	942 «	166 « «	5 «

Összesen .... 210.142 kötet 23.322 olvasó

Átlagban egy olvasóra 9 kötet esik, ezt az átlagot azonban nem érik el a legnagyobb forgalmú, tehát a 2., 3., 9. és 10. sz. fiókok. De még ezeknél is rosszabb helyzetben vannak a 15., 16. és 17. sz. fiókok, tehát a villamos-mozgókönyvtárak, ahol egy olvasóra mindössze 2 kötet esik. Minthogy a villamoskocsikban megfelelő mennyiségű könyvet elhelyezni nem lehet, ezen csak a fiókhálózat kibővítésének keretében, új, állandó fiókok felállításával lehetne segíteni.

Új beiratkozások

Összesen beiratkozott az év folyamán 10.995 olvasó, ebből az egy fiókra eső átlag 733. Ezt az átlagot meghaladják a 2., 6., 7., 8., 9., 10. és 11. sz. fiókok. A megoszlás az egyes fiókokban a következő:

1. sz. fiók	614 új tag, létszámának	40, összemelkedésének	5.6%-a
2. « «	1.062 « «	36 «	9.6%-a
3. « «	293 « «	31 «	2.7%-a
5. « «	88 « «	100 «	0.8%-a
6. « «	781 « «	66 «	7.2%-a
7. « «	746 « «	35 «	6.7%-a
8. « «	865 « «	34 «	7.8%-a
9. « «	1.446 « «	56 «	13.1%-a
10. « «	1.172 « «	39 «	10.7%-a
11. « «	1.256 « «	100 «	11.4%-a
14. « «	695 « «	57 «	6.3%-a
15. « «	549 « «	34 «	5.0%-a
16. « «	575 « «	38 «	5.3%-a
17. « «	700 « «	100 «	6.4%-a
18. « «	153 « «	92 «	1.4%-a
10.995 új tag összesen			100%

Az olvasók megoszlását foglalkozási ágak szerint a következő táblázat mutatja:

Szabad foglalkozású	598	vagyis	2.6%
Pedagógus	828	«	3.6%
Köztisztviselő	2.762	«	11.9%
Magántisztviselő	2.571	«	11.0%
Iparos, kereskedő	1.336	«	5.7%
Bérmunkás	2.544	«	10.9%
Háztartásbeli	3.108	«	13.3%
Katonatiszt	104	«	0.5%
Egyetemi tanár	18	«	— %
Író és művész	156	«	0.7%
Altiszt	422	«	1.8%
Egyéb	224	«	0.9%
Főiskolai hallgató	1.180	«	5.0%
Szakiskolai tanuló	559	«	2.4%
Középiskolai tanuló	3.457	«	14.8%
Általános iskolai tanuló felső osztály	1.332	«	5.7%
« « « alsó «	877	«	3.8%
Tanonc	1.246	«	5.4%
Összesen	23.322		100%

Legnagyobb százalékban tehát középiskolai tanulók, háztartásbeliek, köztisztviselők, magántisztviselők és bérmunkások szerepelnek. A foglalkozási megoszlást az egyes fiókok szerinti százalékarányban feldolgozva a következő képet kapjuk:

	Háztartásbeli	Köz- tisztviselő	Magán- tisztviselő	Bérmunkás	Iparos, kereskedő	Pedagógus	Szabad- foglalkozás	Főiskolai hallgató	Középisk. tanuló	Tanonc	S z á z a l é k
1. sz. fiók ..	15	16	18	8	7	8	5	16	—	—	
2. « « ..	12	12	12	9	5	4	1	6	33	3	S z á z a l é k
3. « « ..	20	12	11	13	5	5	1	3	12	5	
5. « « ..	27	9	12	7	10	1	3	1	25	—	
6. « « ..	20	18	10	4	3	7	8	9	11	2	
7. « « ..	13	10	12	16	8	2	2	2	18	9	
8. « « ..	14	13	11	36	3	1	—	2	9	—	
9. « « ..	11	17	20	11	3	6	3	10	11	6	
10. « « ..	11	6	6	9	2	3	3	6	14	23	
11. « « ..	13	30	6	1	3	6	2	5	18	—	
15. « « ..	24	8	13	7	20	2	4	1	9	1	
16. « « ..	22	13	20	6	17	2	—	2	9	1	
17. « « ..	28	16	14	8	10	5	6	2	7	—	
18. « « ..	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	

Ebben a táblázatban a gyermekkönyvtár adatait számításon kívül hagytuk. Az eredmény azt mutatja, hogy

háztartásbeliek	legnagyobb arányban a	.....	17., 5., 15. és 16.
köztisztviselők	«	«	..... 11., 6. és 9.
magántisztviselők	«	«	..... 9., 16. és 1.
bérmunkások	«	«	..... 18. és 8.
iparosok, kereskedők	«	«	..... 15. és 16.
pedagógusok	«	«	az ..... 1. és 9.
szabad foglalkozásúak	«	«	a ..... 6.
főiskolai hallgatók	«	«	az ..... 1.
tanoncok	«	«	a ..... 10.

számú fiókjainkat látogatják, míg a többi foglalkozási kategória valamennyi fiókunknál egyenlő arányban van képviselve.

Olvasótermeink

A jelentés évében csak 3 olvasóterem állott korlátlanul olvasóink rendelkezésére, míg a 10. sz. fiókunk olvasótermét egész évben, a 9. sz. fiókét pedig az év nagy részében személyzethiány miatt zárva kellett tartanunk.

Az olvasótermekben az összes könyvforgalom volt 27.503 mű.

Ebből felnőtt olvasóra esik	23.567 mű, vagyis	85%
gyermek «	3.936 «	15%
Összesen	27.503 mű, vagyis	100%

A felnőttek által olvasott 23.567 műből

szépirodalmi mű	5.224, vagyis	22%
ismeretterjesztő	18.343 «	78%
Összesen	23.567 mű	100%

Az ifjúsági forgalomból szépirodalmi mű	2.749 vagyis	70%
ismeretterjesztő	1.187 «	30%
Összesen	3.936 mű	100%

Az egész olvasótermi forgalom megoszlása:

szépirodalmi mű	7.973 mű, vagyis	28%
ismeretterjesztő	19.530 «	72%
Összesen	27.503 mű	100%

Kölcsönzés

Összesen kikölcsönöztünk	1,026.258 kötetet	
Ebből felnőtt olvasóra esik	895.073 kötet, vagyis	87%
gyermek «	131.185 «	13%
Összesen	1,026.258 kötet	100%

A felnőtt kölcsönzésekben szépirodalmi	614.493 kötet, =	67%
ismeretterjesztő	280.580 «	= 33%
Összesen	895.073 kötet	100%

Az ifjúsági kölcsönzésekben	szépirodalmi ...	95.229 kötet, = 72%
	ismeretterjesztő	35.956 « = 28%
Összesen	.....	131.185 kötet = 100%

A megoszlási arány szerint tehát a felnőttek 5 százalékkal több ismeretterjesztő művet olvasnak, mint a gyermekek.

Az egész forgalomból	szépirodalmi	709.722 kötet, = 69%
	ismeretterjesztő	316.536 « = 31%
Összesen	.....	1,026.258 kötet 100%

A forgalom megoszlása az egyes fiókokban a következő:

	Szépirodalom	Ismeretterjesztő	Összesen	Százalék
1. sz. fiók	57.941	18.359	76.300	7.4
2. «	69.567	27.303	96.870	9.5
3. «	51.684	9.354	61.038	6.0
5. «	458	34	492	—
6. «	47.306	24.020	71.326	7.0
7. «	47.283	13.317	60.600	5.9
8. «	72.859	35.263	108.122	10.6
9. «	72.657	50.272	122.929	12.0
10. «	115.367	47.159	162.526	15.8
11. «	30.357	15.904	46.441	4.5
14. «	37.697	21.027	58.724	5.7
15. «	39.950	24.117	64.067	6.2
16. «	33.622	16.464	50.086	4.9
17. «	29.357	12.093	41.450	4.0
18. «	3.437	1.850	5.287	0.5
Összesen	709.722	316.536	1,026.258	100

A felnőtt és az ifjúsági forgalmat szétválasztva a megoszlás a következő:

Felnőttek:

1. sz. fiók	57.941	18.359	76.300	8.5
2. «	55.705	22.241	77.946	8.8
3. «	32.341	5.642	37.983	4.2
5. «	238	34	272	—
6. «	47.306	24.020	71.326	8.0
7. «	28.734	9.640	38.374	4.3
8. «	67.301	32.785	100.000	11.2
9. «	72.657	50.272	122.929	13.7
10. «	115.367	47.159	162.526	18.1
11. «	30.537	15.904	46.441	5.2
15. «	39.950	24.117	64.067	7.2
16. «	33.622	16.464	50.086	5.6
17. «	29.357	12.093	41.450	4.6
18. «	3.437	1.850	5.287	0.6
Összesen	614.493	280.580	895.073	100

Ifjúság	Szépirodalom	Ismeret-terjesztő	Összesen	Százalék
2. sz. fiók	13.862	5.062	18.924	14.4
3. « «	19.343	3.712	23.055	17.6
5. « «	220	—	220	0.1
7. « «	18.549	3.677	22.226	17.0
8. « «	5.558	2.478	8.036	6.1
14. « «	37.697	21.027	58.724	44.8
Összesen	95.229	35.956	131.185	100

A könyvvállomány és a kölcsönzési forgalom százalékos adatai egybevetve az egyes fiókokban:

	Könyv-vállomány	Kölcsönzési forgalom
1. sz. fiók	12.1%	7.4%
2. « «	12.2%	9.5%
3. « «	6.3%	6.0%
5. « «	0.6%	—
6. « «	8.6%	7.0%
7. « «	9.5%	5.9%
8. « «	9.9%	10.6%
9. « «	8.7%	12.0%
10. « «	10.9%	15.8%
11. « «	10.5%	4.5%
12. « «	0.3%	—
14. « «	5.7%	5.7%
15. « «	1.6%	6.2%
16. « «	1.7%	4.9%
17. « «	1.0%	4.0%
18. « «	0.4%	0.5%
Összesen	100%	100%

Könyvvállományukkal arányban nem álló nagy forgalmat bonyolítottak le tehát a 8., 9., 10., 15., 16. és 17. sz. fiókok.

A felsorolt adatok kellőképpen illusztrálják, hogy fiókhálózatunk a budapesti olvasóközönség igényét már nem képes kielégíteni és feltétlenül szükség van új fiókok felállítására. Legjobban mutatják ezt a villamos-mozgókönyvtárak (15., 16. és 17. sz. fiókok) adatai. Ezeket ugyanis eredetileg olyan céllal indítottuk, hogy mindaddig, míg egy állandó fiókot indokoló számú olvasóközönség egy bizonyos területről összegyűlik, addig a közönséget olvasnivalóval átmenetileg el tudjuk látni. Ezzel szemben a mai helyzet az, hogy a mozgókönyvtárak olvasólétszáma eléri, sőt meghaladja az állandó fiókokét, viszont méreteiknél, valamint könyvanyaggal és személyzettel való felszereltségüknél fogva ezt a nagy forgalmat még gépies kölcsönzéssel is alig tudják lebonyolítani.

Személyzeti viszonyok

A fiókok személyzeti viszonyait a következő adatok illusztrálják:

Az összes fiókokban — az állandóan betegállományban levőket nem számítva, összesen 32 tisztviselő teljesít szolgálatot. Az előbb kimutatott adatok szerint (23.322 olvasó, 1,026.258 kölcsönzött kötet) egy tisztviselőre jut átlagosan 728 olvasó állandó ellátása, vagyis egy tisztviselő a jelentés évében átlag 32.070 kötet könyvet kölcsönzött ki. Ezt az átlagot a következő részletes adatok adják:

		Tisztí létszám	Egy tisztviselőre esik	
			Olvasó	Kölcsönzés
1. sz. fiók	.....	3	504	25.433
2. «	«	4	733	24.217
3. «	«	2	472	30.519
6. «	«	3	394	23.755
7. «	«	3	706	20.200
8. «	«	3	844	36.040
9. «	«	3	855	40.976
10. «	«	3	996	54.175
11. «	«	3	418	15.480
14. «	«	3	404	19.574
15. «	«	1	1.599	64.067
16. «	«	1	1.515	50.086
17—18. «	«	1	866	46.737

Ha tekintetbe vesszük a kölcsönzésen kívül még a fióktisztviselőkre háramló belső könyvtári munkát is, világos, hogy ilyen viszonyok között a kölcsönzést nagyobbára csak gépiesen tudjuk lebonyolítani.

A jövő feladata lesz mind a fiókok, mind a személyzeti létszám szaporítása, hogy a fiókokban szolgálatot teljesítő tisztviselőknek a könyvtári munkához elengedhetetlenül szükséges önképzésre és az olvasók egyéni, kulturális nevelésére is maradjon idejük.

Hisszük, hogy a hároméves terv keretében erre meg is lesz a lehetőség.
Budapest, 1946 december 31.

Solti Andrásné

1. Függelék

A SZÉKESFŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR 1946/47. ÉVI KÖLTSÉGVETÉSE
(a személyi kiadások nélkül)

A költségvetési rovat megnevezése	1946/47. évre		
	megállapított költségvetés	pót- előirányzat	összesen
	f o r i n t		
KIADÁS			
<i>Rendes kiadások</i>			
Dologi kiadások :			
Munkabérek	36.000	65.560	101.560
Épületfenntartás	11.595	25.005	36.600
Berendezés pótlása és karbantartása	10.050	10.000	20.050
Könyvbeszerzés	255.000	145.000	400.000
Könyvkötés	31.980	30.000	61.980
Házbérek	39.585	34.315	73.900
Fűtés, világítás, vízfogyasztás	44.955	40.045	85.000
Katalógus, évkönyv, nyomtatványok	11.400	30.000	41.400
Irodai szerek és eszközök	13.050	10.000	23.050
Egyéb kiadások (távbeszélő, nyelvtanfolyamok, közlekedés stb.)	42.000	51.400	93.400
Rendes kiadás összesen	495.615	441.325	936.940
<i>Rendkívüli kiadások</i>			
Könyvtári épületek helyreállítása	—	40.000	40.000
Kiadás összesen	495.615	481.325	976.940
BEVÉTEL			
<i>Rendes bevételek</i>			
Központi Könyvtár	15.300	—	15.300
Fiókkönyvtárak	101.400	—	101.400
Rendes bevétel összesen	116.700	—	116.700
<i>Rendkívüli bevételek</i>			
Az Újjáépítési Alap hozzájárulása a Székesfővárosi Könyvtár épületének helyreállítási munkáinak költségeihez	—	40.000	40.000
Bevétel összesen	116.700	40.000	156.700
MÉRLEG			
Kiadás	495.615	481.325	976.940
Bevétel	116.700	40.000	156.700
Hiány	378.915	441.325	820.240

2. Függelék.

A GYARAPODÁS KIMUTATÁSA SZÁRMAZÁS SZERINT, 1945—1946

Származás	1946			1945		
	Központ	Fiókok	Összesen	Központ	Fiókok	Összesen
	darab			darab		
1. Kötelesspéldány	24	—	24	3	—	3
2. Ajándék és csere	1.646	—	1.646	587	—	587
3. Vétel	3.376	11.095	14.471	1.066	8.970	10.036
4. Áthelyezés	2.342	—	2.342	1.052	—	1.052
Összesen	7.388	11.095	18.483	2.708	8.970	11.678

3. Függelék

A GYARAPODÁS MEGOSZLÁSA NYELVEK SZERINT, 1945—1946

Nyelv	1946						1945					
	Központ		Fiókok		Összesen		Központ		Fiókok		Összesen	
	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%
1. Magyar	4.995	67·6	10.467	94·3	15.462	83·7	2.141	79·0	8.811	98·3	10.952	93·8
2. Angol	762	10·3	320	2·9	1.082	5·9	40	1·5	52	0·6	92	0·8
3. Francia	368	5·0	114	1·0	482	2·6	62	2·3	30	0·3	92	0·8
4. Német	449	6·1	174	1·6	623	3·4	339	12·5	75	0·8	414	3·6
5. Orosz	227	3·1	—	—	227	1·2	62	2·3	—	—	62	0·5
6. Olasz	17	0·2	7	0·1	24	0·1	10	0·4	1	0·0	11	0·1
7. Skandináv	18	0·2	—	—	18	0·1	1	0·0	—	—	1	0·0
8. Többnyelvű	262	3·6	—	—	262	1·4	27	1·0	—	—	27	0·2
9. Egyéb	290	3·9	13	0·1	303	1·6	26	1·0	1	0·0	27	0·2
Összesen	7.388	100·0	11.095	100·0	18.483	100·0	2.708	100·0	8.970	100·0	11.678	100·0

4. Függelék

A GYARAPODÁS MEGOSZLÁSA SZAKOK SZERINT, 1945—1946

Szak	1946						1945					
	Központ		Fiókok		Összesen		Központ		Fiókok		Összesen	
	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%	darab	%
0 Általános művek ..	681	9.2	38	0.3	719	3.9	173	6.3	27	0.3	200	1.7
1 Bölcelet	101	1.4	172	1.6	273	1.5	48	1.8	115	1.3	163	1.4
2 Vallás, Egyház	69	0.9	84	0.8	153	0.8	65	2.4	29	0.3	94	0.8
3 Társadalmi tudományok	3.551	48.1	1.584	14.3	5.135	27.8	1.079	39.8	564	6.3	1.643	14.1
Ebből :												
30 Szociológia	407	5.5	365	3.3	772	4.2	172	6.3	270	3.0	442	3.8
31 Statisztika, demológia	37	0.5	18	0.2	55	0.3	61	2.2	4	0.1	65	0.6
32 Politika	2.195	29.7	361	3.3	2.556	13.8	338	12.5	51	0.6	389	3.3
33 Szociálpolitika ..	273	3.7	472	4.3	745	4.1	51	1.9	75	0.8	126	1.1
34 Jog	152	2.1	32	0.3	184	1.0	189	7.0	9	0.1	198	1.7
35 Közigazgatás ...	91	1.2	101	0.9	192	1.0	75	2.8	44	0.5	119	1.0
36 Társadalmi tevékenység	28	0.4	16	0.1	44	0.2	11	0.4	2	0.0	13	0.1
37 Nevelés, oktatás	74	1.0	38	0.3	112	0.6	40	1.5	19	0.2	59	0.5
38 Közgazdaság ...	266	3.6	125	1.1	391	2.1	123	4.5	49	0.5	172	1.5
39 Néprajz	28	0.4	56	0.5	84	0.5	19	0.7	41	0.5	60	0.5
4 Nyelvészet	177	2.4	84	0.8	261	1.4	34	1.3	41	0.5	75	0.6
5 Természettudomány	101	1.4	455	4.1	556	3.0	39	1.4	361	4.0	400	3.4
6 Alkalmazott tudományok	328	4.4	290	2.6	618	3.3	74	2.8	170	1.9	244	2.1
7 Művészet	390	5.3	196	1.8	586	3.2	292	10.8	245	2.7	537	4.6
8 Szépirodalom	1.017	13.8	7.427	66.9	8.444	45.7	580	21.5	6.620	73.8	7.200	61.7
Ebből :												
809 Irodalomtörténet	120	1.6	379	3.4	499	2.7	20	0.7	387	4.3	407	3.5
9 Történelem	603	8.1	349	3.1	952	5.1	134	4.9	258	2.9	392	3.4
91 Földrajz	103	1.4	188	1.7	291	1.6	51	1.9	311	3.5	362	3.1
92 Életrajz	267	3.6	228	2.0	495	2.7	139	5.1	229	2.7	368	3.1
Mindössze	7.388	100.0	11.095	100.0	18.483	100.0	2.708	100.0	8.970	100.0	11.678	100.0

5. Függelék

A GYARAPODÁS ÉS ALLOMÁNY KIMUTATÁSA GYŰJTEMÉNYENKINT

A gyűjtemény jelzése és neve	Kötetek száma az év elején	Gyarapodás az év folyamán	Elveszett, áthelyezett és kiselejtezett	Kötetek száma az év végén
I. KÖZPONT				
Raktár	167.641	2.587	8.502	161.726
A Keleti és szláv gyűjtemény	14.355	353	—	14.708
B Budapesti gyűjtemény	35.413	1.443	—	57.660
B-H Budapesti kisnyomtatvány-gyűjtemény ..	19.919		—	
B-T Budapesti térképek	303		—	
B-M Budapesti metszetgyűjtemény	582	—	—	—
Ősnyomtatvány	49	—	—	49
K Kézikönyvtár	4.793	144	1.100	3.837
P Idegen nyelvű röpiratgyűjtemény	13.707	112	248	13.571
R Magyar nyelvű röpiratgyűjtemény	17.414	540	424	17.530
T Térképek	433	5	33	405
01 Könyvészeti gyűjtemény	5.361	45	—	5.406
02 Könyvtártani gyűjtemény	3.142	22	—	3.164
09-091 Bibliofília	3.350	44	—	3.394
Sz Szűry-gyűjtemény	8.232	91	—	8.323
Ball Ballagi-gyűjtemény	5.238	—	—	5.238
Em Emigrációs gyűjtemény	70	921	—	991
Szin Színészettörténeti gyűjtemény	390	772	—	1.162
Vár Városházi közigazgatási könyvtár	942	309	—	1.251
<i>Központ összesen</i>	<i>301.334</i>	<i>7.388</i>	<i>10.307</i>	<i>298.415</i>
II. FIÓKOK				
Fiókok és a Fiókközpont raktára	230.148	18.028	22.898	225.278
Főösszeg	531.482	25.416	33.205	523.693

6. Függelék

A KÖNYVTÁR KÖLCSÖNZŐINEK FOGLALKOZÁSI STATISZTIKÁJA, 1946

Foglalkozás	Tudományos központ	1. számú fiók	2. számú fiók	3. számú fiók	4. számú fiók	5. számú fiók	6. számú fiók	7. számú fiók	8. számú fiók	9. számú fiók	10. számú fiók	11. számú fiók	12. számú fiók	14. számú fiók	15. számú fiók	16. számú fiók	17. számú fiók	18. számú fiók	Összesen
Egyetemi tanár ..	28	2	5	1	—	—	1	—	1	—	7	1	—	—	—	—	—	—	46
Író, művész	114	15	54	7	—	—	11	8	2	10	22	18	—	—	—	—	9	—	270
Köztisztviselő	362	248	279	59	—	6	222	152	306	455	193	386	—	—	139	205	112	—	3.124
Szabadfoglalkozású (ügyvéd, orvos, mérnök)	124	78	37	6	—	2	103	28	8	80	107	31	—	—	68	9	41	—	722
Tanszemélyzet	104	121	88	25	—	1	87	30	35	161	86	82	—	2	35	36	39	—	932
Katonatiszt	45	14	12	7	—	—	14	1	8	2	11	21	—	—	—	10	4	—	149
Iparos, kereskedő ..	60	105	115	28	—	7	39	125	73	86	64	36	—	—	331	259	68	—	1.396
Magántisztviselő ..	214	271	266	54	—	8	112	198	245	498	196	81	—	—	207	305	98	—	2.753
Bérmunkás és ... ker. alkalm.	75	130	226	63	—	5	53	256	815	283	291	15	—	—	120	98	55	166	2.651
Főiskolai hallgató ..	745	241	143	14	—	1	107	37	42	262	197	64	—	—	24	33	15	—	1.925
Középisk. tanuló ..	32	—	735	86	—	17	137	290	209	250	439	227	—	756	151	138	48	—	3.515
Szakisk. és polgári iskolai tanuló ..	31	2	300	291	—	10	4	474	120	16	293	88	—	245	4	17	1	—	1.896
Elemi isk. tanuló ..	—	—	286	145	—	13	—	68	193	—	—	—	—	172	—	—	—	—	877
Tanonc	6	11	77	28	—	—	29	148	16	152	705	4	—	28	25	21	2	—	1.252
Háztartásbeli	51	231	259	98	—	18	235	208	330	290	346	167	—	9	388	331	198	—	3.159
Altiszt (állami, fővárosi, üzemi) ..	4	7	31	32	—	—	3	67	118	8	23	8	—	—	107	13	5	—	426
Egyéb	30	37	19	—	—	—	25	29	24	14	9	27	—	—	—	35	5	—	254
Összesen ...	2.025	1.513	2.932	944	—	88	1.182	2.119	2.545	2.567	2.989	1.256	—	1.212	1.599	1.510	700	166	25.347

7. Függelék a)

AZ EGÉSZ NYILVÁNOS

A könyvtár ága	A használat módja	Hány napon nyitva	Hetenkint nyitva (óra)					
			Kölcsönzésre			Helybenolvasásra		
			Felnőtt	Gyermek	Összesen	Felnőtt	Gyermek	Összesen
<i>Központ</i>	Kölcsönzés és helybenolvasás	251 158	51	—	51	54	—	54
<i>Fiókközpont</i>	—	—	—	—	—	—	—	—
1. sz. fiók	Kölcsönzés	269	20·5	—	20·5	—	—	—
2. sz. fiók	Kölcsönzés	198	20·5	20·5	41	—	—	—
3. sz. fiók	Kölcsönzés és helybenolvasás	252	10·5	10·5	21	—	6	6
4. sz. fiók	Kölcsönzés és helybenolvasás	171	22	—	22	22	—	22
5. sz. fiók	Kölcsönzés	34	15	6	21	—	—	—
6. sz. fiók	Kölcsönzés	248	20·5	—	20·5	20·5	—	20·5
7. sz. fiók	Kölcsönzés és helybenolvasás	260	14·5	5	19·5	14·5	5	19·5
8. sz. fiók	Kölcsönzés és helybenolvasás	257	21	3	24	21	—	21
9. sz. fiók	Kölcsönzés és helybenolvasás	248	22	—	22	18	—	18
10. sz. fiók	Kölcsönzés	253	27	—	27	—	—	—
11. sz. fiók	Kölcsönzés	215	24	—	24	—	—	—
12. sz. fiók	Kölcsönzés	—	—	—	—	—	—	—
14. sz. fiók	Kölcsönzés	258	—	17·5	17·5	—	—	—
15. sz. fiók	Kölcsönzés	312	18	—	18	—	—	—
16. sz. fiók	Kölcsönzés	281	18	—	18	—	—	—
17. sz. fiók	Kölcsönzés	212	15	—	15	—	—	—
18. sz. fiók	Kölcsönzés	48	3	—	3	—	—	—
<i>Fiókok együtt</i>		3.516	271·5	62·5	334	96	11	107
Összesen		3.767	322·5	62·5	385	150	11	161

SZOLGÁLAT ÁTTEKINTÉSE 1946-BAN

Ülőhelyek száma			Kötetek száma az év elején			Gyarapodás az év folyamán			Elvesztett, áthelyezett vagy kiselejtezett (kötet)	Kötetek száma az év végén	Kurrens folyóiratok és újságok száma			
											Felnőtt		Gyermek	
Felnőtt	Gyermek	Összesen	Felnőtt	Gyermek	Összesen	Felnőtt	Gyermek	Összesen			Cím	Példány	Cím	Példány
120	—	120	301.334	—	301.334	7.388	—	7.388	10.307	298.415	207	317	—	—
—	—	—	10.095	—	10.095	6.933	—	6.933	5.416	11.612	—	—	—	—
—	—	—	24.805	—	24.805	757	—	757	134	25.428	1	1	—	—
—	—	—	20.965	3.519	24.484	1.124	181	1.305	289	25.500	3	3	—	—
—	38	38	10.823	2.048	12.871	416	106	522	100	13.293	21	21	1	1
50	—	50	3.514	10	3.524	—	—	—	—	3.524	11	11	—	—
—	—	—	4.475	1.286	5.761	994	239	1.233	5.761	1.233	—	—	—	—
4	—	4	17.402	—	17.402	633	—	633	2	18.033	17	17	—	—
40	—	40	16.559	4.159	20.718	592	111	703	1.502	19.919	29	29	1	1
12	—	12	17.794	2.760	20.554	549	56	605	441	20.718	10	10	—	—
32	—	32	25.886	—	25.886	1.031	—	1.031	8.647	18.270	21	21	—	—
—	—	—	22.532	—	22.532	657	—	657	244	22.945	12	12	—	—
—	—	—	21.647	119	21.766	703	—	703	283	22.186	3	3	—	—
—	—	—	—	—	—	764	—	764	—	764	—	—	—	—
—	—	—	—	11.618	11.618	—	400	400	16	12.002	1	1	—	—
—	—	—	2.810	—	2.810	583	—	583	13	3.380	—	—	—	—
—	—	—	2.948	—	2.948	579	—	579	10	3.517	—	—	—	—
—	—	—	1.491	—	1.491	561	—	561	40	20.12	—	—	—	—
—	—	—	883	—	883	59	—	59	—	942	—	—	—	—
138	38	176	204.629	25.519	230.148	16.935	1.093	18.028	22.898	225.278	129	129	2	2
258	38	296	505.963	25.519	531.482	24.323	1.093	25.416	33.205	523.693	336	446	2	2

7. Függelék b) (Folytatás és vége)

AZ EGÉSZ NYILVÁNOS

A könyvtár ága	Újonnan beírt kölcsönző			Kölcsönzők összes száma			Olvasóteremben használt kötet						
							Szépirodalom			Ismeretterjesztő			Összesen
	Felnőtt	Gyermek	Együtt	Felnőtt	Gyermek	Együtt	Felnőtt	Gyermek	Együtt	Felnőtt	Gyermek	Együtt	
Központ	1.615	—	1.615	2.025	—	2.025	—	—	—	6.583	—	6.583	6.583
1. sz. fiók	614	—	614	1.513	—	1.513	—	—	—	—	—	—	—
2. sz. fiók	764	298	1.062	2.189	743	2.932	—	—	—	—	—	—	—
3. sz. fiók	151	142	293	494	450	944	—	2.749	2.749	—	673	673	3.422
4. sz. fiók	—	—	—	—	—	—	1.801	—	1.801	522	—	522	2.323
5. sz. fiók	58	30	88	58	30	88	—	—	—	—	—	—	—
6. sz. fiók	781	—	781	1.182	—	1.182	—	—	—	—	—	—	—
7. sz. fiók	383	363	746	1.554	565	2.119	—	—	—	3.446	512	3.958	3.958
8. sz. fiók	576	289	865	2.256	289	2.545	—	—	—	12.911	—	12.911	12.911
9. sz. fiók	1.446	—	1.446	2.567	—	2.567	5.224	—	5.224	1.986	—	1.986	7.210
10. sz. fiók	1.172	—	1.172	2.989	—	2.989	—	—	—	—	—	—	—
11. sz. fiók	843	—	843	1.256	—	1.256	—	—	—	—	—	—	—
12. sz. fiók	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14. sz. fiók	2	693	695	2	1.210	1.212	—	—	—	—	—	—	—
15. sz. fiók	549	—	549	1.599	—	1.599	—	—	—	—	—	—	—
16. sz. fiók	575	—	575	1.510	—	1.510	—	—	—	—	—	—	—
17. sz. fiók	700	—	700	700	—	700	—	—	—	—	—	—	—
18. sz. fiók	153	—	153	166	—	166	—	—	—	—	—	—	—
Fiókok együtt	8.767	1.815	10.582	20.035	3.287	23.322	7.025	2.749	9.774	18.865	1.185	20.050	29.824
Összesen ..	10.382	1.815	12.197	22.060	3.287	25.347	7.025	2.749	9.774	25.448	1.185	26.633	36.407

SZOLGÁLAT ÁTTEKINTÉSE 1946-BAN

Kölcsönzött kötet							Összes forgalom (kötet)						
Szépirodalom			Ismeretterjesztő			Összesen	Szépirodalom			Ismeretterjesztő			Összesen
Felnőtt	Gyermek	Együtt	Felnőtt	Gyermek	Együtt		Felnőtt	Gyermek	Együtt	Felnőtt	Gyermek	Együtt	
—	—	—	23.906	—	23.906	23.906	—	—	—	30.489	—	30.489	30.489
57.941	—	57.941	18.359	—	18.359	76.300	57.941	—	57.941	18.359	—	18.359	76.300
55.705	13.862	69.567	22.241	5.062	27.303	96.870	55.705	13.862	69.567	22.241	5.062	27.303	96.870
32.341	19.343	51.684	5.642	3.712	9.354	61.038	32.341	22.092	54.433	5.642	4.385	10.027	64.460
1.697	—	1.697	530	—	530	2.227	3.498	—	3.498	1.052	—	1.052	4.550
632	456	1.088	120	—	120	1.208	632	456	1.088	120	—	120	1.208
47.306	—	47.306	24.020	—	24.020	71.326	47.306	—	47.306	24.020	—	24.020	71.326
28.734	18.549	47.283	9.640	3.677	13.317	60.600	28.734	18.549	47.283	13.086	4.189	17.275	64.558
67.301	5.558	72.859	32.785	2.478	35.263	108.122	67.301	5.558	72.859	45.696	2.478	48.174	121.033
72.657	—	72.657	50.272	—	50.272	122.929	77.881	—	77.881	52.258	—	52.258	130.139
115.367	—	115.367	47.159	—	47.159	162.526	115.367	—	115.367	47.159	—	47.159	162.526
30.537	—	30.537	15.904	—	15.904	46.441	30.537	—	30.537	15.904	—	15.904	46.441
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	37.697	37.697	—	21.027	21.027	58.724	—	37.697	37.697	—	21.027	21.027	58.724
39.950	—	39.950	24.117	—	24.117	64.067	39.950	—	39.950	24.117	—	24.117	64.067
33.622	—	33.622	16.464	—	16.464	50.086	33.622	—	33.622	16.464	—	16.464	50.086
29.357	—	29.357	12.093	—	12.093	41.450	29.357	—	29.357	12.093	—	12.093	41.450
3.437	—	3.437	1.850	—	1.850	5.287	3.437	—	3.437	1.850	—	1.850	5.287
616.584	95.465	712.049	281.196	35.956	317.152	1,029.201	623.609	98.214	721.823	300.061	37.141	337.202	1,059.025
616.584	95.465	712.049	305.102	35.956	341.058	1,053.107	623.609	98.214	721.823	330.550	37.141	367.691	1,089.514

8. Függelék a)

AZ ÖSSZES FORGALOM KIMUTATÁSA 1933–1946

Év	Összesen kötet	Emelkedés kötet	Összesen kötet	Emelkedés kötet	
Központ	Összes forgalom		Ismeretterjesztő		
1933	114.734	4.138	114.734	4.138	
1934	111.591	3.143	111.591	3.143	
1935	123.546	11.955	123.546	11.955	
1936	183.564	60.018	183.564	60.018	
1937	191.650	8.086	191.650	8.086	
1938	216.349	24.699	216.349	24.699	
1939	209.601	6.748	209.601	6.748	
1940	176.777	32.824	176.777	32.824	
1941	225.232	48.455	225.232	48.455	
1942	159.311	65.921	159.311	65.921	
1943	121.100	38.211	121.100	38.211	
1944	75.649	45.451	75.649	45.451	
1945	7.106	68.543	7.106	68.543	
1946	30.489	23.383	30.489	23.383	
Fiókok					
1933	1.000.704	30.668	320.601	26.174	
1934	936.647	64.057	285.650	34.951	
1935	1.009.480	72.833	294.671	9.021	
1936	1.064.674	55.194	303.885	9.214	
1937	1.079.785	15.111	288.800	15.085	
1938	1.109.878	30.093	309.600	20.800	
1939	1.165.520	55.642	322.302	12.702	
1940	1.288.909	123.389	367.986	45.684	
1941	1.306.984	18.075	401.403	33.417	
1942	1.382.663	75.679	451.321	49.918	
1943	1.441.141	58.478	450.328	993	
1944	978.331	462.810	292.487	157.841	
1945	399.955	578.376	116.545	175.942	
1946	1.059.025	659.070	337.202	220.657	
Együtt					
1933	1.115.438	34.806	435.335	22.036	
1934	1.048.238	67.200	397.241	38.094	
1935	1.133.026	84.788	418.217	20.976	
1936	1.248.238	115.212	487.449	69.232	
1937	1.271.435	23.197	480.450	6.999	
1938	1.326.227	54.792	525.949	45.499	
1939	1.375.121	48.894	531.903	5.954	
1940	1.465.686	90.565	544.763	12.860	
1941	1.532.216	66.530	626.635	81.872	
1942	1.541.974	9.758	610.632	16.003	
1943	1.562.241	20.267	571.428	39.204	
1944	1.053.980	508.261	368.136	203.292	
1945	407.061	646.919	123.651	244.485	
1946	1.089.514	682.453	367.691	244.040	
Helyben	A forgalom megoszlása		Központ	Kölcsönzés	
1933	169.743	6.183	1933	54.642	3.305
1934	153.645	16.098	1934	49.891	4.751
1935	184.850	31.205	1935	51.847	1.956
1936	253.065	68.215	1936	49.608	2.239
1937	246.649	6.416	1937	47.321	2.287
1938	268.197	21.548	1938	47.491	170
1939	276.073	7.876	1939	41.993	5.498
1940	252.171	23.902	1940	46.951	4.958
1941	240.495	11.676	1941	54.569	7.618
1942	193.991	46.504	1942	55.357	788
1943	143.321	50.670	1943	52.999	2.358
1944	84.615	58.706	1944	30.236	22.763
1945	17.464	67.151	1945	7.106	23.130
1946	36.407	18.943	1946	23.906	16.800

8. Függelék b) (Folytatás)

AZ ÖSSZES FORGALOM KIMUTATÁSA, 1933—1946

Év	Összesen kötet	Emelkedés kötet	Összesen kötet	Emelkedés kötet
Kölcsönzés				
1933	945.695	— 40.989	891.053	— 44.294
1934	894.593	— 51.102	844.702	— 46.351
1935	948.176	53.583	896.329	51.627
1936	995.173	46.997	945.565	49.236
1937	1.024.786	29.613	977.465	31.900
1938	1.058.030	33.244	1.010.539	33.074
1939	1.089.048	41.018	1.057.055	46.516
1940	1.213.515	114.467	1.166.564	109.509
1941	1.258.800	45.285	1.204.231	37.667
1942	1.347.983	89.183	1.292.626	88.395
1943	1.418.920	70.937	1.365.921	73.295
1944	969.365	— 449.555	939.129	— 426.792
1945	389.597	— 579.768	382.491	— 556.638
1946	1.053.107	663.510	1.029.201	646.710
Központ				
		Napi átlagforgalom		
1933	358		—	8
1934	330		—	28
1935	387		—	57
1936	528		—	141
1937	593		—	65
1938	680		—	87
1939	653		—	27
1940	570		—	83
1941	699		—	129
1942	498		—	201
1943	376		—	122
1944	265		—	111
1945	178		—	87
1946	121		—	57
Fiókok				
1933	3.403		—	81
1934	3.122		—	281
1935	3.425		—	303
1936	3.609		—	184
1937	3.711		—	102
1938	3.867		—	156
1939	3.924		—	57
1940	4.460		—	536
1941	4.988		—	528
1942	5.359		—	371
1943	5.955		—	596
1944	4.145		—	1.810
1945	2.233		—	1.912
1946	4.814		—	2.581
Együtt				
1933	3.793		—	92
1934	3.494		—	299
1935	3.840		—	346
1936	4.231		—	391
1937	4.141		—	90
1938	4.573		—	432
1939	4.599		—	26
1940	5.037		—	438
1941	5.760		—	723
1942	5.863		—	103
1943	6.299		—	436
1944	4.392		—	1.907
1945	2.408		—	1.984
1946	4.908		—	2.500
Ebből ismeretterjesztő				
1933	1.480		—	84
1934	1.324		—	156
1935	1.417		—	93
1936	1.618		—	201
1937	1.565		—	53
1938	1.813		—	248
1939	1.779		—	34
1940	1.528		—	251
1941	2.356		—	828
1942	2.322		—	34
1943	2.304		—	18
1944	1.540		—	764
1945	731		—	809
1946	1.656		—	925

List of
PUBLICATIONS
Kiadványaink jegyzéke.

Titles marked with asterisks, are out-of-print.
(A csillaggal jelölt kiadványok elfogytak.)

Bulletin of the Municipal Library Budapest. I—XII. 1907—1918. New Series. I—X. 1921—1930.
(Published no more.) — **A Fővárosi Nyilvános Könyvtár Értesítője.**

Annual of the Municipal Library Budapest. I—XI. 1931—1942. — **A Fővárosi Könyvtár Évkönyve.**

Essays. — **Tanulmányok.** *1. *Otto B. Kelényi*: Engravings by Erhard Schön referring to Hungary, with special regard to the Representation of Buda in the Year of 1541 (1933). — *Kelényi B. Ottó*: Erhard Schön magyar vonatkozású metszetei, különös tekintettel Buda 1541. évi ábrázolására. — *2. *Lajos Koch*: Brahms in Hungary (1933). — *Koch Lajos*: Brahms Magyarországon. — *3. *Otto B. Kelényi*: To the question of the beginnings of book-printing at Buda after the reconquest of the town in 1686. (1934). — *Kelényi B. Ottó*: Budai impresszumos nyomtatványok 1688—1708. — *4. *Pál Drescher*: What do the members of the Municipal Library read? Statistical research on the readings of the public (1935). — *Drescher Pál*: Mit olvas a Fővárosi Könyvtár közművelődési fiókjainak közönsége? Kulturális keresztmetszet. — 5. *János Jajczay*: Reception of an imperial Ambassador at Buda under the Turks. (Aquarel of the Municipal Library) (1935). — *Jajczay János*: Császári követ fogadása Budán, a török idők alatt, a Fővárosi Könyvtár egy vízfestményén. — 6. *Lajos Koch*: Diary of Mrs. Sándor Matlekovits born Róza Szuk (1935). — *Koch Lajos*: Matlekovits Sándorné Szuk Róza naplója. — 7. *Wilfried Zsák*: Juvenile readers of the Municipal Library (1936). — *Zsák Wilfried*: A Fővárosi Könyvtár és ifjúsági olvasói. — 8. *Gyula Witzmann*: Documentation (1937). — *Witzmann Gyula*: Dokumentáció. — *9. *Sándor Lamacz*: Farkas Kempelen's unpublished German Manuscripts on Poetry in the Municipal Library (1937). — *Lamacz Sándor*: Kempelen Farkas két ismeretlen kéziratkötet a Fővárosi Könyvtárban. — *10. *Sándor Fort*: Pedagogical Activity of a Public Library in the Circle of Female readers (1938). — *Fort Sándor*: Egy népkönyvtár nevelő munkássága nőolvasói körében. — *11. *Endre Németh*: Development of the Decimal (Dewey) System (1938). — *Németh Endre*: A tizedes osztályozás fejlődése. — *12. *Erzsébet Hanskari*: News from Buda, Old-Buda and Pest, published in »Wienerisches Diarium«, 1703—1752 (1938). — *Hanskari Erzsébet*: Budai, óbudai és pesti hírek a »Wienerisches Diarium« első ötven évfolyamában (1703—1752). — *13. *Ottó B. Kelényi*: Marginal of a Hungarian Humanist to Erasmus' Adagia. (1938). — *Kelényi B. Ottó*: Egy magyar humanista glosszái Erasmus Adagiájához. — *14. *Lajos Koch*: An unknown D-moll Mass by Josef Antal Seyler, Property of the Municipal Library Budapest (1939). — *Koch Lajos*: Seyler József Antal ismeretlen d-moll miséje a Fővárosi Könyvtárban. — *15. *Dezső Sárvary*: Descriptions by French travellers about Buda and Pest 1838—1884 (1939). — *Sárvary Dezső*: Francia útleírások Budáról és Pestről 1838—1884 (1939). — *16. *János Jajczay*: Types of Pest and Buda in the thirties of the last century. Max Felix Paur's drawings in the Municipal Library (1940). — *Jajczay János*: Pest-Budai figurák a múlt század harmincas éveiből. Max Felix Paur rajzai a Fővárosi Könyvtárban. — *17. *Ernő Gerendás*: Data to the Life of the Guilds at Buda and Pest, with special regard to the Charters in the Municipal Library (1940). — *Gerendás Ernő*: Adatok a budai és a pesti céhek életéhez, különös tekintettel a Fővárosi Könyvtár céhirtaira. — *18. *Néda Relkovic*: The third Manuscript of the Code of Buda (Öfner Stadtrecht) in the Municipal Library (1941). — *Relkovic Néda*: A budai jogkönyv harmadik kézirata a Fővárosi Könyvtárban (1941). — *19. *Lajos Koch*: John the Hero (János Vitéz), a musical comedy by Pongrácz Kacsóh. Supplement to the history of the theatre in Budapest (1941). — *Koch Lajos*: Kacsóh Pongrácz János vitéz-e. Adalék a budapesti színháztörténetéhez 1941. — *20. *Endre Németh*: Library Law and Legislation (1941). — *Németh Endre*: Jog- és törvényhozás a könyvtári életben. — *Géza Chirke*: Common subdivisions (Contribution to the Question of the Subject Catalogue). — *Chirke Géza*: Közös alosztások. A könyvtári szakrendszer kérdéséhez (1942). — 22. *Sándor Kondorosi*: Proposal for the Classification of the Stock in the Municipal Library, Budapest. — *Kondorosi Sándor*: A könyvraktárrendezés kérdéséhez, kül. tek. a Fővárosi Könyvtárra (1942).

Bibliographical Works of the Budapest Collection. — **A Budapesti Gyűjtemény bibliográfiai munkálatai.** 1. Buda and Pest during the War of Independence 1848/49 (1929). — Buda és Pest a szabadságharc idejében. — 2. Literature of the Baths and Springs of Buda and Pest (1933). — Buda és Pest fürdőinek és gyógyforrásainak irodalma. — 3. Contemporary Literature of the Reconquest of Buda and Pest in 1686, from 1683 to 1718. (1936). — Buda és Pest 1686. évi visszafoglalásának egykorú irodalma. 1683—1718. — 4. Graphical Representations of Buda and Pest during the Period of the Reconquest, 1683—1718 (1937). — Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában 1683—1718. — 5. Bibliography of Aquincum (1939). — Aquincum irodalma.

Bibliography of actual Questions.* — **Aktuális kérdések irodalma.*** 1. High costs of Living (1910). — Drágaság. — 2. Ice-shortage (1910). — Jéghiány. — 3. Spotted typhus (1910). — Kiütéses tifusz. — 4. Ice-shortage, 2. ed. (1910). — Jéghiány. 2. kiad. — 5. Municipal Public Libraries (1910). — Városi nyilvános könyvtárak. — 6. Asiatic Cholera (1910). — Ázsiai kolera. — 7. Milk-shortage (1910). — Tejhiány. — 8. Natural Gas (1911). — Földgáz. — 9. Two-years' military Service (1911). — Kétéves katonai szolgálat. — 10. Qualification of Administrative Officials (1911). — Közigazgatási tisztviselők képe-sítése. — 11. Legal Control of Wages (1911). — A munkabérek törvényes védelme. — 12. Court of Arbitration Jurisdiction concerning Parliamentary Elections (1911). — Választási bírósághoz. — 13. Social Politics (1912). — Szociálpolitika. — 14. Social Privat Law (1912). — Szociális magánjog. — 15. Labour Relations (1912). — Munkaviszony. — 16. Social Politics of Wages (1912). — Szociális bérpolitika. — 17. Protection of Workers (1912). — Munkásvédelem. — 18. Insurance of Workers (1912). — Munkásbiztosítás. — 19. Social Hygienics (Social Sanitary Matters) (1912). — Szociális egészségügy. — 20. Social Welfare Institutions (1912). — Munkásjóléti intézmények. — 21. Unemployment (1912). — Munkanélküliség. — 22. Social Penal Law (1912). — Szociális büntetőjog. — 23. Social Municipal Administration (1912). — Szociális községi közigazgatás. — 24. Social Pedagogics (1912). — Szociálpedagógia. — 25. Problem of the Balkans (1912). — Balkánkérdés. — 26. Municipal Insurance against Unemployment (1912). — A munkanélküliség elleni községi biztosítás. — 27. Problem of the Balkans, 2. ed. (1913). — Balkánkérdés. 2. kiad. — 28. Political General Strike (1913). — Politikai tömegsztrájk. — 29. Railways Stations (1913). — Vasúti pályaudvarok. — 30. Esperanto and the Publishers' interests (1913). — Az eszperanto és a kiadói érdekek. — 31. Struggle against immoral Literature (1913). — Erkölcstelen irodalom elleni küzdelem. — 32. Suffrage of Women (1913). — A nők választójoga. — 33. War (1941). — Háború. — 34. The Danube (1916). — A Duna. — 35. The Habsburg Monarchy and the Minorities (1918). — A monarchia és nemzetiségek. — 36. Jenő Rákosi Publicist (1927). — Rákosi Jenő. — 37. Beethoven (1927). — Beethoven. — 38. Italo-Hungarian relations (1927). — Olasz-magyar kapcsolatok. — 39. Right of house tenancy (1927). — Lakbérleti jog. — 40. Revision of Peace-treaties (1927). — Béke-revizió. — 41. Valorisation (1928). — Valorizáció. — 42. Albrecht Dürer (1928). — Albrecht Dürer. — 43. Sporting (1928). — Sport és testnevelés. — 44. Franz Schubert (1928). — Franz Schubert. — 45. Unemployment. — Munkanélküliség. — 46. The Press (1929). — A sajtó. — 47. Cartels and Trusts (1929). — Kartell és tröszt. — 48. Working-hours (1930). — Munkaidő. — 49. Károly Goldmark (Hungarian Music composer) (1930). — Goldmark Károly. — 50. Corporative Body of Representation in the National State (1934). — Testületi képviselő a nemzeti államban. — 51. Organisation of landed property. Settlers. Parceling (1935). — Földrendezés — Telepítés — Tagosítás. — 52. Rationalisation (1936). — Racionalizálás. — 53. Béla Hamvas: World-crisis (1938). — Hamvas Béla: A világválság. — 54. Gyula Homa: Totalitarian economy (1940). — Homa Gyula: Irányított gazdálkodás. — 55. Gyula Witzmann: Defence of people's force (1941). — Witzmann Gyula: Néperővédelem. — Actual Questions. New Series No 1.: Greater Budapest's Five Year Plan. — Nagy-Budapest öt éves tervéhez.

Publications. — **Közlemények.** 1. Subject-catalogue. 1. booklet: Housing-problems and city planning 1907. Supplement to 1907—8. — Szakkatalógus. 1. füzet: A lakáskérdés és a városépítés kapcsolatos kérdései. — 2. Subject-catalogue. 2. booklet: Municipal finances (1908). — Szakkatalógus. 2. füzet: A községi pénzügy. — 3. Suffrage-reform. Selected list of the literature on municipal suffrage and parliamentarism (1909). — A választó-reform. Válogatott jegyzék a parlamenti és községi választójog és a parlamentarizmus irodalmából. — 4. Subject-catalogue. 3. booklet: Municipal socialism. Supplement: Labour conditions in municipal enterprises (1909). — Szakkatalógus. 3. füzet: Községi szocializmus. Függetlenül: Munkaviszonyok községi vállalatokban. — 5. István Varró: Hungarian Bibliography of Social Sciences, 1909. — Varró István: Magyar társadalom-

*) This Series is antireilly aut of print. — E kiadványsorozat összes füzetei elfogytak.

tudományi bibliográfia 1909-ről. — 6. *Ervin Szabó*: Memorandum on establishing a Municipal Public Library in Budapest (1910). — *Szabó Ervin*: Emlékirat községy nyilvános könyvtár létesítéséről Budapesten. — 7. Protocols of the meeting on the subject of establishing a Municipal Public Library (1910). — *Községy Nyilvános Könyvtár létesítése ügyében tartott szakértekezlet jegyzőkönyve*. — 8. *István Várady*: Hungarian Bibliography of Social Sciences of the year of 1910 (1911). — *Várady István*: Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1910-ről. — 9. Classification System of the Budapest Municipal Library (1912). 1. Introductions. Abridged Classification. General subdivisions. 2. General Works. Philosophy. Religion. Church (1912). — A Fővárosi Könyvtár osztályozása. 1. Bevezetések. Rövidített osztályozás. Közös alosztások. 2. Általános munkák. Bölcsélet. Vallás. Egyház. — 10. Hungarian Bibliography of Social Sciences, 1911—1912 (1914). — Magyar társadalomtudományi bibliográfia 1911—1912-ről. — 11. *József Madzsar*: Model Catalogue for Municipal Public Libraries (1913). — *Madzsar József*: Mintajegyzék városi nyilvános könyvtárak számára.

Catalogues of branch-libraries. — **Fiókkönyvtárak katalógusai.** Index Books of Belles-Lettres in Hungarian in the Branch Libraries. — A fiókkönyvtárak magyar nyelvű szépirodalmi könyveinek jegyzéke.

Branch Library No. 1. — 1. sz. fiókkönyvtár: 1. Books for Children, 1916. — 1. Gyermekek könyvei. — 2. Juvenile Books. 1st Series, 1916. — 2. Ifjúsági könyvek. 1. sorozat. — 3. Belles-Lettres in Hungarian 1916. — 3. Magyar nyelvű szépirodalom. — 4. German Belles Lettres, Novels, Stories, 1916. — 4. Német szépirodalom. Regények, elbeszélések. — 5. German Belles Lettres Supplement, 1917. — 5. Német szépirodalom. Pótlás.

Branch Library No. 2. — 2. sz. fiókkönyvtár: 1. Books for Children 1916. — 1. Gyermekek könyvei. — 2. Juvenile Books, 1st Series, 1916. — 2. Ifjúsági könyvek. 1. sorozat. — 3. Belles Lettres in Hungarian, 1916. — 3. Magyar nyelvű szépirodalom.

Branch Library No. 3. — 3. sz. fiókkönyvtár: 1. Books for Children, 1916. — Gyermekek könyvei. — 2. Juvenile books, 1st Series, 1916. — Ifjúsági könyvek. 1. sorozat. — 3. Belles Lettres in Hungarian, 1916. — Magyar nyelvű szépirodalom.

Branch Library No. 8. — 8. sz. fiókkönyvtár: Belles Lettres and popular scientific works in Hungarian, 1927. — Magyar nyelvű szépirodalmi könyvek és ismeretterjesztő művek.

Other Publications. — **Egyéb kiadványok.** Annual report from the years 1914—1921. — Évi jelentés 8—15. évf. — *Recent literature of the World War, 1915—17. — A világháború újabb irodalma. — *Guide for the visitors of the Budapest Municipal Library, (1939). — Útmutató a Fővárosi Könyvtár látogatói számára. — **«Emericus»* A school-play (drama) from Dillingen, 1626 (1930). — **«Emericus»* egy dilingeni iskoladráma 1626-ból. — *Goethe: a bibliography (1932). — *Goethe*. (Bibliográfia.) — *Haydn*: a bibliography (1932). — *Haydn*. (Bibliográfia.) — *Liszt*: a bibliography (1936). — *Liszt*. (Bibliográfia.)

*) Out of print. — E sorozat összes füzetét elfogytak.